

T.C
GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**YEREL YÖNETİMLERİN SOSYAL POLİTİKA UNSURLARI
TOKAT BELEDİYESİ ÖRNEĞİ**

Hazırlayan
Çağatay ALAN

Kamu Yönetimi Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Danışman
Yrd. Doç. Dr. Ahmet GÜVEN

TOKAT – 2017

T.C
GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YEREL YÖNETİMLERİN SOSYAL POLİTİKA UNSURLARI TOKAT BELEDİYESİ ÖRNEĞİ

Hazırlayan
Çağatay ALAN

Kamu Yönetimi Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Danışman
Yrd. Doç. Dr. Ahmet GÜVEN

TOKAT – 2017

YEREL YÖNETİMLERİN SOSYAL POLİTİKA UNSURLARI

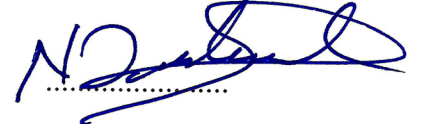
TOKAT BELEDİYESİ ÖRNEĞİ

Tezin Kabul Ediliş Tarihi: 26 / 07 / 2017

Jüri Üyeleri (Unvanı, Adı Soyadı)

İmzası

Başkan : Yrd. Doç. Dr. M. Nazan ARSLANEL

Üye : Yrd. Doç. Dr. Ahmet GÜVEN

Üye : Yrd. Doç. Dr. Hazal Ilgın BAHÇECİ

Üye :

.....

Üye :

.....

Bu tez, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun 11 / 07 / 2017 tarih ve 29-13 sayılı oturumunda belirlenen jüri tarafından kabul edilmiştir.

Prof.Dr.Mustafa ÇOLAK
Enstitü Müdürü: Enstitü Müdürü

ETİK SÖZLEŞME

T.C

GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ' NE

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Yerel Yönetimlerin Sosyal Politika Unsurları Tokat Belediyesi Örneği” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmanın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

26/07/2017

Çağatay ALAN

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimim boyunca yanımda olan, bilgi, deneyim ve tecrübelerini benimle paylaşan, her zaman sabır ve anlayışla beni yönlendiren, beni yalnız bırakmayan değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Ahmet GÜVEN'e, tezimin eksikliklerini gözden geçirerek yardımlarını esirgemeyen, çok değerli vaktini aldığım kıymetli hocam Yrd. Doç. Dr. M. Nazan ARSLANEL'e teşekkür ederim.

Yüksek lisans eğitimim sürecindeki katkılarından dolayı kıymetli hocam Doç. Dr. Ahmet ÖZKİRAZ'a teşekkür ederim.

Çalışma sürecim boyunca yaptığı belediyeçilik ve özellikle sosyal belediyeçilik adına birbirinden değerli saha çalışmalarından, tecrübelerinden faydalandığım, Tokat Belediye Başkanı Av. Eyüp EROĞLU'na ve değerli ekibine teşekkür ederim.

Yazım aşamasında akademik ve teknik anlamda bilgi birikimini ve tecrübelerini benden esirgemeyen değerli dostlarım Öğr. Gör. Emre ÇAM ve Tekin SAYGILI'ya teşekkür ederim.

Ayrıca eğitim hayatım boyunca, bugünlere gelmemde emeği geçen bütün öğretmenlerime, maddi ve manevi olarak her türlü sıkıntıda benden desteklerini esirgemeyen çok değerli annem Rasime ALAN ve babam Muzaffer ALAN'a teşekkür etmeyi bir borç bilirim.

ÖZET

Çalışmanın amacı, yerel yönetim birimlerinden olan belediyelerde sosyal belediyecilik hizmetlerinin ne düzeyde ve hangi alanlarda uygulandığını belirlemektir. Çalışma gerçekleştirilirken öncelikle geniş bir literatür taraması yapılmış daha sonra Tokat Belediyesi'nin, 2014 yerel seçimlerden sonra sosyal belediyecilik alanındaki tüm faaliyetleri Tokat Belediyesi'nin faaliyet raporlarından, bülten, dergi vb. çalışmalarından hareketle tespit edilmiştir. Bu kapsamda çalışmada ilk olarak sosyal politika kavramı açıklanmaya çalışılmış, daha sonra sosyal politikanın kapsamı, unsurları ve araçları ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir. İkinci bölümde yerel yönetim kavramı açıklanmaya çalışılmış, tarihsel kökeniyle birlikte Türkiye'de yerel yönetimler birimlerinden birisi olan belediye kavramı irdelenmiştir. Bununla birlikte sosyal belediyecilik kavramı, tarihsel gelişimi, işlevleri, konusu, olumsuz yönleri ve Türkiye'de sosyal belediyecilik açıklanmıştır. Üçüncü bölümde ise Tokat Belediyesi ile ilgili genel bilgiler verilmiş ve Tokat Belediyesi tarafından gerçekleştirilen sosyal belediyecilik çalışmaları ifade edilmiş; hizmetlerde eksik görülen noktalara dikkat çekilerek, bir takım önerilerle Tokat'ta sosyal belediyeciliğin dönüşümü ortaya konmuştur.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Politika, Yerel Yönetimler, Sosyal Belediyecilik, Tokat Belediyesi

SOCIAL POLICY ELEMENTS OF LOCAL ADMINISTRATIONS EXAMPLE OF TOKAT MUNICIPALITY

ABSTRACT

The aim of the study is to determine at what level social municipality services are and in which areas these services are provided in municipalities which are seen within the scope of local units. During the study, first of all, the literature was reviewed widely and then, all the municipal affairs of Tokat municipality between 2014 and 2016 were identified through municipal affair reports of Tokat municipality, bulletins, magazines and etc. Therefore, concept of social policy was initially focused on and then historical development, means and aims of social policy were analyzed in detail. In the second part, concept of local administrations was explained and along with its historical origin, as one of the local administration units in Turkey, concept of municipality was analyzed. At the same time, concept, subject, functions, historical development of social municipality and historical development of social municipality in Turkey were analyzed. Again, in this part, practices that were carried out in the context of social municipality and also in the legal framework of social municipality in Turkey were analyzed. In the third and final part, information about Tokat municipality was given and social municipality affairs carried out by Tokat municipality were stated. Pointing out the deficiencies seen in the services, conversion of social municipality in Tokat was introduced with suggestions.

Key words: Social Policy, Local Administrations, Social Municipality, Tokat Municipality

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ETİK SÖZLEŞME	i
TEŞEKKÜR	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER	v
TABLolar LİSTESİ	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ	x
KISALTMALAR	xi
GİRİŞ	1
BÖLÜM 1: SOSYAL POLİTİKA, SOSYAL YARDIM VE SOSYAL HİZMETLER KAVRAMLARI	6
1.1. SOSYAL POLİTİKA KAVRAMI	6
1.1.1. Sosyal Politikanın Tanımı, Kapsamı ve Unsurları	6
1.1.2. Sosyal Politikanın Araçları	9
1.1.2.1. Sosyal Yardımlar	10
1.1.2.2. Sosyal Hizmetler	14
1.1.2.3. Sosyal Destek Kavramı	19
1.1.3. Sosyal Yardım, Sosyal Hizmet ve Sosyal Destek Kavramlarının Karşılaştırılması	21
1.2. SOSYAL POLİTİKANIN YEREL YÖNETİMLER İLE İLİŞKİSİ VE ÖNEMİ	22
BÖLÜM 2: YEREL YÖNETİMLER VE SOSYAL BELEDİYECİLİK	26
2.1. YEREL YÖNETİM KAVRAMI, TARİHSEL GELİŞİMİ VE TEORİK ÇERÇEVE	26
2.1.1. Yerel Yönetim Kavramı	27

2.1.2. Yerel Yönetimlerin Tarihsel Kökeni	29
2.1.2.1. Türkiye’ de Yerel Yönetimlerin Tarihsel Gelişimi	30
2.1.3. Türkiye’de Belediyelerin Görev ve Sorumlulukları.....	34
2.1.3.1. Sosyal Hizmet Görevleri.....	35
2.1.3.2. Bayındırlık ve İmar Görevleri.....	36
2.1.3.3. Sağlık Görevleri	38
2.1.3.4. Eğitim Öğretim Görevleri.....	39
2.1.3.5. Çevre Koruma Görevleri.....	39
2.1.3.6. Ticaretin Geliştirilmesine Yönelik Görevleri.....	40
2.1.3.7. Ulaştırma Görevleri	41
2.1.4. Sosyal Belediyecilik Kavramı ve Tarihsel Gelişimi.....	41
2.1.4.1. Sosyal Belediyecilik Kavramı	42
2.1.4.2. Sosyal Belediyeciliğin Konusu.....	44
2.1.4.3. Sosyal Belediyeciliğin İşlevleri	45
2.1.4.4. Sosyal Belediyeciliğin Tarihsel Gelişimi.....	48
2.1.4.4.1. Dünyada Sosyal Belediyecilik: Bazı Ülke Örnekleri	52
2.1.4.5. Türkiye’ de Sosyal Belediyecilik ve Yasal Çerçeve.....	57
2.1.4.5.1. Türkiye’ de Sosyal Belediyecilik	58
2.1.4.5.2. Türkiye’ de Yerel Yönetimlerde Sosyal Politikanın ve Sosyal Belediyeciliğin Yasal Çerçevesi	59
2.1.4.6. Türkiye’ de Sosyal Belediyecilik Uygulamaları.....	64
2.1.4.7. Türkiye’ de Sosyal Belediyecilik Uygulaması Olarak Sosyal Hizmetler	69
2.1.4.8. Sosyal Belediyeciliğin Sorunları.....	71
2.1.4.8.1. Veri Yetersizliği	74
2.1.4.8.2. Yöneticilerin Olumsuz ve Tutarsız Tutumu.....	74

2.1.4.8.3. Merkez ile Yerel Otorite Arasında Sosyal Politikaların Uygulanmasında Eş güdüm Olmaması	75
2.1.4.8.4. Partizanlık ve Kayırmacılık.....	76
2.1.4.8.5. Katılım-Yönetişim Yetersizliği	77
2.1.4.8.6. Planlama ve Projeksiyon Eksikliği	78
2.1.4.8.7. Kaynak Yetersizliği	78
2.2. 2000'Lİ YILLARDA SOSYAL BELEDİYECİLİĞİN GÖRÜNÜMÜ.....	79
BÖLÜM 3: TOKAT BELEDİYESİNDE SOSYAL BELEDİYECİLİK UYGULAMALARI.....	83
3.1. TOKAT İLİNE GENEL BAKIŞ	83
3.1.1. Tarihi.....	83
3.1.2. Coğrafi ve Fiziki Yapısı.....	84
3.1.3. Sosyoekonomik Yapısı	85
3.1.4. Nüfus Yapısı.....	85
3.2. TOKAT BELEDİYESİ'NİN KURUMSAL YAPISI	86
3.2.1. Tokat Belediyesinin Misyonu ve Vizyonu	87
3.2.2. Tokat Belediyesi'nin Hedefleri	88
3.2.3. Tokat Belediyesi'nin Genel İlkeleri	89
3.2.4. Tokat Belediyesi'nin Sunduğu Sosyal Belediyecilik Hizmetleri.....	90
3.2.4.1. Behzat ve Karşıyaka Hanımeli Kültür ve Sanat Merkezi	90
3.2.4.2. Gençlik Merkezi	92
3.2.4.3. Yeşiltırmak Bilgi Evi.....	93
3.2.4.4. Mahalle ve Semt Konakları	94
3.2.4.5. Sosyal Market	94
3.2.4.6. Bakıma Muhtaç ve Yaşlılara Hizmet Projesi.....	95
3.2.4.7. Tokat Yemekleri Yarışması	96
3.2.4.8. Spora Yönelik Destek Hizmetler	96

3.2.4.9. Ramazan Ayı Programları.....	97
3.2.4.10. Çocuklar İçin Trafik Eğitim Pisti.....	97
3.2.4.11. Gazi Osman Paşa Müzesi.....	97
3.2.4.12. Saklamıyorum Paylaşıyorum Projesi.....	98
3.2.4.13. Akıllı Vezne Projesi.....	98
3.2.4.14. Askıda Ekmek Projesi.....	99
3.2.4.15. Hoş Geldin Bebek Projesi.....	99
3.2.4.16. Kahvehaneden Kiraathaneye Projesi.....	99
3.2.4.17. Kedi Evleri Projesi.....	99
3.2.4.18. Beyaz Masa Uygulaması.....	100
3.2.4.19. Ekmeğini İsrâf Etme Uygulaması.....	100
3.2.4.20. Tokat'a Gitmek Gerek Projesi.....	100
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	102
KAYNAKLAR.....	109
EKLER.....	128
ÖZGEÇMİŞ.....	139

TABLolar LİSTESİ**Tablo No****Sayfa**

Tablo 1.1: Tokat Belediyesi'nde Bulunan Müdürlükler.....	87
--	----

ŞEKİLLER LİSTESİ

<u>Şekil No</u>	<u>Sayfa</u>
Şekil 1. Tokat İl Haritası.....	83
Şekil 2. Tokat Belediyesi Teşkilat Şeması	86

KISALTMALAR

BELMEK	Belediye Meslek Edindirme Kursları
BM	Birleşmiş Milletler
KHK	Kanun Hükmünde Kararname
OECD	Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
SHÇEK	Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu
STK	Sivil Toplum Kuruluşu
SYDGM	Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü
SYDV	Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı
ŞNT	Şartlı Nakit Transferi
TKİ	Türkiye Kömür İşletmeleri

GİRİŞ

Sosyal politika kavramı oldukça geniş bir kapsama sahip bir kavramdır. Bu konuda çok sayıda akademik çalışma, geniş bir literatür mevcuttur. Sosyal politika gerek kavram gerek kapsam ve gerekse bu politikaların belirlenmesi ve uygulanmasında rol alan kurumlar bakımından sınırları kesin çizgilerle belirlenmemiş bir çalışma alanıdır.

Sosyal politikanın kapsamı ile sosyal politikaları sağlayan kurumlar bakımından da farklı değerlendirmelerin yapıldığı görülmektedir. Çalışmaların çoğunda sosyal politika sadece devlet tarafından hayata geçirilen politikalar olarak ele alınmakta ve değerlendirmelerin sosyal politika hizmetleri düzeyinde değil, toplam kamu harcamalarının karşılaştırılması olarak yapılmaktadır. Oysa devlet dışında sosyal politikanın sağlanmasına katılan yerel kurumlar ile bu kurumların oldukça önemli düzeye ulaşan katılım ve katkılarını ortaya koyan çok geniş bir literatür mevcuttur.

Sosyal politikanın sağlanmasına katılan kurumlardan biri de kamu yönetim aygıtının bir parçası olan yerel yönetimlerdir. Yerel yönetimler sosyal politikayı gerçekleştiren kurumların başında gelir. Ayrıca başta sivil toplum kuruluşları, özel sektör ve gönüllü kuruluşlar sosyal politikanın gerçekleşmesinde katkıda bulunmaktadır.

Dünyada son dönemlerde yaşanan küreselleşmeyle uluslararası yapıların daha etkin hale gelmesi ve iletişim teknolojisinin giderek hızlanması gibi etkenler, bir taraftan evrensel değerlerin önem kazanmasını sağlarken, diğer taraftan yerel değerlerin de toplum tarafından benimsenmesine ve kabul edilmesine yol açmıştır.

Her kavram gibi yerel yönetimler de doğuşundan bugüne değin büyük bir gelişim ve değişim aşamaları geçirerek bugünkü modern halini almıştır. Tarihsel süreç içerisinde kurulduğu zamandan günümüze kadar farklı dönemlere ait sosyal, kültürel, ekonomik ve siyasal gelişmelere bağlı olarak değişim gösteren yerel yönetimler, demokratik yönetim şeklinin oluşmasında ve kurumsallaşmasında önemli bir işleve sahip olmuştur.

Halka en yakın yönetim birimi olması ve halkın doğrudan katılımının sağlandığı yerel yönetimler ile demokrasi kavramının edilgen bir halden, işlevsel bir hale gelmesi amaçlanmıştır. Türkiye’de 5216 ve 5393 Sayılı Kanunlar ile güçlendirilen belediyeler, çağa uygun bir yönetim anlayışının geliştirilmesi, yerel sorunların çözümlerinin yerel yönetimlerin inisiyatifine bırakılması, şeffaf, hesap verebilir, katılımcı ve etkin bir yönetim modelinin oluşturulması amaçlanmıştır.

Yaşanan bu gelişmelerle toplumun yerel yönetimlere olan bakış açısı değişmeye başlamıştır. Uluslararası ilişkilerin ve küreselleşmenin sorunları yerel yönetimlerin önemini azaltmamış tam aksine giderek önemli hale getirmiştir. Yaşadığımız toplum bir birinden farklı gibi görünen iki değişim sürecini birlikte yaşamaktadır: Birinci süreç küreselleşme, ikinci süreç ise yerelleşmedir. Dünyadaki bu gelişmeler Avrupa Birliği ülkelerine de yansımıştır. Birlik içindeki ülkelerin bazı konularda entegrasyonu, merkezileşmeyi beraberinde getirmekle beraber, hizmette yerellik (subsidiarite) ilkesi çerçevesinde yerel yönetimlerin önem kazandığı görülmektedir.

Ülkemiz yönetim yapısı içinde bulunan yerel yönetimlerin yaklaşık olarak yüz elli yıllık bir geçmişi vardır. Kurulduğundan günümüze kadar temel yapısı pek değişmemiştir. Ama toplumsal, siyasal ve küresel koşullar yerel yönetimlere farklı yönlerden bakılması ve yorumlanmasına yol açmıştır.

Toplumsal hayatta, gündelik yaşamlarını sürdürebilecek asgari geçim şartlarına sahip olamayan, kendi imkânları ile yaşamsal ihtiyaçlarının birçoğunu karşılayamayan ve toplumda kendi kaderine terk edilmiş muhtaç insanların, daha iyi bir hayat sürdürmeleri için yerel yönetimler sosyal politika bağlamında hizmetler sunarak sağlıklı bir toplum yapısını oluşturmayı amaçlamıştır. 1970’li yıllarda dünyada yaşanan Petrol Kriziyle, halktan toplanan vergiler ve diğer gelirlerin dağıtımına yetmemesiyle birlikte refah devleti bir dönüşüm sürecine girmiştir. Bu dönüşüm süreci merkezi yönetimi de etkilemiştir. Bu dönemde keynesyen politikalar terk edilip, neoliberal politikaların yaygınlaşması ve küreselleşmenin akabinde devletin kendi isteğiyle verdiği sosyal ve kültürel imkânlar ciddi anlamda ortadan kalkmaya başlamış ve devlet asli görevleri dışındaki görevleri yerel yönetimlere, özel sektöre ya da sivil toplum kuruluşlarına devretmeye başlamıştır. Örneğin 1980 sonrası neoliberal politikaların uygulanmaya

konmasıyla birlikte sosyal devlet anlayışının zayıflaması yerel yönetimlerin, daha önceden merkezi yönetim tarafından bir takım görevler üstlenmesine neden olmuştur.

Mevcut ortamda yerel yönetimlerin önem kazanmasında iki temel öge etkilidir. İlk unsur yerel yönetimlerin demokratik yapının vazgeçilmez koşulu ve etkili olduğu fikridir. Diğer unsur ise, yerel yönetim anlayışının insanlara, doğrudan hizmet veren ve halk katılımını sağlayan birimler olarak görülmesidir.

Yerel sosyal politikalar, mahalli düzeyde, yöre sakinlerinin ve STK'ların beceri ve kaynaklarından yararlanılarak, sosyal hayatın, yerel ekonomik ve sosyal gelişmeyle desteklenmesini öngören sosyal politikalarlardır. Burada, yerel yönetimlere sosyal alanlarda planlama, düzenleme ve uygulama fonksiyonu yükleyen bir yaklaşım söz konusudur. Yerel yönetimler, sosyal konut, sosyal yardım, sosyal hizmetler, sosyal danışmanlık, istihdam, yoksulluğun giderilmesi, sağlık, halk eğitimi ve çevrenin korunması gibi değişik sosyal alanlara ve özellikle dezavantajlı sosyal gruplara yönelik programlar hazırlamakta ve hazırladıkları programları uygulamaya koymaktadır. Bu bağlamda sosyal politikaları yerel düzeyde başarı ile uygulayan belediyeler, sosyal devlet anlayışının yerel yansıması olarak "Sosyal Belediye" kavramını ön plana çıkarmaktadır (Seyyar, 2009: 5-6).

Yeni kamu yönetimi anlayışıyla birlikte kamu hizmetlerinde kalite, saydamlık, yönetim, katılım, vatandaş odaklılık, hesap verebilirlik, performansa dayalı yönetim ve etik gibi ilke ve değerlere önem veren politikaların ortaya çıkması sosyal politikaların kapsamında da değişiklikler meydana getirdiğini ifade etmek mümkündür. Bu nedenle meydana gelen bu değişiklik sosyal politikaların merkezi ve yerel yönetim politikalarının ortaya çıkmasını etkilemiştir. Yerel yönetimler, bu farklılıkları göz önünde bulundurarak, belde halkının yerel ve ortak ihtiyaçlarını dikkate alarak, kentte yaşayan bireylerin yaşam kalitesini üst seviyelere çıkararak sosyal adaleti oluşturma ve sosyal dengeyi sağlama amacıyla yerel ve bölgesel alanda daha iyi noktada olmayı planlamıştır.

Bu plan doğrultusunda yerel yönetimlerin gerçekleştirmeyi düşündükleri çeşitli çalışmalar ve projelerde başarılı olması için bir vizyona sahip olması gerekir. Özellikle

vizyon sahibi olunması gereken konunun sosyal belediyecilik çalışmaları olduğunda, kaynakların etkin kullanılması, tasarrufun nasıl gerçekleştiği ve bu çalışmaların hangi alanlarda hedeflendiği de ayrı bir önem ifade etmektedir (Keleş, 2008: 2).

Bu noktada en etkili unsur, mevcut ekonomi alanındaki büyüklüktür. Bu durum ülkemizde toplum dinamiklerinin hızlı değiştiği ve bu değişimlerin oluşturduğu beklentilerin kısa zamanda cevap bulacak yeterliliğe sahip olmaması; araştırma, geliştirme ve yerine getirme süreçlerinin önünde büyük bir engel oluşturmaktadır (Keleş, 2008: 1).

Bu çalışma, yerel yönetim birimlerinden biri olan Tokat Belediyesi'nin sosyal belediyecilik alanındaki faaliyetlerini ortaya koymak, sosyal politika alanındaki göstermiş olduğu çalışmaları ele alarak sosyal belediyecilik noktasında sahip oldukları yetki ve görevlerinin incelenmesi amaçlamaktadır.

Bu çalışmada sosyal politika, yerel yönetimler ve sosyal belediyeciliğe ait geniş bir literatür taraması yapılacak, Tokat Belediyesi'nin yapmış olduğu çalışmalar hakkında bilgi almak için belediyenin 2014 yılında yapılan yerel yönetim seçimlerinden sonraki 2014-2016 yılları arasındaki faaliyet raporlarına dikkat edilecek, aynı zamanda ilgili birimlerin yetkilileri ile görüşülecek ve çalışmada Tokat Belediyesi'nin sosyal medya hesapları ve resmi internet sitesinden faydalanılacaktır.

Çalışmada üç ana bölüm bulunmaktadır. Birinci bölümde genel bir kavramsal çerçeve içerisinde sosyal politika kavramı, unsurları, araçları ve bu araçların önemi gibi konulara değinilecektir.

İkinci bölümde ise yerel yönetimler ve sosyal belediyecilik konusu üzerinde durulacaktır. Bu bölümde; yerel yönetimler kavramı, yerel yönetimlerin tarihsel gelişimi, Türkiye'de belediyelerin görev sorumlulukları, Avrupa ülkelerindeki belediyelerin görev ve sorumlulukları, sosyal belediyeciliğin konusu ve işlevleri gibi kavramlar ifade edilecektir.

Üçüncü bölümde ise, üzerinde çalışılan Tokat Belediyesi'nin yapmış olduğu sosyal belediyecilik çalışmaları incelenecektir. Bu noktada Tokat Belediyesi'nin kurumsal yapısı, vizyonu, misyonu ve hedefleri araştırılacak ve "sosyal belediyecilik" alanında 2014 yerel seçimleriyle birlikte farklı bir kimlik kazanan ve daha önce bu alanda fazla çalışması olmadığı tespit edilen Tokat Belediyesi'nin 2014-2016 yılları arasında 3 yıllık çalışma süresinde yapmış olduğu çalışmalar ve faaliyetler incelenerek ve ifade edilecektir.

BÖLÜM 1: SOSYAL POLİTİKA, SOSYAL YARDIM VE SOSYAL HİZMETLER KAVRAMLARI

Bu bölümde, çalışmanın esas konusunu teşkil eden sosyal politika kavramının daha iyi anlaşılabilmesi için öncelikle sosyal politikanın ne olduğu, daha sonra sırasıyla sosyal politikanın kapsamı ve unsurları, sosyal politikanın araçları olan sosyal yardım, sosyal hizmet ve sosyal destek kavramları ve bu kavramların karşılaştırılmasına yer verilecektir.

1.1. SOSYAL POLİTİKA KAVRAMI

Sosyal Politika kavramının birçok anlamı mevcuttur. Bu kavram tarihsel bir süreç içinde sürekli ve köklü değişiklikler geçirmiştir. Bu nedenle de sosyal politika kavramını tam olarak yansıtabilmek ve her dönemde geçerli bir tanımını yapabilmek oldukça güçtür (Altan, 2007: 3).

1.1.1. Sosyal Politikanın Tanımı, Kapsamı ve Unsurları

Latince kökenli (social) sosyal sözcüğü, yoldaş, arkadaş, ortak anlamına gelmektedir (Aksoy, 2000: 6). Türkçe 'de yaygın olarak kullanılan sosyal kelimesi zamanla anlamını yitirmiştir. On yedinci yüzyılda “kolay arkadaşlık, dostluk kuran, hoş sohbet” veya “arkadaş olan, ortak olan, dostluk kurulan” gibi anlamlar ifade ederken, on sekizinci yüzyılda anlam bakımından daha da genel ve soyut bir hal almıştır. Bu çerçevede insanın sosyal bir varlık olduğu, yani insanın veya bir ailenin toplumdan kopuk ve soyutlaşmış bir şekilde hayatlarını devam ettiremeyecekleri ifade edilmeye çalışılmıştır (Şenyapılı, 1981: 3). Sosyolojide birbirleriyle anlamlı ilişkiler içerisinde olan ve en az iki ya da daha fazla insanın davranışını ifade etmek için kullanılan bu kavram, günümüzde “toplumsal” sözcüğü ile aynı anlamda kullanılmaktadır (Aksoy, 2000: 9). Bu yüzden toplumu ifade eden, toplum için olan gibi anlamlar içermekte olan sosyal sözcüğü, sosyal devlet, sosyal politika, sosyal yardım, sosyal hizmet ve sosyal belediyecilik gibi birçok kavramın önünde kullanılmakta ve birlikte kullanıldığı kelimeyi vurgulayarak, kullanıldığı sözcüğe yeni bir anlam kazandırmaktadır. Sosyal devlet, sosyal politika, sosyal yardım, sosyal hizmet ve sosyal destek kavramlarında

kullanılan anlamıyla sosyal sözcüğü, toplumun geneline ya da bir toplumsal kesime ait olan veya toplumun genelini ön planda tutan bir anlam ortaya koymaktadır.

Sosyal politikanın bir bilim dalı olarak kabul edilmesi on dokuzuncu yüzyılda olmuştur. Sosyal politika endüstri devriminden sonra kavram ve uygulama bakımından ortaya çıkmıştır. Sosyal Politika ifadesini ilk defa Almanya’da Profesör Riehl on dokuzuncu yüzyılın ikinci yarısında, kullanmıştır. Fakat sosyal politika kavramın daha çok bilinip bilimsel olarak bir niteliğinin olması 1873’de Alman Sosyal Siyaset Derneği kurulduktan sonra gerçekleşmiştir. Sosyal politika kavramı ilk ifade edildiğinde devletin o dönemin üst tabakası karşısında alması gereken önlemleri ifade eden politik ve dar bir çerçevede ortaya çıkmıştır (Şenyapılı, 1981: 7).

Sanayi Devrimi on sekizinci yüzyılın ikinci yarısından sonra İngiltere’de ortaya çıkarak tüm dünyada ekonomik ve sosyal değişmelere neden olan bir gelişmedir. Fakat Sanayi Devrimi’nden sonra ortaya çıkan durumda açlık, sömürü, yoksulluk, insan hakları ile bağdaşmayan çalışma koşullarının ortaya çıkardığı sorunlar baş gösteremeye başlamıştır. On sekizinci yüzyıl Aydınlanma Çağı ile başlayan yeni düşünce yapısına göre, ‘dünyanın nimetleri herkesçe eşit bir şekilde paylaşılmalı’ görüşü, sosyal politika anlayışının oluşmasına hız kazandırmıştır. On sekizinci yüzyıl sonunda, Avrupa devletlerinde yaşanan şiddetli sınıf çatışmaları, ülkelerin varlığını tehdit eder hale geldiğinde, devletlerin yaşanmakta olan sosyal sorunlara müdahalesini zorunlu kılmıştır (Yolcuoğlu, 2012: 146).

On dokuzuncu yüzyılda, gerçekleşen ekonomik ve sosyal gelişmelerin bir sonucu olarak ortaya çıkan sosyal politika kavramının kullanılmaya başlanması ve aynı zamanda sosyal politika alanının diğer bilim dallarına göre bir bilim dalı olarak kabul edilmesi, yakın geçmişe dayanmaktadır. Bu çerçevede sosyal politikanın bireylerin sağlıklarından güvenliklerine, eğitimlerine, hak ve özgürlüklerine kadar geniş bir çerçevesi ve çalışma alanı olduğunu söylemek mümkündür.

Sosyal politika özellikle yirminci yüzyılın bir olgusu ve hatta dünyanın daha çok gelişmişlik düzeyi yüksek ülkelerine özgü bir kavram ve temelde toplum üyelerinin vatandaşlık haklarına dayanan bir gelişmedir. Bu nedenle yirminci yüzyılın sonunda

bile, dünyada, hala vatandaşlık haklarının ve demokrasinin gelişmediği, bölgelerde, toplumsal sorunlara çözüm olabilecek temel, kapsayıcı ve sürekli bir toplumsal olgusundan bahsetmek zordur (Yolcuoğlu, 2012: 147).

Sosyal politika en başta:

- Devlete dayalı büyük ölçekli bir politikadır, ancak gelişmesi demokrasi ve insan haklarının gelişmesine bağlıdır.

- Sosyal politika, devletin bir yandan sosyal gruplar arasında var olan çatışmaları uzlaştırma aracı, diğer yandan devletin toplumun bütün kesimlerini koruma altına almak için, piyasada gerçekleştirilemeyecek hizmetleri yerine getirme sorumluluğudur.

- Demokratik, siyasal hakların gelişip, insan haklarının ekonomik ve sosyal boyutlu genel bir nitelik kazanmasının gerisinde, büyük ölçüde geçmişte yaşanan işçi sınıfı merkezli mücadeleler yatmaktadır (Demir, 2006: 50).

Sosyal politika bazen kaynaklarda karşımıza refah politikası, sosyal siyaset, toplumsal politika, içtimai siyaset, gibi kavramlar ile çıkmaktadır. Genel olarak sosyal politika toplumu oluşturan farklı gruplarda meydana gelen sosyal sorunları gidermeyi hedefleyen tedbirler ve uygulamalar bütünüdür. Diğer ifadeyle yalnızca çalışma hayatının sorunlarına odaklanmayıp, sosyal hayatı iyileştirici barışçıl politikalar bütünüdür (Seyyar, 2016). Tarihsel süreçte yaşananlara bakarak, ayrıca sosyal politika kavramını dar ve geniş anlamda ifade etmeye çalışmak mümkündür. Dar anlamda sosyal politika; endüstrileşmeyle başlamış ve tüm dikkatini sadece iki sınıf üzerindeki ilişkileri düzenlemeye gitmiştir. Bunlardan ilk sınıf, endüstrileşmenin ekonomik anlamda sağladığı bütün imkânlardan yararlanarak sermayeyi elde eden işveren tarafı, ikincisi ise, her gelişim ve değişimde olduğu gibi, bunlardan yeterince yararlanamayan işçi sınıfıdır. Sosyal politika bu dönemde daha çok, sanayileşme ve hızlı kentleşme sonucunda ortaya çıkan işçi sefaletine karşı, işçileri korumak adına düzenlemeler içeriyordu (Ersöz, 2011: 51).

Dolayısıyla dar anlamda sosyal politikayı, Sanayi Devrimi'nin bir ürünü olarak ortaya çıkmış olup, sanayileşmenin getirdiği sosyal sorunlar karşısında, işçi sınıfını korumayı ve sosyal dengeyi sağlayarak mevcut toplum düzenini sürdürmeyi hedef almış bir politika olarak tanımlamak mümkündür (Güven, 2009: 10).

Sosyal politikanın geniş bir anlam kazandığı, sosyal devletin gelişip yaygınlaştığı dönem, 1945-75 yılları arasındır. Bu dönemde artık sosyal politika özünde sosyoekonomik hak ve özgürlüklerden beslenen bir politika haline gelmiş ve bu hakları herkes için hayata geçirmek üzere kapsam genişliğine ulaşmıştır. Örneğin eğitimde, sağlıkta, barınmada asgari bir düzeyin sağlanması, yoksulluğun önlenmesi, işsizliğin ortadan kaldırılması gibi temel konuları saymak mümkündür (Koray, 2005: 26-27). Aynı zamanda sosyal politikayı ekonomi politikalarına sosyal boyut kazandırma amacıyla ve ekonominin işleyişindeki aksaklıkları düzenleyici politikalar geliştiren ve bu yönü ile sosyal dengeyi oluşturan hümanist bir bilim dalı olarak tanımlamak mümkündür (Demir, 2012: 5).

Nitekim sosyal politika dar anlamdan geniş anlama doğru, anlam genişlemesi yaşadıkça, devletin de 'sosyal refah devleti' niteliği kazandığı görülmektedir. Bugün üçüncü kuşak diyebileceğimiz çocuk, kadın, çevre, tüketici hakları gibi birçok konuda da sosyal politika önlemlerine ihtiyaç duyulmaktadır. Kadın-erkek eşitliği, engellilerin korunması, pozitif ayrımcılık denilen konulara kadar birçok yeni politikalar gündeme gelmektedir. Dolayısıyla zaman içinde sosyal politika işçi sınıfına yönelik bir politika olmaktan çıkarak sosyal eşitlik ve sosyal adalet temelli bir politikaya dönüştüğü gibi, yeni yükselen toplumsal hareketlerle de değişime uğramakta ve uğramaya devam etmektedir (Koray, 2005: 29).

1.1.2. Sosyal Politikanın Araçları

Başlangıç olarak insan odaklı olan, ama geniş ölçekte sosyal politika olarak ifade edilen kavram, sosyal yardımlar, sosyal hizmetler ve sosyal destek olmak üzere üçe ayrılır (Şenkal, 2007: 45).

1.1.2.1. Sosyal Yardımlar

En düşük düzeyde bile kendisini ve bakmakla yükümlü olduğu kişileri geçindirme imkânından mahrum bireylere, muhtaçlık tespitine ve denetimine dayalı olarak yapılan ve onları kendilerine yetecek duruma getirmek amacıyla nakdi ve aynı özellikteki süreli veya geçici, düzenli ve sistemli karşılıksız yardımlar sosyal yardımları ifade etmektedir. Aynı zamanda sosyal yardımlar, sosyal güvenlik sisteminin bir parçasıdır. Yapılan sosyal yardımlar ihtiyaç ve sıkıntının derecesine göre yani kişinin muhtaçlık durumuna göre değişmektedir (Aydın, 2008: 28).

İnsanlık tarihinin ortaya çıkışıyla beraber sosyal yardımlara ihtiyaç duyulmuştur. Çok eski kabilelere baktığımızda aile içi yapılan yardımlar sosyal yardımlaşmanın temelini oluşturmaktadır. Kabile içinde çalışmayan kişilerin geçimi çalışan kişiler tarafından karşılanmaktaydı. Sanayi toplumuna geçilene kadar ki dönemlerde tarım toplumlarında aile içi dayanışma da sosyal yardımların en eski örneklerini oluşturmaktadır. Ayrıca çalışmayan sakat durumda olan komşuların da ihtiyaçları diğer komşular tarafından karşılanmaktaydı (Dilik, 1988: 43).

Ortaçağ Avrupası'na baktığımızda ise yardım faaliyetlerinin dinsel nitelikteki kurumlar olan kilise ve manastırlarca ya da meslek örgütü niteliğindeki loncalarca yürütüldüğü bilinmektedir. Bu kurum ve örgütler yoksul, kimsesiz, sakat kişilere yardımda bulunmakla beraber eğitim hizmeti de vermektedirler (Asker, 1996: 30).

Mısır, Roma, İsrail, Yunan gibi ilkçağ toplumlarında sosyal yardım faaliyetleri dinin emrettiği ölçülerde kimsesiz yoksul kimselere yapılmaktaydı. Bunun yanında Yunanistan'da esnaf birlikleri ve loncalar kendi aralarında sandıklar kurarak hastalık ve ölüm yardımlarında yapmaktaydılar (Dilik, 1988: 42).

On altıncı yüzyılda Avrupa ülkelerinde, sosyal yardımlara ilişkin bir takım düzenlemeler göze çarpmaktadır. Örneğin İngiltere'de 1601 yılında çıkartılan yoksulluk yasalarında işsiz, yoksul ve kimsesizlere çeşitli yardımlar yapılması öngörülmüştür. Bu uygulama sosyal yardımlar açısından önemli bir yere sahiptir (Asker, 1996: 30). 1794 yılında Prusya'da dilencilik yasaklanarak, devlet yoksulların beslenmesini ve bakımını

üstlenmiştir (Dilik, 1988: 52). Sosyal yardımlara ilişkin ve kurumsal ilk uygulamalar yaşlılara yönelik olarak ilk önce Danimarka'da 1891 yılında, Yeni Zelanda da 1898 yılında İngiltere ve Avusturya'da ise 1908 yılında görülmektedir (Kitapçı, 2007: 32-33). Öte yandan Beveridge Raporu'nun etkisiyle 1945 yılında Aile Yardımları Yasası çıkartılarak insanların en önemli sorunlarından olan konut sorununa el atılmış, devlet vatandaşları konut edindirmede direkt rol oynayarak, iki milyona yakın kişiyi ev sahibi yapmıştır. Kirada oturanlara ise kira yardımlarında bulunulmuştur. Ayrıca bir ailede birinci çocuktan sonra doğan her çocuğa haftalık periyotlar halinde çocuk yardımı yapılması hedeflenmiştir. 1948 yılında ise yine bu rapora istinaden Ulusal Yardım Yasası yürürlüğe konularak sosyal güvenlik sistemi dışında kalan insanlara işsizlik ve gelir desteği noktasında yardımlarda bulunulmuştur (Kara, 2004: 178-179).

Osmanlı İmparatorluğu döneminde sosyal yardımlaşma alanında üç temel ölçüt olduğu görülmektedir. Bunlardan birincisi genellikle kırsal kesimlerde görülen ve kan bağlarına dayanan aile içi yardımlaşma; ikincisi ise dinin emrettiği ölçülerden hareket edilerek verilen fitre ve zekâttır. Son ölçüt ise okul, cami, köprü, eğitim, sağlık ve belediye hizmetlerini yerine getiren vakıflardır. Bunların dışında meslek örgütleri niteliğinde olan ahilik ve lonca teşkilatlarının yürüttüğü sosyal yardım faaliyetleri bulunmaktaydı (Asker, 1996: 30).

Zanaatkâr ve küçük esnaf arasında kurulan mesleki yardım örgütleri olan fütüvvetlerin Anadolu'da gelişmiş ve yayılmış bir şekli olan ahilik teşkilatı zamanla lonca diye anılmaya başlamış ve Osmanlı İmparatorluğunda da karşılıklı yardımlaşmada öncü, sosyal yardım sisteminin önemli bir parçası haline gelmişlerdir. Yoksula, yabancıya garip ve misafire sofraya kurmak, beslemek gibi temel kuralları bulunan ahilik teşkilatı karşılıklı yardımlaşmayı ve dayanışmayı yaygınlaştırmayı amaçlamaktadır. Teşkilat bunu yaparken doğruluk ve dayanışma gibi sosyal karakterleri bünyesinde barındırmıştır. Loncalar ise, üyelerine yaşlılık, ölüm, sakatlık ve iflas gibi durumda yardımcı olmanın yanı sıra mahalle ve kentlerde sosyal yardımın örgütlenmesine yönelik sandıklar kurmuşlardır. Bu sandıklara nadir de olsa günümüzde de rastlanmaktadır. Özetle geçmişte loncalar günümüzdeki sosyal güvenlik kurumlarınca yürütülen sosyal yardım faaliyetlerinin benzerini yürütmüşlerdi (Özdemir, 2004: 103).

Osmanlı İmparatorluğu'nda kimsesiz ve hayat boyu kendi geçimini sağlayamayan kişilere verilen "muhtaç maaşı" olarak adlandırılan uygulama da sosyal yardım alanında önemli bir yere sahiptir. Daha sonraları Tanzimat dönemi ile birlikte bu maaş Maliye bütçesinden ödenmeye başlamış, meşrutiyet döneminde ise kapsamı daha da genişletilerek dul ve yetimler de sisteme dâhil edilmiştir (Hacımahmutoğlu, 2009: 68).

Osmanlı İmparatorluğunun son dönemlerine on dokuzuncu yüzyılda da Dersaadet ve Vilayet Belediye Kanunları çıkartılarak belediyelere sosyal yardım alanında görevler yüklenmiştir. Bahse konu kanunlara istinaden sakat çocukların tedavisi, dilenciliğin önlenmesi, yoksullara yönelik hastaneler açılması gibi faaliyetler yürütülmüştür (Hacımahmutoğlu, 2009: 68).

Savaş sırasında askerlerin ihtiyacını karşılayan, afet durumlarında ilk müdahalede bulunan ve yoksullara yardım eden 11 Haziran 1868 tarihinde kurulan "Osmanlı Yaralı ve Hasta Askerlere Yardım Cemiyeti", 1877'de "Osmanlı Hilali Ahmer Cemiyeti", 1923'de "Türkiye Hilaliahmer Cemiyeti", 1935'te "Türkiye Kızılay Cemiyeti" ve son olarak da 1947'de "Türkiye Kızılay Derneği" adını alan "KIZILAY" günümüzde de sosyal yardım hizmetlerini sürdürmektedir (Kızılay, 2017).

Türkiye'de sosyal yardımların gelişimine baktığımızda 1986 yılına kadar gönüllülük esaslı çerçevesinde geliştiği görülmektedir. Gelişimi kısıtlı ve geç olan sosyal yardımlar ilk önce terör mağdurlarına, gazilere ve şehit yakınlarına yönelik olarak yapılmıştır. Fakat 1986 yılında halk arasında 65 aylığı olarak bilinen 2022 Sayılı Kanun çıkartılarak 65 yaşın üzerindeki muhtaç, kimsesiz ve güçsüz kişilere aylık bağlanması ve bunun tamamen devlet eliyle yapılması ilk modern ve hak temelli sosyal yardım programı olarak karşımıza çıkmaktadır. Modern anlamda sosyal yardım yapan kurum kaymakamlıklar ve valiliklere bağlı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'dır. Hak temelli olmasının yanında kanunda kimsesiz olması şartı konması yine sosyal yardım alanında ilk sorumluluğun aileye yüklendiğinin de açık kanıtıdır. Bu da Marshall'ın ortaya attığı yurttaş temelli vatandaşlık olgusuna ters düşmektedir. Ayrıca kanunda geçen kimsesizlik tanımının kriteri de açıkça belirtilmemiştir (Metin, 2011: 185).

Milli Eğitim Bakanlığı'nın 1982 yılında muhtaç durumdaki öğrencilere yönelik olarak gerçekleştirdiği parasız yatılı ve burs hizmeti vardır. Sosyal Hizmetler Genel Müdürlüğü'nün öncelik yoksul çocuklar olmak üzere nakdi ve ayni yardım vermesi; Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne sosyal yardımda bulunma izni verilmesi ile sosyal yardım sisteminin ilk adımları atılmış ve sosyal yardımlar bugünkü durumuna gelmiştir. Yine bu kurumlar dışında Sosyal Yardımlaşma ve Teşvik Fonu Genel Sekreterliği'nin kurularak tüm yurt çapında örgütlenmesi ile sosyal yardımların kurumsallaşması devam etmiştir (Şahin, 2010: 210).

Ülkemizde işsizlere, muhtaçlara, engellilere, yaşlılara ve eşi vefat etmiş kadınlara gıda, sağlık, barınma, eğitim, giyim, yakacak ve ev eşyası yardımı yapılmaktadır. Ayrıca, bir sosyal yardım programı olan Şartlı Nakit Transferleri (ŞNT) Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu tarafından gerçekleştirilmektedir. Bu yardım yapılırken Sağlık Bakanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığı iş birliğiyle içerisinde (Şenkal, 2007: 50).

Eğitim yardımları, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları, Milli Eğitim Bakanlığı, SHÇEK, Kredi ve Yurtlar Kurumu Genel Müdürlüğü ve Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilmektedir (Metin, 2011: 190-195).

Eğitim yardımlarının yanında sağlık yardımları yapılmaktadır. Bu yardımlar Sağlık Bakanlığı ve Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları (SYDV) gerçekleştirmektedir. Sağlık Bakanlığı ihtiyaç sahibi, sosyal güvencesi G0 olan, eski tabirle yeşil kartlı vatandaşların yararlandıkları sağlık hizmetlerinin ücretlerini karşılamaktadır. SYDV'ler ise, bu hizmet giderlerinin karşılanmasında ayni ve nakdi yardımlarda bulunmaktadır. (5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu, Sayı: 26200).

SYDV'lerin yapmış olduğu diğer yardımlar ise barınma ve yakacak yardımdır. Barınma yardımı ülkemizde yapılan yardımlardan biri olup yardım alacak vatandaşın evinin durumu kötü olduğu takdirde onarımı yapılmakta eğer oturulacak durumda değil ise betonarme veya prefabrik ev yapılmaktadır. Yakacak yardımı ise kömür yardımı olarak yapılmaktadır. SYDV'ler muhtaç kişilere verilen kömür yardımını Türkiye

Kömür İşletmeleri'nden(TKI) karşılamaktadır. Bu yardımın miktarı ülke genelinde farklılık göstermektedir.

Bazı belediyeler ve SYDV'ler son yıllarda kendi bünyelerinde kurdukları mağazalarda giyim yardımı da yapmaktadırlar. Bu mağazalarda, vatandaşların ve mağaza sahiplerinin vermiş olduğu birinci ya da ikinci el giysiler bulunmakta ve ihtiyaç sahiplerine dağıtılmaktadır.

Sosyal yardım sistemi çoğunlukla “istek” üzerinden devam etmektedir. Bu uygulama nedeniyle yoksul ve muhtaç olup da doğrudan ilgili kurumlara başvurmayanlar yardıma hak kazanamamakta, sistemden faydalanamamaktadır. Yapılmakta olan yardımların yoksulluğu azaltmadaki etkinliğini ölçecek bir mekanizma malesef bulunmamaktadır. Aynı zamanda yardım yapıldıktan sonraki süreçte yardım yapılan kişiler izlenilmediği için yeniden çalışma hayatına atılma isteğini azaltarak tembellik gibi kötü bir alışkanlığa da sebep olduğunu ifade edebiliriz.

1.1.2.2. Sosyal Hizmetler

Sosyal hizmet (social services) kavramında tam olarak bir uzlaşma bulunmamaktadır. Sosyal hizmetler kavramı, bazı tanımlarda, sosyal güvenlik sistemlerinin sağladığı olanak ve hizmetlerin dışında kalan, sosyal yardımlar, bakım ve koruma hizmetlerini ifade etmek adına kullanılır (Şahin, 2010: 63). Bu tanımlamada, sosyal hizmetler, çocuk, yaşlı, aile ve engelli gibi muhtaç kişi ve grupların ihtiyaçlarını karşılamaya ve topluma kazandırmaya dönük, bireysel sosyal hizmetler ve yardımlardır. Sosyal hizmetler bu tanımla sadece sosyal refah hizmetleri ile sınırlanması anlamına gelir ve bu durum, “sosyal çalışma” da bireyci görüşün sonucudur. Oysa sosyal hizmetler, sosyal refah hizmetleri yanında, sosyal güvenlik, eğitim, sağlık, konut gibi daha geniş bir çerçevede ele alınmalıdır (Kongar, 2007: 35).

Sosyal hizmetlerin ortaya çıkışında sanayi devriminin büyük etkisi olmuştur. Sosyal hizmet düşüncesi, dünya toplumlarının on dokuzuncu yüzyılda yaşadığı dönüşüm ve değişimlerin bir sonucudur. Sanayi devrimi, batılı devletlerin toplumsal yapılarında önemli değişimler meydana getirmesinin yanında, endüstrileşmenin

getirdiği farklı toplumsal sorun alanları da oluşturmuştur. Endüstrileşme sürecinde uygarlığın gelişmesiyle birlikte, bireyin artan refahı yanında, hızlı toplumsal sorunları da beraberinde getirmesi, beklenen ve olağan karşılanması gereken bir durumdur (Çelikkol, 2001: 72). İşte sosyal hizmet olgusu, büyük oranda bu sorunların çözümüne yanıtlar aramak üzere gelişmiştir.

Ülkemizde de son yıllarda özellikle 1950'lerin başından itibaren artan kentleşme, kırsaldan şehirlere doğru gerçekleşen göç olgusu kavramı ortaya çıkmıştır (Özkiraz ve Arslanel, 2016: 290). Bu kavram, uzun yıllar boyunca devam eden yüksek yüksek oranlarda seyreden işsizlik ve bütün bunların sonucunda toplumun temelini oluşturan aile yapısında meydana gelen çözüme ve değişmeler, devletin sosyal devlet olma vasfının gereği olarak sunduğu sosyal hizmetlerin önemini ve bu hizmetlerin sunumuna olan ihtiyacı artırmıştır (Şenkal, 2007: 51).

Sosyal hizmet kavramının odağında insan vardır. Sosyal hizmetler, herhangi bir sebeple sosyal, ekonomik veya diğer sebeplerle muhtaç duruma düşen bireylere ve ailelere yardımcı olmak, destek sağlamak, insan onuruna yakışır bir yaşam düzeyinin gerçekleşmesine katkıda bulunmak amacıyla yürütölen hizmetler bütünüdür. Sosyal hizmetler toplumda barış, güven ve huzur ortamının sağlanmasına katkı sağlayan en önemli faktörlerden birisidir (Şahin, 2010: 212).

Sosyal hizmetlerin, bireysel veya sosyal hakları bütünüyle içeren hizmetler olarak devletin sorumluluğunda sunulması, ölkelerin demokratik ve sosyoekonomik gelişmişlik seviyeleri ile ilgilidir. Refah devletlerinin farklılaşarak ortaya çıkmasında da önemli rol oynamıştır. Bu ayrışma sosyal hizmetlerin gelişimi ve kurumsallaşması yönündeki tarihsel gelişmelere bağlıdır. Bu gelişmeler, aynı zamanda sosyal çalışma mesleğinin de hareket alanını ve bir disiplin olarak gelişimini, meslek olarak etkinliğini belirlemektedir. Bu nedenle sosyal hizmetlerin tarihsel gelişimine kısaca değinmek konumuz açısından yol gösterici olacaktır (Aydın, 2008: 32).

Tarihin her döneminde, engelli, yoksul gibi toplumdaki imkân ve hizmetlerden yeteri kadar yararlanamayan kişilere yardım etme düşüncesi varlığını sürdürmüştür. Başlangıçta kişisel veya belli kurumlar (mahalli örgütlenmeler, dini kurumlar ve

hayırsever kişiler) tarafından yapılan yoksul yardımları, daha sonra kapitalizmin ticari ve sonra endüstri alanlarında doğup geliştiği dönemlerde yetersiz kalmış, devletin sorumluluk alması yönünde bir anlayış gelişmiştir. Özellikle kentleşme ile birlikte buralarda yığılan yoksulların durumunun çok daha dikkat çekici bir nitelik kazanmaya başlamasıyla, yoksullara yardım ve hizmetlerde kamusal organizasyona ihtiyaç duyulmuştur (Talas, 1992: 17). Devletin bu alana girmesinde, hızla endüstrileşen ülkelerdeki işçi mücadelelerinin rolü büyüktür. Önce iş koşullarını iyileştirmek için yapılan mücadeleler daha sonra devlet anlayışında da yankı bulmuş, buna bağlı olarak sendikacılık, sosyal çalışma, sosyal refah hizmetleri, sosyal güvenlik birlikte gelişen kavramlar olarak ortaya çıkmıştır (Kongar, 2007: 146).

Sosyal hizmetler, sosyal refah ve sosyal güvenlik hizmetlerinin ortaya çıkması özünde toplumda bulunan bireylerin olanak ve hizmetlerden eşit düzeyde faydalanması düşüncesinde kaynaklanır. İnsanların toplumsal olanak ve hizmetlerden eşit yararlanması gerektiği düşüncesi iki nedenle ortaya çıkmıştır. Bunlardan birincisi, bu hizmetlerin uygulanmasında etkili olan dini ve insani düşüncelerdir. Ancak tarihin her döneminde var olan insani düşünceler, sosyal refah hizmetlerinin ortaya çıkmasında etkili olsa da tek başına bir anlam taşımaz. Sosyal refah hizmetlerini asıl ortaya çıkaran, sosyoekonomik yapının gerektirdiği üretimin sağlanabilmesi için, üretim ilişkilerinin doğurduğu sosyal sorunların giderilmesi zorunluluğudur (Kongar, 2007: 147). Dolayısıyla kapitalist sosyoekonomik yapının sürdürülebilir kılınmasının bir sonucu olarak sosyal hizmetler ortaya çıkmış, sendikacılık ve demokrasi hareketlerine paralel biçimde gelişmiştir (Kongar, 2007:147-148). Nihayetinde, kapitalizmin gelişmeye başlaması ve piyasa sisteminin kurulmasıyla yoksulluğun tanımlanması, -önlenmesi, günümüzdeki yaklaşımda azaltılması- ya da “yoksulların yönetilmesi” olarak geliştirilen öneriler ve uygulamalar da kapitalizmin gerekleri doğrultusunda şekillenmiştir (Şahin, 2010: 213).

1961 Anayasası sosyal haklar noktasında önemli bir yere sahiptir. Sosyal hizmet alanında da bu dönemde önemli değişiklikler göze çarpmaktadır. 1963 yılında Sosyal Hizmetler Genel Müdürlüğü iller düzeyinde İl Koordinasyon Kurulları kurarak örgütlenmesini tamamlamıştır. 1967 yılında da sosyal çalışmacı yetiştirmek amacıyla Hacettepe Üniversitesi'nde Sosyal Çalışmacı Bölümü açılmış, eğitim öğretime

başlanmıştır. Kurumsal kimliğin sosyal hizmet gereksinimini tam olarak karşılayamaması ve yasalarda ki dağınıklık aynı zamanda çok başlılık sonucunda, 2828 Sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kanunu ile Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu, 1989 yılında Başbakanlığa bağlanmıştır (Özdemir, 2008: 36). Günümüzde ise SHÇEK, 633 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname (KHK) ile ayrı bir bakanlık şekline dönüştürülmüştür. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı adını almıştır. Aynı KHK'ya göre Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı bünyesinde, Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü, Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü, kurulmuştur. Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu 31.12.2011 tarihi itibariyle kapatılarak bu kuruma ait çalışmalar ilgili Genel Müdürlüklere devredilmiştir (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Belediyeler Birliği Protokolü, 2012).

SHÇEK Kanunu'nda sosyal hizmetler, kişilerin ve toplumun kendi isteği dışında ortaya çıkan maddi ve manevi eksikliklerin ortadan kaldırılmasını amaçlayan bir programdır. Aynı zamanda oluşan sosyal sıkıntıların yaşanmaması ve çözüm bulunmasına yardımcı olunmasını, ihtiyaçlarının karşılanmasına ve hayat koşullarının daha iyi ve yüksek olmasını amaçlayan sistemli ve kararlı bir bütün olarak ifade edilmiştir. Biraz önce söylediğimiz gibi sosyal hizmetler, sosyal yapının değişmesi ve gelişmesinde önemli bir role sahip olmuştur (Aydın, 2008: 29).

Çocuk ve aile refahı hizmetleri, yardım hizmetleri, ıslah hizmetleri, aile planlaması, zihinsel ve fiziki engelliler için yapılan hizmetler, sosyal sigortalar, barınma ve toplum kalkınması gibi hizmet ve programlar sosyal hizmetlerin alanını içermektedir. Bu açıdan sosyal hizmetler sosyal hukukun tüm dallarını kapsamaktadır. Sosyal hizmetlerin insanlara daha faydalı ve etkin olması için Sivil Toplum Kuruluşları ile devlet kuruluşların birlikte yürüttükleri sistemli çalışmaların olması gerekir.

Yoksullukla mücadele ve fiziksel ve zihinsel engelli insanların maddi, manevi, ekonomik ve sosyal ihtiyaçlarının giderilmesi için bireylere farklı şekillerde sosyal hizmet verilmektedir. Sosyal hizmetler, devlet tarafından doğrudan hizmet üretimi olarak ifade edilip bu hizmetlerin düşük ücretle ya da bedelsiz insanlara sunulması

şeklinde verilebileceği gibi, bireylerin mal ve hizmetleri satın alabilmesi için maddi destek sağlanması şeklinde de ifade edebiliriz (Aydın, 2008: 30).

SHÇEK, Başbakanlığa bağlı olarak korunması gereken çocuk, genç, kadın ve ailelere, yaşlılara ve engellilere hizmet vermekteydi. Bunun yanında göçmenlere ve sığınmacılara, evsizlere, tıbbi ve psikolojik yönden yardıma muhtaç hastalara, alkol ve uyuşturucu madde bağımlılarına, suçlulara yönelik olarak çalışmalar da bulunmaktaydı. Günümüzde Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı bünyesindeki Genel Müdürlükler vasıtasıyla hizmetlerini yürüten bu kurumun sosyal devlet anlayışı içerisinde önemli bir rolü vardır. Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'nun tam anlamıyla sosyal sorunların çözümünde aktif rol oynayamadığı, sokak çocukları, engelli ve yaşlıların eğitiminde etkinlik sağlayamadığı gerekçesi ile bu alanda yerel yönetimlerin aktif rol alması gerektiği ifade edilmiştir. Sosyal hizmetlerin sunumu sadece Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu ile sınırlı kalmayıp son yıllarda kentleşmenin artması, buna bağlı olarak halkın farklı talep ve isteklerinin ortaya çıkması, hizmeti halka en yakın birimlerde sunma gereği belediyelerin de sosyal hizmet alanına girmesine ve bir takım etkinliklerde bulunmasında önemli olmuştur.

2004 ve 2005 yılları içerisinde yürürlüğe giren sırasıyla 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu ve 5393 Sayılı Belediye Kanunu ile belediyeler, sosyal hizmet alanında giderek daha çok faaliyet gerçekleştirmektedirler (Özdemir, 2008: 163).

Bu noktada belediyeler kadınlara yönelik olarak kadınların bilgi ve becerilerini geliştirmek amacıyla BELMEK kursları ve kadın sığınma evleri; çocuklara ve gençlere yönelik olarak yetiştirme yurtları ve yuvalar ile gençlik merkezleri; yaşlılar için de huzurevi açmakta, evde bakım, sağlık ve ücretsiz ulaşım hizmetleri sunmaktadır. Bunun yanı sıra belediyeler engellilerin yaşamlarını kolaylaştırmak için çevre düzenlemelerinde bulunmakta, bu gruba yönelik olarak kültürel ve sportif faaliyetler yapmakta ve rehabilitasyon hizmetleri vermektedir (Gül, Sallan Gül ve Memişoğlu, 2007: 162). Sosyal hizmetlerin sunumunda aktif olarak görev yapan belediyelerin sunduğu bu hizmetlere genellikle büyükşehir belediyelerinde rastlanmaktadır (Özdemir, 2008: 166). Hizmetlerin gerçekleşmesinde yerel yönetimler dışında sivil toplum kuruluşları (STK) ve gönüllü kişilerin yaptığı faaliyetler de bulunmaktadır. STK'lar ile

gönüllü kuruluşlar faaliyetlerini merkezi ve yerel yönetimlerle iş birliği içerisinde gerçekleştirirler. Bazı kamu kurum ve kuruluşlarının da kendi bünyelerinde yapmış olduğu -kreş gibi- sınırlı sosyal hizmetlere de rastlanmaktadır (Özdemir, 2008: 166).

1.1.2.3. Sosyal Destek Kavramı

Günümüz toplumlarında kişiler arasındaki sosyal ilişkilerin gün geçtikçe değiştiği kaçınılmaz bir gerçektir. Eski toplumlarda yaşayan insanlar birlikçi, bütünlükçü, paylaşımcı ve biz merkezli hareket ederek ailelerinden, arkadaşlarından ve komşularından gereken sosyal desteği almaktaydılar. Ama günümüzde ise bu tür biz merkezli ilişkilerin yerini ben merkezli ilişkiler olarak paylaşımcılık, birliktelik ve dayanışma gibi kavramlar önemini yitirmeye başlamış, yerini kopuk ve izole edilmiş ilişkiler ve bireysel sorumluluk almıştır. İnsanın hayata tutunması hayattan zevk alması geleceğe umutla bakması ve en önemlisi başarılı olabilmesi için her zaman fiziksel ve ruhsal destekleri kapsayan sosyal desteğe ihtiyacı vardır. Artık önemini yitiren aile, komşuluk, arkadaşlık gibi gayri resmi sosyal destek veren kurumsal yapılar yerini daha kurumsal ve resmi bazda hizmet veren olgular almaya başlamıştır (Ermiş, 2008: 11).

Sosyal destek kavramının çok çeşitli tanımları yapılmaktadır. Sosyal destek, zor durumda veya sıkıntı yaşayan kişilere, aile üyelerine arkadaşlarına ve akrabalarına yararlanacağı veya sağlayacağı destek kaynakları şeklinde tanımlanır (Sönmezay, 2010: 57). Diğer bir tanım ise bireyin yaşamsal sorunlar ile mücadele etmesi noktasında aile üyelerinin, kendi kendine yardım gruplarının, arkadaşların ve kamu kuruluşlarının sağladığı her türlü destek (Karpat, 2011: 33) şeklindedir.

Söz konusu kavramının ilk kullanımına kendi kendine yardım grupları diye adlandırılan topluluklarda rastlanmaktadır. Daha sonraları gelişen ve yaygınlaşan kavram, öncelikle sağlık bilimleri olmak üzere, sosyal bilimler ve onun alt bölümleri sosyoloji, psikoloji, rehberlik gibi bölümlerde gelişmiştir. Kavramın temeli Kurt Lewin'in çalışmalarına dayanmaktadır. 1967 yılında Kurt Lewin, sosyal desteği psikolojik çevre içerisinde ele alarak insan çevresinin psikolojik davranışlarını negatif veya pozitif etkilediğini bundan dolayı da davranışları olumlu hale getirmek için psikolojik çevrede bir takım değişiklikler yapmanın gerekliliğini vurgulamıştır. 1974

yılında Caplan, sosyal desteğin fiziksel ve psikolojik boyutunun bir birinden ayıramayacağı düşüncesini ifade etmiştir. Cohen, Mermelstein ve arkadaşları 1985 yılında kavramın negatif ve pozitif etkilerinin olabileceğini de ileri sürmüşlerdir (Sönmezay, 2010: 56).

House, sosyal destek kavramını bilgisel, duygusal, değer ve araçsal olmak üzere dörde ayırmıştır. Buna göre duygusal destek (saygı desteği), kişinin diğer kişiler veya toplum tarafından sevildiğini, sayıldığını, kabul gördüğünü hissetmesi anlamına gelmektedir. Böylece kişinin kendine olan özgüveni gelişecektir (Köse, 2009: 15). Bilgisel destek, ortada olan sorunun tanımlanması ve çözüm önerileri sunulması olarak ifade edilmektedir. Genellikle öğüt verme ve rehberlik hizmetlerine ilişkin yöntemlerden yararlanır. İşlevsel destek, maddi destek veya manevi destek olarak da adlandırılır. Parasal yardım ve ihtiyaç duyulan hizmetlerin sağlanmasını ifade eden bu destek türü, insanların psikolojik olarak rahatlamasında önemli etkiye sahiptir (Torun, 1995: 24). Sosyal arkadaşlık desteği, yaygın destek veya beraberlik desteği olarak da isimlendirilmektedir. Kişinin boş vakitlerini başka kişilerle eğlencere ya da konuşarak geçirmesi ve stres veren olayları bu süreçte düşünmemesi ve stresten uzaklaşması sürecidir (Karpat, 2011: 35).

Kişiyeye çevresinden gelen psikolojik ve sosyal desteklerin tümü olarak adlandırılan sosyal desteğin birçok işlevi bulunmaktadır (Sönmezay, 2010: 60). Bunlar;

- Kişilere psikolojik destek sağlayarak bireyin psikolojik yönden rahatlamasını sağlamak,
- Bireylere sorunlar karşısında başa çıkma yollarını anlatmak,
- Bireylerin performanslarına ve gelişimlerine olumlu katkılarda bulunmak,
- Kriz anında insanların stresinin en alt düzeye inmesine yardımcı olmak şeklindedir (Köse, 2009: 16).

2828 Sayılı Sosyal Hizmetler Kanunda sosyal hizmet kuruluşlarının belirtilen esas ve amaçlara göre yapmış olduğu hizmetler vardır. Bu sosyal hizmeti yerine getiren kuruluşlar çocuk yuvaları, toplum veya aile danışma merkezleri, kreşleri, çocuk ve gençlik merkezleri, aile danışma ve rehabilitasyon merkezleri yetiştirme yurtları, huzur evleri, bakım ve rehabilitasyon yerleri, kadın veya erkek konuk evleridir. Yardım faaliyetlerinde nakdi ve aynı yardım yapan kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum kuruluşları arasında uyum ve iş birliği oluşturularak güç birliği sağlanması da hedeflenmektedir. Bununla birlikte belediyelerce ya da sivil toplum kuruluşlarınca yürütülen sosyal destek faaliyetleri çerçevesinde yapılan danışmanlıkların sayısı ve aile bireylerinin sosyal hayata iştiraki gün geçtikçe yükselmektedir (Tonguç ve Akşener, 2008: 86).

Bugün ise bir takım belediyeler sosyal belediyecilik kapsamında ve sosyal destek hizmeti çerçevesinde özellikle kadınlara yönelik tiyatro etkinlikleri ve geziler düzenleyerek günlük hayatın stresinden kadınları uzaklaştırmayı hedeflemektedirler. Ayrıca değişik sivil toplum ve kamu kuruluşlarının da desteğini alarak kadın sığınma evleri açılması sosyal destek hizmetinin en güzel örneğini teşkil etmektedir. Yine sosyal belediyecilik kapsamında aile eğitim ve danışmanlık birimleri kurularak, bu birimlerce ailelere yönelik psikolojik, hukuki, destek ve eğitim faaliyetleri yürütmektedir. Bakım sürecinde bakımı üstlenen kişinin dinlenmesini, psikolojik rahatlama ve kendi sosyal faaliyetleri zaman ayırmasına yardımcı olmak amacıyla sosyal belediyecilik kapsamında yürütülen evde bakım hizmetleri ile yakacak ve ilaç, tıbbi malzeme dağıtılması da yerel yönetim birimlerince yürütülen bir başka sosyal destek faaliyetine örnektir (Beşpınar, 2008: 26).

1.1.3. Sosyal Yardım, Sosyal Hizmet ve Sosyal Destek Kavramlarının Karşılaştırılması

Yukarıda ifade etmeye çalışılan sosyal hizmetler ile sosyal yardımlar birbirinin içine geçmiş bir görüntü sergilemektedir. Her ne kadar böyle bir görüntü sergilense de aralarında farklılıklar vardır. Sosyal hizmetler ile sosyal yardımlar arasındaki en belirgin farklılık sunum şeklidir. Sosyal hizmetler bir program içerisinde hizmetlerin yürütülmesi olarak karşımıza çıkmakta iken, sosyal yardımlar ise ihtiyaç insanların acil

aynı ve nakdi ihtiyaçlarının giderilmesini olarak karşımıza çıkmaktadır. Bir diğer farklılık ise, sosyal yardımların sadece devlet bütçesinden karşılanmasına karşılık sosyal hizmetler alanında devletin, sivil toplum kuruluşları, özel sektör ile daha sıkı bir iş birliğinde çalıştığı ifade edilebilir. Ayrıca, sosyal hizmetlerin sunum düzeyi daha geniş kapsamlı ve daha geniş kitleleri hedef almakta iken sosyal yardımların hedef kitlesi ve kapsamı daha dardır (Asker, 1996: 21).

Sosyal yardımlar, aynı ve nakdi yardımları ifade ederken, sosyal destek kavramı maddi yardımların yanında daha çok bilişsel, duygusal, psikolojik ve hukuki destekler olarak ifade edilir. Ayrıca sosyal desteğin katkısı, sosyal yardım ve sosyal hizmete göre kişilerin kişisel gelişim ve performanslarına daha fazladır. Sosyal desteğin özellikleri, sosyal yardım ve sosyal hizmetlerin içerisinde yer almaktadır. Sosyal destek, sosyal yardım ve sosyal hizmetlere özgü bir alanı ifade eder (Seyyar, 2002).

1.2. SOSYAL POLİTİKANIN YEREL YÖNETİMLER İLE İLİŞKİSİ VE ÖNEMİ

Devletler, merkezi ve yerel yönetim birimlerinin iş birliğiyle vatandaşlarına sosyal güvenlik, çalışma, eğitim, sağlık ve barınma olanakları sağlayan ve bunun içinde gerekli düzenlemeleri yapan örgütsel kurumlardır. Devlet, sosyal politika üreten farklı kurum ve kuruluşların dışında, o varlıkların çalışmalarını da düzenleyen yetkili bir üst kurumdur. Yerel yönetimler ise, geleneksel kentsel hizmetlerinin yanında, bölgede yaşayan halkın ihtiyaçlarını gidermek amacıyla sosyal politikalar üreten, ekonomik kuruluşlar kuran ve işleten bir yapılanmadır (Güler, 2013: 189).

Sosyal yapının değişmesi ve kentleşmenin hız kazanmasından sonra yerel yönetimlerin sosyal politika alanında verdikleri hizmetler de çeşitlenerek artmaya başlamıştır. Günümüzde daha karmaşık ve zorlu bir hal alan kent yaşamı, eğitim programlarının düzenlenmesi, sosyokültürel faaliyetlerin hazırlanmasını zorunlu hale getirmiştir. Yerel yönetimler de bu değişen koşullarda, kamu kurumlarının yapmış olduğu hizmetlerin birçoğunda hizmet üreten ve merkezi otoriteden daha etkin bir uygulayıcı konuma gelmiş bulunmaktadır (Ersöz, 2005: 770).

Yerel yönetimler tarihsel süreçte her dönemde önemli görevler üstlenmiş kurumlardır. Yerel yönetimler Avrupa'da karşımıza bağımsız şehir yönetimleri olarak ortaya çıkmış, ancak daha sonra güç ve otoritelerini derebeyleriyle paylaşmak zorunda kalmışlardır. Bu dönemde şehir devletleri temel kentsel hizmetlerin yanında (yol, su, çöp toplamak gibi) günümüzün sosyal politika tanımına uyan politikalar üretmişlerdir. Avrupa'da yerel yönetimlerin modern anlamda kimlik kazanması ise on yedinci ve on sekizinci yüzyıldan itibaren ulus devletinin önem kazanmasından sonra gerçekleşmiştir. Bu noktada en önemli uygulama örneğinden ilki İngiltere Kraliçesi Birinci Elizabeth tarafından çıkarılan Yoksulluk Yasası oluşturmaktadır. 1300'lü yıllarda çıkarılan bu yasa, 1800'li yılların sonlarına doğru genişletilerek uygulanmıştır. Yoksulluk Yasası, kıtlık, salgın ve yaşanan savaşlar sonucunda, mağdur olan halkı korumak amaçlı tedbirler içermekteydi (Ersöz, 2005: 771).

Sanayi Devrimi ile birlikte ekonomik ve toplumsal yaşamda köklü değişiklikler yaşanmış, Sanayi Devrimi'nin neden olduğu ekonomik, sosyal ve toplumsal değişimler müdahaleci devlet anlayışının doğmasına neden olmuş, merkezi yönetimler sosyal politikalar üretmek zorunda kalmışlardır. Devletin etkinliğinin artmasına bağlı olarak, yerel yönetimlerin de etkin görevler üstlenmesi kaçınılmaz olmuştur. Hızlı nüfus artışıyla beraber kentlere yoğun göçün olması, ulaşım, altyapı, eğitim ve buna benzer kentsel sorunları da ardında taşımıştır. Bu bağlamda kentsel ihtiyaçların daha etkin bir şekilde çözülmesi için, on sekizinci yüzyılın sonlarında Avrupa'da belediye örgütleri kurulmaya başlamıştır (Emmioğlu, 1999: 9). Bu dönemde birçok yerel yönetim, aş evlerinin kurulması, salgın hastalıklardan korunmak için halk sağlığı önlemlerinin geliştirilmesi, yoksullar için ücretsiz tedavi sağlayan merkezler kurulması gibi önemli görevler üstlenmişlerdir.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Avrupa'da uygulanan Keynezyen politikalar ve refah devleti merkezi yönetimin gücünü artırarak, merkezi yönetim tarafından uygulanan sosyal politikaların içeriğini genişletmiştir. Yerel yönetimler ise, merkezi yönetimlerce belirlenen sosyal politikaların, kentlerde uygulamasından sorumlu tutulmuş, merkezi yönetimi tamamlayıcı kurum haline gelmişlerdir (Ersöz, 2005: 777). Yerel yönetimler bu dönemde daha çok merkezi yönetimlerin bir alt birimi olarak düşünülmüştür. Merkezi yönetimden çok da bağımsız hareket edememişler, hatta refah

devleti uygulamaları neticesinde, yerel yönetimlerin görevlerinin büyük bir kısmı merkezi yönetimlerce yapılır hale geldiği için, siyasi yaşamda tek başına sorumluluk alan kurumlar olarak gelişmemişlerdir (Kesgin, 2008: 48).

Petrol Krizi'nden sonra dünyadaki koşullar değişmeye başlamış, 1980 sonrasında devletin rolü giderek zayıflamış ve yerel yönetimler hizmet uygulayan birimlerden, özel sektörün sunduğu hizmetlerin garantörü durumuna gelmişlerdir. Gerçekten de gelişmiş ülkelerde 1980'lerin başından itibaren etkili olan ekonomide küçülme planları sonrasında, devletlerin refah hizmetleri sağlamasını giderek zayıflamış, yerel yönetimler bu noktada reform hareketlerinin merkezi olmuştur. Nitekim 1979'da İngiltere'de başbakan olan Margaret Thatcher ilk iş olarak yerel yönetimleri verimsiz olarak ilan etmiş ve özel sektörün piyasaya girmesini zorunlu hale getirmiştir (Ersöz, 2005: 766-772).

1980'li yıllardan sonra benimsenen yeni kamu yönetimi anlayışıyla da, kamu sektöründe özel sektörün yönetim teknikleri uygulanır olmuştur. Bu yeni kamu yönetimi kavramı ile birlikte yerel yönetimlerin özgürlük ve demokrasi anlayışı çerçevesinde, yetki ve sorumlulukları artmış, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarını da kapsayan daha geniş görev paylaşımı ile hizmetlerini yerel halka sunma anlayışı gelişmeye başlamıştır. Aynı şekilde gelişmekte olan ülkelerde de, yerel yönetimler, merkezi yönetimlerin görevlerinin geçici olarak devredildiği kurumlar haline gelmiştir. Bunun yanında Avrupa Konseyi'nin onayladığı, Avrupa Kentsel Şartı, Yerel Yönetimler Özerlik Şartı gibi uluslararası belgelerde, yerel yönetimlerin işlevlerinin değişmesine neden olmuştur (Parlak ve Ökmen, 2010: 401).

Yerel yönetimlerin ön plana çıktığı bu süreçte özelleştirme politikalarının benimsenerek pek çok ülke tarafından uygulanması, uluslararası sermayenin önündeki sınırların kaldırılıp, küreselleşme politikalarının devletlerin politikalarında belirleyici bir unsur hale getirildiği yenedünya düzeninde, devlet ile toplum arasındaki sosyal bağı sağlayan, sosyal politikaların etkisi azaltmıştır. Bu bakımdan özellikle etkin sosyal politikaların hayata geçebilmesi açısından, çağdaş yönetim anlayışının yerel yönetimlerce desteklenen güçlü merkezi yönetimlerce gerçekleştirebileceği de gözden uzak tutulmamalıdır (Ersöz, 2005: 770).

Sosyal politika kavramı anlamının genişlemesiyle, bugün baktığımızda bütün sosyal grupların ve bütün sosyal alanların sıkıntılarını belirlemekte ve buna göre çözüm sağlamaya çalışmaktadır. Sosyal politikanın ilgi alanı giderek genişlemektedir. Bu nedenle insan haklarının ve sosyal hakların daha açık bir şekilde ortaya çıkması birbirleriyle bir ilişkinin olduğunu göstermektedir. Bu yüzden farklı dezavantajlı grupların (ev hanımları, yaşlılar, çocuklar, işsizler, gençler, kadınlar, engelliler, bakıma muhtaçlar, yabancılar vs.) haklarını korumak ve iyileştirmek sosyal politikanın görevleri arasında bulunmaktadır (Parlak ve Ökmen, 2010: 401).

Bu durum ile birlikte sosyal politika toplumu oluşturan bütün grupların aynı zamanda bütün sınıfların sosyal güvenlik başta olmak üzere eğitim, konut ve sağlık gibi sorunları çözmeyi hedeflemiştir.

Bazı sorunların hem çözümü hem de kaynağı devlettir. Bu duruma gelir dağılımını ve yoksulluğu örnek vermemiz mümkündür. Devletin yapmış olduğu müdahaleler bazen olan yoksulluk durumunu ve olan gelir dağılımını adaletsizliğini daha da büyük bir hale getirebilir. Bu anlamda gelir dağılımı adaletsizliği yoksulluğun sebeplerinden biridir. Bu durumu iyileştirebilmek için kayıt dışı ekonomiden gelir elde eden kesimlere yönelik etkin politikalar uygulanarak giderilebilir. Ancak bu noktada yerel yönetimlerin daha etkili olabilmesi için belediyelerin güçlendirilmesi gerekir. (Es, 2007: 41). Bilinen bir gerçek vardır o da yerel makamların şehirlerde görülen yerel sorunları çözecek en iyi kurumlar olmasıdır. Bunun için uygun sosyal politikalar oluşturulmalı ve STK'lar ile birlikte hareket edilmelidir. Yerelde güçlü bir sosyal devlet anlayışı olmasının en önemli şartlarından bir tanesi de sosyal belediyeçilik kavramını iyi anlayabilmekten geçmektedir.

BÖLÜM 2: YEREL YÖNETİMLER VE SOSYAL BELEDİYECİLİK

2.1. YEREL YÖNETİM KAVRAMI, TARİHSEL GELİŞİMİ VE TEORİK ÇERÇEVE

Yönetim kavramsal olarak temelde aynı, ancak özelde farklı durumlarda kullanılabilen bir kavramdır (Arslan, 2013: 6). Bu kavram teşkilat, yönetsel etkinlikler ve yönetme anlamında kullanılır (Gözübüyük ve Akıllıoğlu, 1993: 1). Diğer bir ifade ile yönetim, tüzel bir kişi olarak devletin işlevlerini yerine getirmek için eylem ve yaptığı işlemlerin tamamını içermektedir (Sencer, 1986: 31). Arapça “devr” kökünden türetilen idare ifadesini, günlük ve teknik yönetim ifadesindeki karşılığıyla aynı anlamamamız gerekir. Teknik yönetim kurumunun, biri işlevsel (functional), diğeri örgütsel (organizational) olmak üzere iki yanı vardır. İdare, birincisinde eylem; faaliyet ya da iş, yani yönetme işlevi olarak görülür. İkincisinde ise; türlü öğelerden oluşan teşkilat biçiminde ifade edilir (Demir, 2006: 5).

Toplumların sosyal, ekonomik, siyasal örgütlerini kurması ve devlet yönetimini oluşturması mal ve hizmet üretmesine bağlıdır (Karakış, 2009: 5). Devlet, belirli bir üretim varlığı ve gelişimi için gerekli koşulları sağlama bütünüdür (Eroğul, 2014: 38). Devletin bu örgütlenmeyi oluşturmasında güç ve meşruiyet önem arz etmektedir. Bunun sayesinde devlet tüm toplum üzerinde siyasal, yönetsel ve yargısal gücünü devam ettirir.

Tarihsel süreçten günümüz modern biçimine kadar ortaya çıkan devlet, ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel özellikleri bir birinden farklı toplumlarda ayrı siyasal birliktelik olarak ifade edilir. Devletin farklı toplumlarda birbirinin aynı olmayan bir yapı göstermesi devleti oluşturan alt yönetim birimlerinde de farklılıklar göstermesine neden olmaktadır. Bu farklılık ülkelerin tarihi yapısı, sosyokültürel yapısı ve ekonomik açıdan var olan olanakları tarafından belirlenmektedir (Toprak, 2014: 3). Modern devlet anlayışının sosyoekonomik sorunların ortadan kaldırılmasında ve toplumsal ihtiyaçların yerine getirilmesinde önemli görevleri olmuştur (Özkan, 2013: 191). Kamu yönetimi, devletin örgütsel yönetimini yansıtarak (Eryılmaz, 2002: 6) mal ve hizmetler üretmektedir. Kamusal hizmetleri, devlet çok farklı tüzel kişiliklere yerine getirmektedir. Devlet toplumsal ihtiyaçların yerine getirilmesi için en işlek ve en uygun

yönetim sistemini oluşturmak, yönetim organizasyonunu kurmak ve geliştirmek zorundadır (Oppenheimer, 2005: 194). Tam olarak üzerinde görüş birliğine varılamayan kamusal ve yarı kamusal mal ve hizmetlerin, en etkin bir şekilde üretilebilmesi kamu yönetim sistemlerinin başlıca amaçlarından birini oluşturmaktadır. Kamusal hizmetlerin gerçekleşmesi merkezden yönetim ve yerinden yönetim sistemleri ile olmaktadır. Merkezden yönetimde kararlar genelde tek bir merkezden alınır ama yerinden yönetimde bu kararlar yerel yönetim birimlerince birlikte alınmaktadır. Bu yüzden yerel yönetimler, merkezi yönetim ile birlikte kamu yönetimi anlayışının bütünü oluştururken önemli bir yönetim ve karar birimidir.

2.1.1. Yerel Yönetim Kavramı

Kavram olarak mahalli idare veya yerel yönetim, genel itibariyle sınırları belirlenmiş belirli bir alana ait kamusal bir yapı, sistem, mali ve diğer özerkliğe sahip, genelde yetki ve sorumlulukların devredildiği bir sistem olarak ifade edilir (Sezer, 2008: 57). Merkezi yönetimin dışında karar organlarının doğrudan halk tarafından belirlendiği, halkın ortak ihtiyaçlarını karşılama görevinin ise kanunlar tarafından verildiği bir örgütlenme modelidir. Bu model öz gelire ve bütçeye sahip, çalışanı özerk bir yönetimi ifade edilmektedir (Bozkurt, Ergun ve Sezen, 2008: 258). Yerel yönetimler, merkezi yönetimlerin yanı sıra, farklı hizmetleri de ifade eden yerel niteliğe sahip birimler olarak hizmet vermektedir (Toprak, 2014: 13). Yerel yönetim kavramı; yerel yönetim birimlerinin haklarını ve yetkilerini ifade etmektedir. Yasalar çerçevesinde kamu hizmetlerinin önemli bir kısmını, kendi sorumlulukları altında, yerelde yaşayan insanların menfaatleri doğrultusunda planlamak, oluşturmak ve biçimlendirmek olarak ifade edilmektedir. Bu hak, üyeleri gizli ve doğrudan seçimlerle belirlenen kurullar tarafından kullanılır. Bu karar organları, kendilerine karşı sorumlu olan yürütme organlarına ve kamu görevlilerine sahiptirler (Mengi ve Keleş: 2002, 11).

Halkla iç içe olan yerel yönetimlerin özerkliğini koruması ve geliştirilmesi Batı ülkelerinde de modern değerler ve demokratikleşme ile bir tutulmaktadır. Batı'da yerel yönetim anlayışı, 'ulus-devleti' parçalamak için değil, bütünleşmeyi kolaylaştırmak için bir araç olarak kullanılır. Yerel yönetimlere, giderek daha önem verilmesinin ardında yatan başlıca neden de, bölünüp parçalamak değil, bütünleşmeyi daha iyi ifade

etmesidir (Keleş, 1995: 3). Modern bir ifade söyleyecek olursak merkezi yönetime rakip olmayan aynı zamanda merkezi yönetimin yanında ama ondan farklı bir ‘yerel iktidar’ kavramı etrafında tanımlamamız gerekir. Yerel iktidar ile anlatılmak istenen ise sınırları çizilmiş, bağımsız hareket eden kurumlardan çok yerelde yaşayan topluluğun ortak ihtiyaçlarını en kısa sürede ve maksimum hizmeti sağlamaktır (Özdenkoş, 1999: 79). Yerel yönetim organlarının belirli dönemlerde gerçekleştirilen seçimler ile yönetime gelmektedir. Yönetime gelen kişiler sorumluluk sahibi olmalıdırlar. Halk tarafından yerel yönetimlerin denetlenebilmesi de bunu ifade etmektedir. Bu durumda yerel yönetimleri denetlemek, merkezi yönetimi denetlemekten daha kolay görülmektedir (Yılmaz ve Yoluk, 2011). Yerel yönetimleri merkezi yönetimden ayıran en belirgin özellik, karar organlarının doğrudan halkın oyuyla seçilmiş olmasıdır. Diğer bir özellik ise yetki alanları içinde kendilerine yasalarla verilmiş hizmet sorumluluklarını yine yasalarla belirlenmiş kaynaklarla gerçekleştirebilmeleridir (Altın, 2015: 14).

Küreselleşme ile birlikte merkezi yönetimler önemini kaybederken, yerel yönetimler önem kazanmaya başlamıştır. Bunun nedeni küreselleşme ile birlikte toplumlarda meydana gelen sosyal ve ekonomik değişimler ile kültürel ve politik değişimler olarak gösterilebilir. Bu noktada, OECD'nin (Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı) çalışmaları incelendiğinde, genel olarak kamu hizmetlerinin yerine getirilmesinde yerel yönetimlerin önemli bir rolü olduğu görülmektedir. Bahsedilen bu ülkelerde kamu harcamalarının % 50'sinin yerel yönetim birimleri tarafından gerçekleştiriliyor olması ulusal refah düzeyinde yerel yönetim birimlerinin bize ne kadar çok önemli olduğunu gösterir (Öztürk, 1997: 38).

Yerel yönetimlerin merkezi yönetimlerle olan ilişkilerinin düzenlenmesinde ve yerel yönetimlerin görevlerinin belirlenmesinde temel ölçüt, yerinden yönetimdir. Kamu hizmetlerini gerçekleştiren kurumların faaliyet alanı küçüldükçe, toplumun ne istediği daha anlaşılır olacak ve bu birimlerin yönetimde etkinliği artacaktır. Yerel yönetimler, kendi hizmet verdikleri alanlardaki ihtiyaçları ve ihtiyaç türlerini belirleyebilir ve hizmeti kullananlar ile doğrudan iletişimde oldukları için merkezi yönetime oranla bu konularda daha verimli çalışabilirler. Yerel yönetimlerde, verilen hizmetlerin türü ve alanları belirlenirken sadece ekonomik faktörler değil, aynı zamanda sosyopolitik faktörler de önemlidir. Dolayısıyla yerelde üretilecek mal ve hizmetlerde göz ardı

edilmemesi gereken en önemli faktörlerden biri de budur. Yerel ihtiyaçları en iyi tespit edebilecek olan yine yerelin kendisidir.

2.1.2. Yerel Yönetimlerin Tarihsel Kökeni

Yerel yönetimlerin kesin bir başlangıç tarihinden söz edilememekle birlikte, başlangıcı Eski Yunan ve Roma dönemine kadar uzanmaktadır (Özel, 2014: 157). İlk başta “site” olarak ifade edilen bu yapılar, Orta Çağ takiben giderek gelişmişler ve toplum hayatında önemli bir noktaya gelmişlerdir (Nadaroğlu, 2001: 6). Ancak bu dönemdeki yerel yönetimler, mevcut yerel yönetimlerden çok farklı işleve ve yapıya sahiptir. Hatta tarihsel süreç içerisinde ilk yerel yönetimlerin suçlu takibi ve cezalandırılması, askeri yapılanma ve ulusal savunma gibi günümüzde merkezi yönetimin hâkim olduğu görev ve sorumlulukları yerine getirmek amacıyla oluşturulduğu görülmektedir (Keleş, 2000: 29). Antik Çağ’da “polis-devlet” idari özerkliğe ait birimlerin Yunanistan’da oluşturulmuş olduğu görülmektedir. Bu yapılanma Roma, Bizans ve Osmanlı’nın var oldukları dönemlerde de devam etmiştir (Altın, 2015: 15). On dokuzuncu yüzyılda Batı Avrupa topluluklarında ortaya çıkan güçlü, özerk ve demokratik niteliklere sahip çağdaş yerel yönetimlerin temelini oluşturmuştur (Özel, 2013: 48). Batıda yerel yönetimler, on ikinci yüzyıldan başlayarak ortaya çıkmıştır. Batı’da yerel yönetimlerin oluşuma mani olan Orta Çağ kent yönetimlerinin ortadan kaldırılmasından sonra devlet tarafından on dokuzuncu yüzyılda yukarıdan aşağıya doğru bir kuruluş gerçekleştirilmiştir (Güler, 1998: 3). Merkezi yönetim-yerel yönetim ilişkilerinde bugünü şekillendiren oluşumlar her ne kadar on dokuzuncu yüzyılda yoğunlaşmış olsa da, buna zemin hazırlayan gelişmeler tanrı devletinden kral devlete, ondan da hukuk devletine geçilen aşamaların birer ürünüdür. Ortaçağ Avrupa’sının egemen güçleri olan hükümdar, feodal beyler, kilise ve ayrıcalıklı kentlerin otoritelerinin çözülmeye başlamasıyla, merkezi siyasal iktidarın gücünü pekiştirmesi, aynı zamanda, karşıt güçlerini de doğurmuş ve yerel güçlerin, diğer bir ifadeyle çevrenin direnişi ve muhalefeti, yepyeni bir yönetim sisteminin temellerini atmıştır (Altın, 2015: 12).

Bugünkü belediye anlayışı ilk olarak 1789’dan sonra Fransa’da, sonrasında ise 1835 yılında da İngiltere’de ortaya çıkmıştır. İlk başta sadece mal sahipleri seçme ve

seçilme hakkına sahiptiler. Daha sonra 1894 yılında mal sahibi olmayanlar, seçilebilme hakkını elde etmişlerdir (Tekeli, 1983: 6). Böylece yerel yönetimler günümüzdeki anlamının içerdiği hukuki çerçeveye sahip olmasa da, merkezden yerele kayılmasını ve yerel halka verilen bazı haklardan yararlanma olanağı vermiştir. On dokuzuncu yüzyıldan sonra yerel yönetimlere pek çok işlev verilmiştir. Bazı ülkelerde yerel yönetimler demokrasinin temeli iken bazı ülkelerde ise kalkınmanın araçları olarak kabul edilmiştir (Görmez, 1997: 47-48). On beşinci yüzyılda ortaya çıkan feodal dönem ve feodalitenin yıkılışı, Sanayi Devrimi, Fransız İhtilali, 1929 Dünya Ekonomik Bunalımı, ulus-devlet anlayışı, küreselleşme ve benzeri sosyal, siyasal ve ekonomik gelişmelerle büyük değişimlerden etkilenmiş ve farklı süreçlerden geçerek günümüze kadar gelmiştir (Tekeli, 1983: 5).

2.1.2.1. Türkiye’ de Yerel Yönetimlerin Tarihsel Gelişimi

Türkiye’de yerel yönetimlerin tarihi incelendiğinde Tanzimat’ın ilanından sonra yapılan reformlar ve modernleşme çabaları ile bir takım düzenlemelerin yapıldığını söylemek mümkündür. Keza Tanzimat’ın ilanından önce bir yerel yönetim geleneğinden bahsetmek mümkün değildir (Tortop, Aykaç, Yayman ve Özer, 2006: 36). Bu yüzden öncelikle Osmanlı’dan Cumhuriyet’e kadar, sonrasında ise Cumhuriyet döneminde yerel yönetimlerin gelişimine değinmek yerinde olacaktır.

Osmanlı’dan Cumhuriyet’e Kadar Yerel Yönetimler: Yerel yönetim teşkilatlanması, Osmanlı İmparatorluğunda öncelikle askeri alanda başlamış, sonrasında ise toplumsal alanda ve yönetsel alanda devam etmiştir. Günümüzdeki anlamı ile yerel yönetim ise Tanzimat sonrasında mümkün olmuştur (Aydın, 2011: 13).

Selçuklu ve Osmanlı devletlerinde âdem-i merkeziyet anlayışı vardı. Örnek verecek olursak Anadolu Selçuklu Devleti’nde iller, yerinden yönetim anlayışına göre örgütlenmiş ve bu vilayetler tamamen özerk olarak idare edilmiştir. Ancak zamanla bu yerel teşkilatlar merkezi yönetime karşı bağımsız birer beylik haline gelmiş ve Selçuklu Devleti’nin parçalanmasına sebep olmuşlardır. Osmanlı İmparatorluğu’nda kuruluş politikasında yerel yönetimden uzak kalınmış, merkeziyetçi ve mutlakiyetçi bir anlayış ile siyasal sistem oluşmuştur (Arslan, 2009: 6). Osmanlı İmparatorluğu’nda Avrupa

devletlerinin dış baskıları neticesinde azınlıklara bazı hakların verilmesi ve onların siyasal katılımlarının sağlanması ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Bu durum yerel yönetimlerden ziyade merkezi yönetim ihtiyacını oluşturmuştur. (Keleş, 2000: 157). Bu anlayışla birlikte Osmanlı İmparatorluğu'nda ilk belediye teşkilatının kurulmasına kadar olan dönemde, yerel yönetimlerin yerine görevi hizmetler merkezi yönetim kurumları tarafından yerine getirilmiştir. Yerel demokrasi anlayışı Osmanlı İmparatorluğu'nda tam olarak gelişmiş değildi (Ortaylı, 1985: 185). Yerel hizmetleri gerçekleştirecek kişi ya da kurumların ortaya çıkarılmasında yerel halk söz sahibi değildi. Yerel hizmetler merkezi yönetim temsilcileri tarafından ve kendi denetimleri ile yerine getirilmektedir. Merkezi yönetimin temsilcileri vali, kadı, vakıflar ya da localar olabilmektedir (Şengül, 2012: 25).

Osmanlı devlet yönetiminde her kadı belli bir sancak veya kazaya tayin edilir ve bu bölgeler dâhilindeki köy, nahiye, kasaba ve şehirlerde kendisine ait görevleri gerçekleştirmek üzere görev yapmaktaydı. Kadının yargı görevi dışında, asayiş, şehrin ve esnaf loncalarının denetimi, narh ve fiyat kontrolü, pazar yerlerinin kontrolü, okul ve cami yönetiminin denetimi, vakıfların denetimi, imar nizamı, alt yapı ve temizlik denetimi gibi geniş çapta görevleri de vardı (Ünal, 2011: 243). Ancak, kadılığın bir yargı organı haline gelmesi 1836 yılında Evkaf Nazırlığının kurulması ile gerçekleşmiştir. Kadılığın dışında Osmanlıda şehir hizmetlerinden yetkili vakıflar da vardı. Okul, hastane, kütüphane, aşevi, misafirhane, sebil, gibi hizmetler vakıflar ile yapılmaktaydı. Aynı zamanda belediye hizmetlerin tamamı vakıf anlayışına göre yerine getirilmekteydi (Eryılmaz, 2015: 37, Akt. Ünal, 2011: 253). Şehirde yapılacak hizmetlerden sorumlu diğer bir kurum ise loncalardır. Loncalar hiyerarşik bir şekilde örgütlenmiş günümüz esnaf birliklerinin temelini oluşturmaktadır. Loncalar, üyeler arasında anlaşmazlıkları çözümlmek, üyelerin mesleki etkinliklerini denetlemek ve halkla hükümet arasında aracılık bir kurum olmak için çalışmışlardır (Ünal, 2011: 243). Osmanlı döneminin on dokuzuncu yüzyılın ortalarına yerel hizmetler bu kurumlar tarafından yapılmaya çalışılmış, daha sonra bu alanlarda reformların yapılması gerektiği düşünülmüştür. On dokuzuncu yüzyıl ile birlikte yerel hizmetler reform hareketleri başlamıştır. Osmanlı İmparatorluğu döneminde ilk belediye idaresinin kurulması çalışmaları 1854-1856 Kırım Savaşı yıllarında, batı ülkeleri giderek artan ilişkiler

sonucu ortaya çıkmıştır. Osmanlı Devleti'nde ülkede yaşayan yabancı sayısının fazla olması, yabancı etnik grupların modern ve bakımlı şehirlerde yaşamak istemelerini beraberinde getirmiştir. Bu durum da belediyelerin kurulmasında etkili olmuştur (Türe, 2000: 38). Bu nedenle Tanzimat'ı izleyen yıllarda batılılar ile artan ilişkiler sonucunda, Fransızlardan örnek alınarak ilk kez 1855 yılında İstanbul'da belediye kuruluşu çalışmaları yapılmıştır. Oluşturulan belediyenin yürütme ve karar organları şehremini ve şehir meclisinden oluşmaktaydı. Şehremini, şehremanetinin başına hükümet tarafından atanmıştır (Çiçek, 2014: 57). Şehremaneti, şehrin ihtiyaçlarını karşılayan, alt yapı çalışmaları yapan, şehrin temizliği ve esnafın kontrolünü yapan zabıtalık gibi görevleri de olmasına rağmen, günümüz anlamında iyi bir belediyeçilik örneği değildir. Bunun nedeni maddi problemler olabildiği gibi çalışanların yetersiz olması da olabilmektedir (Ortaylı, 2000: 134). Gerek personel eksikliği gerekse mali yetersizlikler gibi sorunlarla şehremaneti modern belediyeçilik için iyi bir başlangıç olamamıştır. Şehremaneti başarısız bir uygulama olarak görülürken, Osmanlı Hükümeti özellikle gayrimüslimlerin yaşadığı Galata ve Beyoğlu'nda, Cumhuriyet dönemine kadar başarılı bir örnek olarak görülen Paris örneğinden hareketle Altıncı Daire-i Belediye'yi belediye hizmetlerinin görülmesi amacı ile oluşturmuştur (Ünal, 2011: 243-244).

1869'da çıkarılan Dersaadet İdare-i Belediye Nizamnamesi ile belediye örgütü, Beyoğlu ve Galata dışında tüm İstanbul'a yaygınlaştırılmış ve İstanbul Şehreminliği Teşkilatı oluşturulmuştur. Bu Teşkilat iki düzeyli federatif bir yapı oluşturmaktadır. Alt kısımda, Altıncı Daire modeline benzer şekilde, çeşitli semtlerin yerel yönetimlerinden sorumlu 14 daire bulunmaktaydı Üst kısımda ise, Şehremini ve Şehremaneti Meclisinin yanında Şehremininin başkanlığında ait 14 belediye dairesi vardı (Keleş, 2000: 159).

1878 tarihli Dersaadet Belediye Kanunu Vilayet Belediye Kanununa ek olarak İstanbul'da giderek büyüyen sorunlara çözüm olması amacıyla çıkarılmıştır (Seyitdanlıoğlu, 1999: 158). Daha sonra 1912 yılında Dersaadet Teşkilat-ı Belediyesi Hakkında Kanunu Muvakkat ile belediye daireleri kaldırılarak yerine belediye şubeleri kurulmuştur (Ünal, 2011: 244). Bu yapı 1930 yılına kadar varlığını sürdürmüştür.

Osmanlı belediyeçiliği genel anlamda bir yerel yönetim sistemini uygulamaktan çok şehrin hizmetlerinin yürütülmesinde kurumsallaşan bir yapı olarak faaliyet

göstermiştir. Osmanlıda merkezîyetçi devlet felsefesi hâkim olduğu için bu kurumlar şehir hizmetlerinin yürütülmesinden öte, yerel komünal özelliklere sahip olamamışlardır (Görmez, 1997: 197). Yerel yönetim birimlerinden biri olan il özel yönetimleri ise 19. yy ikinci yarısından sonra gelişmeye başlamıştır. 1864 tarihli Vilayet Nizamnamesi ile valinin başkanlık ettiği il genel yönetiminin yanında her sancaktan seçilen ve dört üyeden oluşan İl Genel Meclisi'nin bulunduğu bir il özel yönetimi de kuruldu. 1870 yılında çıkarılan Genel İdare Vilayet Nizamnamesi sistemde bir değişiklik yapmadı. 1913 yılında kabul edilen İdare-i Umumiye-i Vilayet Geçici Kanunu ile birlikte il özel yönetimi yeniden düzenlendi (Tortop, Aykaç, Yayman ve Özer, 2006: 39). Bir diğer yerel yönetim birimi olan köyler ise Türk yerel yönetimleri bünyesinde ilk yerel yönetim birimleridir. Osmanlı devletinin kuruluşundan itibaren geleneksel olarak topluca yaşama bilincinin sonucunda ortaya çıkmış ve zamanla bir yerel yönetim birimi olarak günümüze kadar varlığını sürdürmüştür (Ünal, 2011: 245). Asıl itibariyle köyler için yasal düzenlemelerin temel nedeni, merkezi yönetim için kırsal yerleşimlerde güvenliğin sağlanması ile birlikte vergilerin düzenli toplanmasını sağlamaktır. Bu kapsamda ilk olarak 1864 tarihli Vilayet Nizamnamesinde köyler yerini almıştır. 1870 tarihli Umumiye-i Vilayet Nizamnamesi köyler açısından büyük düzenlemeler getirse de köylere tüzel kişilik vermemiştir. Bu kanunlara göre iller, livalar, ilçeler bulunmakta, ilçelerde köylere ayrılmaktaydı (Tortop, Aykaç, Yayman ve Özer, 2006: 39).

Cumhuriyet Döneminde Yerel Yönetimler: Bu dönem belediyeçiliğin gerçek anlamına kavuştuğu dönem olarak değerlendirilmektedir. Çünkü 1930 yılında 1580 sayılı Belediye Kanunu'nun yürürlüğe girmesi ile belediyeler tüzel kişilik kazanmıştır. Günümüze kadar da varlığını devam ettiren belediyeler, vazgeçilmez yerel yönetim unsuru olarak karşımıza çıkmaktadırlar (Ünal, 2011: 247).

Bu noktada belirtmemiz gereken bir husus vardır o da; cumhuriyetin ilanından günümüze kadar ülkemizin birliği ve bölünmez bütünlüğü her dönemde dikkate alındığından dolayı yerel yönetimlere mali ve idari özerklik konusunda titiz davranılmıştır (Koçak ve Ekşi, 2010: 299).

1924 Anayasasının kabulünden kısa bir süre önce çıkarılan 442 Sayılı Köy Kanunu, köylere tüzel kişilik vererek köy organlarını geniş yetkilerle donatmıştır

(Urhan, 2008: 87). Köyler, Osmanlı Devleti'nden bu yana toplumumuzda var olan yerel yönetim birimidir. Türkiye'de belediyeler ve il özel idareleri Fransa örnek alınarak oluşturulmuştur. Köylerin ise batıdaki komün idarelerine olduğu gibi idari, sosyal gereksinimlerden ortaya çıktığını belirtebiliriz (Parlak ve Ökmen, 2010: 153). Daha sonra 1924 yılında İstanbul'daki belediye dairelerine benzer bir şekilde, 417 Sayılı Ankara Şehremaneti Kanunu çıkarılmış ve Ankara'ya özel bir yönetim biçimi getirilmiştir. 1930 yılında ise 1580 sayılı Belediye Kanunu ile nüfusu 2000'i geçen yerlerde belediye kurulabilmesi kabul edilmiştir (Tortop, Aykaç, Yayman ve Özer, 2006: 38). 1930 Tarihli 1580 Sayılı Belediye Kanunu cumhuriyet döneminin en uzun süre yürürlükte kalan kanunlarından birisi olmuştur. Bu kanun Osmanlı'dan gelen devlet geleneğinin bir yansımasıdır (Aydın, 2011: 16).

Yerel yönetimler noktasında gerçekleştirilen önemli çalışmalar 1984'te Büyükşehir Belediyelerinin kurulması ile başlamıştır (3030 Sayılı Kanun). Bunu sırasıyla

2004 yılında çıkarılan 5272 Sayılı Kanun ve 2005 yılında çıkarılan 5272 sayılı kanun izlemiştir. Belediyelerin günümüzde tabi oldukları yasa 2005 yılında çıkarılan 5393 sayılı yasadır. Bu yasa 1987' de çıkarılan yasanın yerine geçmiştir.

Bununla birlikte 2012 yılında 6360 Sayılı 14 ilin büyükşehir olması ve 27 ilçenin kurulması hakkındaki kanun günümüzde yürürlüktedir. Açıkça ifade edecek olursak belediyeler ve il özel idareleri 2004, 2005 ve 2012 yıllarında yapılan yasal değişiklikler ile hukuki bakımdan değişiklik geçirmiştir (Bilgiç, 2007: 101-102).

2.1.3. Türkiye'de Belediyelerin Görev ve Sorumlulukları

Belediyelerin yetki ve görevleri ülkeden ülkeye değişmektedir. Belediyelerin yetki ve görevleri belirlenirken genellikle yetki ilkesi, genel yetki ilkesi ve liste ilkesinden söz edilir (Keleş, 2000: 177).

Genel yetki ilkesi, belediyeler kanunların yasaklamadığı ya da başka yönetim birimlerine bırakılmamış olan bütün yerel hizmetleri yürütmeye yetkilidirler. Yetki

ilkesinde belediyeler, ancak yasama organının açıkça yetkilendirdiği konularda faaliyet gösterirler. Belediyeler, yasaların yasakladığı alanlarda hizmet gerçekleştiremezler (İngiltere'de bu ilke benimsenmiştir) Liste ilkesi, yetki ilkesi gibidir. Liste ilkesine göre belediyelerin yetki ve görevleri kanunlarda madde madde ifade edilir (Öner, 2006: 79). Ülkemizde daha çok liste ilkesi uygulanır.

Belediyelerin bu görev ve sorumluluklarını alt başlıklar halinde ifade edecek olursak:

2.1.3.1. Sosyal Hizmet Görevleri

Sosyal hizmet ile ilgili olarak 5393 Sayılı Belediye Kanununun 14. Maddesine göre belediye hizmetlerinin, bireylere en uygun şekilde ve en yakın yerlerde yerine getirilmesi düzenlenerek, hizmetin yerine getirilmesinde engelli, düşkün, yaşlı ve dar gelirlilerin durumuna uygun yöntemler uygulanmaya çalışılmıştır.

5393 Sayılı Belediye Kanununda sosyal hizmetler açısından belediyelere verilen yetki ve görevler şu şekildedir (Öner, 2006: 93).

1. Belediye; çevre, eğitim, sağlık, kütüphane, spor, sosyal yardım ve hizmet ile, engelli, yaşlı, kadın ve çocuklara, aynı zamanda yoksul ve düşkünlere yönelik hizmetlerin yapılmasında beldede katılımı ve dayanışmayı sağlamak, hizmetlerde etkinlik, tasarruf ve verimliliği artırmak amacıyla gönüllü kişilerin katılımına yönelik programlar uygular (md.77/1).

2. Herkes ikamet ettiği belediyenin hemşerisi olduğu için belediye idaresinin yardımlarından yararlanma hakkına sahiptir. Yapılacak yardımların insan onurunu küçük düşürmeyecek şekilde sunulma zorunluluğu vardır (md.13/1),

3. Belediye afet mağduru ve aynı zamanda kendisine, eşine ve on sekiz yaşından küçük çocuklarına ait konutu olmayan dar gelirli kişilere bedeli 2942 Sayılı Kamulaştırma Kanunu hükümlerine göre oluşturulan takdir komisyonu tarafından belirlenecek tutardan aşağı olmamak üzere arsa tahsis edebilir (md.69/3),

4. 100.000'in üzerindeki belediyeler ile büyükşehir belediyeleri, çocuklar ve kadınlar için sığınma evi açmak zorundadır (md.14/a),

5. Belediye, hemşeriler arasında sosyal ilişkilerin geliştirilmesi konusunda gerekli çalışmaları yerine getirir. Bu çalışmalarda üniversitelerin, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, sivil toplum kuruluşları ve uzman kişilerin katılımını sağlayacak önlemler alır (md.13/2),

6. Belediyeler mahalli müşterek nitelikte olmak şartıyla; sosyal hizmet, yardım, meslek ve beceri kazandırmaya yönelik hizmetleri yapar veya yaptırır (md.14/a),

7. Yöre halkının yerel nitelikteki isteklerini yerine getirmek amacıyla her türlü girişim ve faaliyette bulunmak (md.15/a),

8. Belediyeler, kimsesiz, yoksul ve dar gelirliye, yapılacak sosyal hizmet ve yardımlar konusunda (md.60/i) ve sosyokültürel, sanatsal ve bilimsel etkinlikler için bütçeye ödenek koyabilir ve harcama yapabilirler (md.60/n),

9. Belediye hizmetlerinin gerçekleştirilmesinde yaşlı, engelli ve dar gelirlilerin durumuna uygun yöntemler uygulanır (md.14),

10. İl sınırları içinde büyükşehir belediyeleri, belediye ve mücavir alan sınırları içinde il belediyeleri ile nüfusu 10.000'i geçen belediyeler, meclis kararıyla; sosyal hizmeti geliştirecek projelere İçişleri Bakanlığının onayı ile düşük bir bedelle veya az bir bedelle amacı dışında kullanılmamak kaydıyla arsa tahsisi yapabilir (md.15),

11. Belediyeler mahalli müşterek nitelikte olmak şartıyla; gıda bankacılığı yapabilir (md.14/b),

2.1.3.2. Bayındırlık ve İmar Görevleri

Belediye, sınırları içerisindeki halkın yaşadığı çevrenin fiziki olarak iyileştirilmesi ve güzelleştirilmesi; barınma, alışveriş, eğlenme ve dinlenme

ihtiyaçlarının karşılanması için gerekli tesislerin ve kamu binalarının yapılması ve bakımı gibi konuları içermektedir. Bunlar yol, köprü, park, konut, cadde, sokak, kaldırım, meydan, geçit, dinlenme alanları, garaj, pazar yeri, su ve kanalizasyon gibi tesislerin yapımıyla ilgilidir.

5393 sayılı Belediye Kanununa göre;

1. Belediye, mahallî müşterek nitelikte olmak şartıyla; imar, su ve kanalizasyon gibi kentsel alt yapı hizmetlerini yapma ve yaptırma görev ve sorumluluğu vardır (md.14/a).

2. Belde sakinlerinin mahallî müşterek nitelikteki imar ve bayındırlık görevlerini yerine getirmek amacıyla her türlü faaliyet ve girişimde bulunma yetkisine sahiptirler (md.15/a).

3. Belediyenin imar planlarını görüştükten sonra onaylamak ve büyükşehir, il belediyelerinde il evre düzeni planını kabul etmek (md.18/c) ve imar planlarına uygun şekilde hazırlanmış belediye imar programlarını kabul etmek (md.18/u) belediye meclisinin görev ve yetkileri arasındadır.

4. Bayındırlık ve kentsel alt yapı projelerinin uygulanması ve imar planlarının hazırlamasını sağlamak için belediye ve bağlı kuruluşlarında, mühendis, şehir ve bölge plancısı, mimar, vb., uzman ve teknik personel yıllık sözleşme ile çalıştırılabilir (md.49).

5. Belediyeler hazırlanacak her türlü proje ve imar düzenlemelerine yönelik olarak harcama yapabilecektir (md.60).

6. Belediyeler, belediye meclisinin, belediyeye bağlı kuruluşlar ise yetkili organın kararı ile: sera, park, bahçe, refüj, kaldırım ve havuz tamiri ve bakımı; baraj, arıtma ve katı atık tesislerine ilişkin hizmetler; kanal bakımı ve temizliği, alt yapı ve asfalt yapım ve onarımına ilişkin işlerini süresi ilk mahallî idareler genel seçimlerini

izleyen altıncı ayın sonunu geçmemek üzere ihale yoluyla üçüncü şahıslara yaptırabilirler (md.67).

2.1.3.3. Sağlık Görevleri

5393 Sayılı Belediye Kanununa göre belediyelere mahalli müşterek nitelikte olmak şartıyla; acil yardım, kurtarma ve ambulans hizmetlerini yerine getirme görevi verilmektedir (md.14/a). Bu görevlerin yerine getirilmesi için belediyeler her türlü sağlık tesisi açabilecek ve işletebileceklerdir (md.14/b). Bu çerçevede Kanunun belediyelere sağlık hizmetleri konusunda verilen görevler aşağıdaki gibidir;

1. Gayri sıhhi müesseseler ile umuma açık istirahat ve eğlence yerlerini ruhsatlandırmak ve denetlemek (md.15/ı), (Aynı maddeye göre gayri sıhhi müesseselerden birinci sınıf olanların ruhsatlandırılması ve denetlenmesi, büyükşehir ve il merkez belediyeleri dışındaki yerlerde il özel idaresi tarafından yapılır.) (Öner, 2006: 82).

2. Gayri sıhhi iş yerlerini, eğlence yerlerini, halk sağlığına ve çevreye etkisi olan diğer iş yerlerini kentin belirli yerlerinde toplamak(md.15/o).

15.maddeye göre; İl sınırları içinde büyükşehir belediyeleri, belediye ve mücavir alan sınırları içinde il belediyeleri ile nüfusu 10.000'i geçen belediyeler, meclis kararıyla; sağlık çalışmalarını faiz almaksızın on yıla kadar geri ödemeli veya ücretsiz olarak yapabilir veya yaptırabilir, bunun karşılığında yapılan tesislere ortak olabilir; sağlık ile ilgili projelere İçişleri Bakanlığının onayı ile ücretsiz veya düşük bir bedelle amacı dışında kullanılmamak kaydıyla arsa tahsis edebilir. İlgili Kanunun 77. maddesine göre belediyelere, sağlık konularına yönelik hizmetlerin yapılmasında beldede dayanışma ve katılımı sağlamak, hizmetlerde etkinlik, verimlilik ve tasarrufu artırmak amacıyla gönüllü kişilerin katılımına yönelik programları uygulama yetkisi tanınmıştır.

2.1.3.4. Eğitim Öğretim Görevleri

5393 sayılı Belediye Kanununda belediyelere yerel nitelikte olmak koşuluyla eğitim ve öğretimle ilgili verilen görevler aşağıdaki gibidir:

1. Belediyeler beceri ve meslek kazandırma hizmetini yapar veya yaptırır (md.14/a),

2. Devlete ait her derecedeki okul binalarının inşaatı ile bakım ve onarımını yapabilir veya yaptırabilir, her türlü araç, gereç ve malzeme ihtiyaçlarını karşılayabilir (md.14/b).

2.1.3.5. Çevre Koruma Görevleri

Belediyelere sağlıklı ve sürdürülebilir çevresel ortamların oluşturulmasını sağlamak amacıyla 5393 Sayılı Kanunda verilen görevler (Öner, 2006: 81) vardır. Bu görevler:

1. Kazanılmış haklar saklı olmak üzere; içme, kullanma ve endüstri suyu sağlamak; atık su ve yağmur suyunun uzaklaştırılmasını sağlamak; bunlar için gerekli tesisleri oluşturmak, kurdurmak, işletmek ve işlettirmek; kaynak sularını işletmek veya işlettirmek (md.15/e),

2. Katı atıkların toplanıp taşınması, ayrıştırılması, geri kazanımı, ortadan kaldırılması ve depolanması ile ilgili bütün hizmetleri yapmak ve yaptırmak (md.15/g), Belediye yukarıdaki maddelerde belirtilen hizmetleri Danıştay'ın görüşü ve İçişleri Bakanlığı'nın kararıyla süresi kırk dokuz yılı geçmemek üzere imtiyaz yoluyla devredebilir(md.15).

3. Sıvılaştırılmış petrol gazı (LPG) depolama sahalarını; Hafriyat toprağı ve moloz döküm alanlarını; inşaat malzemeleri, odun, kömür ve hurda depolama alanları ve satış yerlerini belirlemek; bu alan ve yerler ile taşımalarda çevre kirliliğı oluşmaması için gereken tedbirleri almak (md.15/o),

4. Belediyede belediye meclisinin, belediyeye bağı kuruluşlarda yetkili organın kararı ile park, bahçe, sera, refüj, kaldırım ve havuz bakımı ve tamiri; baraj, arıtma ve katı atık tesislerine ilişkin hizmetleri süresi ilk mahallî idareler genel seçimlerini izleyen altıncı ayın sonunu geçmemek üzere ihale yoluyla üçüncü şahıslara yaptırabilir (md. 67).

2.1.3.6. Ticaretin Geliştirilmesine Yönelik Görevleri

5393 Sayılı Belediye Kanununda belediyelere mahalli nitelikte olmak şartıyla ekonomi ve ticaret hayatın geliştirilmesine yönelik görevler aşağıdaki gibidir:

1. Reklam panoları ve tanıtıcı tabelalar konusunda standartlar getirmek (md.15/n)

2. Beldede ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi ve kayıt altına alınması amacıyla izinsiz satış yapan seyyar satıcıları faaliyetten men etmek, izinsiz satış yapan seyyar satıcıların faaliyetten men edilmesi sonucu, cezası ödenmeyerek iki gün içinde geri alınmayan gıda maddelerini gıda bankalarına, cezası ödenmeyerek otuz gün içinde geri alınmayan gıda dışı malları yoksullara vermek (md.15/m),

3. Gerçek ve tüzel kişilerin faaliyetleri ile ilgili olarak kanunlarda belirtilen izin veya ruhsatı vermek (md.15/c),

4. Toptancı ve perakendeci hâlleri, otobüs terminali, fuar alanı, mezbaha, ilgili mevzuata göre yat limanı ve iskele kurmak, kurdurmak, işletmek, işlettirmek veya bu yerlerin gerçek ve tüzel kişilerce açılmasına izin vermek (md.15/j),

5. Belediyeler ekonomi ve ticaretin geliştirilmesine ilişkin hizmetleri yapar veya yaptırır (md.14/a),

2.1.3.7. Ulaştırma Görevleri

Belediye sınırları içinde çeşitli yerleşim yerleri arasındaki toplu taşıma hizmetlerini yönetmektir. 5393 Sayılı Belediye Kanununa göre belediyelere mahalli müşterek nitelikte olmak şartıyla; ulaşım alanında çeşitli hizmetleri yapma ve yaptırma görevi verilmiştir (md.14/a). Bu çerçevede belediyelere verilen görevler aşağıdaki gibidir;

1. Toplu taşıma yapmak; bu amaçla otobüs, deniz ulaşım araçları, tünel, raylı sistem dâhil her türlü toplu taşıma sistemlerini kurmak, kurdurmak, işletmek ve işletlendirmek (md.15/f),

2. Kara, deniz, su ve demir yolu üzerinde işletilen her türlü servis ve toplu taşıma araçları ile taksi sayılarını, bilet ücret ve tarifelerini, zaman ve güzergâhlarını belirlemek; durak yerleri ile kara yolu, yol, cadde, sokak, meydan ve benzeri yerler üzerinde araç park yerlerini tespit etmek ve işletmek, işletlendirmek veya kiraya vermek; kanunların belediyelere verdiği trafik düzenlemesinin gerektirdiği bütün işleri yürütmek (md.15/p),

5393 Sayılı Kanununun 15.maddesine göre, toplu taşıma hizmetlerini imtiyaz veya tekel oluşturmayacak şekilde ruhsat vermek suretiyle yerine getirebileceği gibi toplu taşıma hatlarını kiraya verme veya hizmet satın alma yoluyla yerine getirebilir.

2.1.4. Sosyal Belediyecilik Kavramı ve Tarihsel Gelişimi

Kentleşmenin hızlanmasıyla birlikte merkezi yönetimlerin yapmış olduğu bir takım kamusal hizmetler yerel yönetimler özellikle belediyeler bünyesinde yapılmaya başlanmıştır (Sezer ve Önder, 2012: 257). Kentleşmenin hızlanmasıyla birlikte şehirlerde yapılacak hizmetler artmış ve bunun sonucunda belediyelerde farklı birimler oluşturulmuştur. Yerel hizmetlerin halka ulaştırılmasında klasik belediyecilik anlayışının yanında sosyal hizmet içerikli bir belediye yaklaşımı oluşmaya başlamıştır.

2.1.4.1. Sosyal Belediyecilik Kavramı

Sosyal belediyecilik kavramının temelleri on dokuzuncu yüzyılın sonlarına doğru gelişen “sosyal devlet” kavramına dayanmaktadır (Koçak ve Kavi, 2014: 36). Tarım toplumundan sanayi ve hizmet sektörünün arttığı bir toplumsal-ekonomik adım atışın beraberinde getirdiği toplumsal değişim, sosyal yardım ve sosyal hizmetlerde devlet gelirlerindeki payının daha fazla olmasına neden olmuştur. Sosyal devlet ifadesinin yerel yönetim karşısındaki bir nevi karşılığı olan “sosyal belediyecilik” sunduğu sosyal nitelikli mal ve hizmetlerle vatandaşlara daha iyi bir hayat sürdürebilmeyi amaçlayan ve onların gelirlerine sosyal adalet sağlayıcı biçimde katkı yapan belediyeciliği ifade etmektedir (Pektaş, 2010: 6).

Sosyal belediyecilik, belediyeleri, sadece altyapı çalışmaları yapan bir kurum olarak ifade etmemekte, aynı zamanda belediye sınırları içerisinde yaşayan insanların sosyokültürel birikimlerine fayda sağlayan ve bu konuda görev ve sorumluluklar üstlenen bir kurum olarak ifade etmektedir. Bundan dolayı sosyal belediyeciliği, sadece sosyal yardımlar ile ifade etmek doğru değildir. Çünkü bu durum belediyeleri salt hayır kurumu olarak göstermektedir. Oysa sosyal belediyecilik anlayışı bizzat sosyal yardım yapmak yerine, en geniş tabirle sosyal refahın yerine getirilmesinin altyapısını da oluşturmaktır. Sosyal belediyecilik herkesin bildiği “balık tutma” örneğinde anlatıldığı gibi var olanı sunmak yerine, balığın nasıl tutulacağına öğretilmesinden koşulların hazır hale getirilmesine kadar birçok faaliyeti kapsamaktadır (Çelik, 2014: 3). Sosyal belediyecilik, sorunların gerçekleştiği yerden çözüldüğü ve halkın katılımı gerçekleştiği için birlik ve beraberlik ruhunun oluşmasına yardım olduğu ifade edilmektedir (Soykut Sarıca ve Yüksel 2010: 54).

Sosyal belediyecilik denilince öngörülen amaç, daha çok belediye hizmetleri içerisinde kalan, toplumu korumaya yönelik yapılan aynı ve nakdi yardımlar kastedilmektedir. Oysaki sosyal belediyecilik, yöre de yaşayan halkı bir bütün olarak almak, zengin fakir ayrımı yapmadan ihtiyaçları karşılamaktır.

Günümüzde belediyeler merkezi yönetime göre daha etkin hale gelmiştir. Bunu belediyelerin temel hizmetlere (su, atık sistemi, yol vb.) ek olarak yaptığı sosyal

hizmetlerden (muhtaçlara ilişkin sosyal yardım ve hizmetler vb.) anlamamız mümkündür. Öncelikli olarak engelli ve yaşlı olanlar üzere çocuklar, kadınlar ve madde bağımlılarına yönelik yapılan geniş kapsamlı hizmetler bu anlamda değerlendirilebilir (Seyyar, 2008: 240).

Bu tanımlardan yola çıkılarak 21. yy. itibariyle belediyeler alışlagelmiş belediyeçilik hizmetleri olarak öngörülen alt yapı, su, kanalizasyon, imar, ruhsat, zabıta hizmetleri gibi belediyeçilik hizmetleridir. Fakat yeni bir anlayışla ve bunlara ek olarak sosyal hizmetler, sosyal yardımlar, kültürel ve sanatsal, eğitim ve spor hizmetleri sosyal belediyeçilik olarak ifade edilmektedir (Beki, 2009: 42).

Türkiye’de sosyal belediyeçilik ifadesi akademik camiaya ait bir ifade değildir. Bu kavrama iki yönden bakabiliriz. Öncelikle sosyal belediyeçilik; Belediye mucavir alan sınırları içerisinde yaşayan vatandaşın yaşam standartlarını daha yüksek seviyelere çıkarma amacıyla yapılan sosyal yardım ve sosyal hizmetlerin bütünü olarak ifade edilir. Daha genel bir tanım yapacak olursak; Belediye sınırları içerisinde ikamet eden halkın yaşam standartların daha yüksek seviyeye çıkarılacak amaç için yapılan sosyal yardım ve sosyal hizmetlerin yanında, eğitsel, kültürel, sanatsal ve sportif faaliyetler bütünü sosyal belediyeçilik alanı içerisinde ifade etmek mümkündür (Beki, 2009: 42).

Sosyal belediyeçiliği, yalnızca fakir, fukara, kimsesiz, engelli ve yaşlılara yönelik bir ekonomik destek olarak tanımlamamak gerekir. Bunun yanı sıra, geniş bir halk kesiminin, gerek yöre halkının kendi arasında ve gerekse belediye yönetimiyle ilişkilerde sosyal ve kültürel değerlerin daha ileri düzeyde geliştirilmesi için belediyelerin öncülüğün de bulunduğu, insanların refah ve huzuru bakımından belediyelerin çok önemli görevleri olduğunu söylemek gerekir.

Sosyal belediyeçilik kavramı, idareye sosyal alanlarda planlama ve düzenleme görevi atfeden, bu doğrultuda kamu harcamalarını konut, sağlık, eğitim ve çevrenin korunması alanlarını içine alacak şekilde sosyal amaca yönlendiren; işsiz ve kimsesizlere yardım edilmesi, sosyal yardımlaşma ve dayanışmanın oluşturulması şeklinde ifade edilebilir. Aynı zamanda sosyal belediyeçilik sosyokültürel çalışma ve faaliyetlerin oluşturulması konusunda olması gereken alt yapı çalışmalarının

gerçekleşmesi için planlı politikalar ortaya çıkarılmasıdır. Kişiler ve toplumsal gruplar arasında yok olmaya başlayan sosyal güvenlik ve adalet ifadelerini daha iyi hale getirmek adına yerel yönetimlere sosyalleştirme ve sosyal kontrol görevleri oluşturan bir şekil olarak ifade etmemiz gerekir (Aygen, 2014: 180-181). Yerel siyasette her yerel seçimden önce ifade edilen ve daha çok merkezi idare ile daha çok çalışılacağını ifade eden “proje belediyeçiliğe” eklenen yeni akımın “sosyal belediyeçilik” olarak söylendiğini belirtmeliyiz (Erder ve İncioğlu, 2013).

2.1.4.2. Sosyal Belediyeçiliğin Konusu

Sosyal belediyeçilik belediyelerin sosyal faaliyetlerini artıran ve sosyal yaşam içinde aktif hale gelmesini sağlayan bir anlayıştır.

Sosyal belediyeçilikte asıl amaç, beldede yaşayan muhtaç ve kimsesiz kişilere yardım etmek, gruplar ve kişiler arasında ki gelir düzeyini en aza indirmek, yani sosyal dokunun iyileştirilmesini amaçlamaktır. Sosyal dokunun rehabilitasyonu; (Beki, 2009: 40).

“- Kiraathane toplantıları, halk meclisleri, esnaf gezileri, afişler ve mahalle kütüphaneleri aracılığıyla kişinin şehircilik bilincinin gelişmesine,

- Kişinin öz güveninin şehir algısıyla özdeşleşmesine,

- Kişinin şehre ait olma duygusunun gelişimine,

- Kişinin yaşadığı şehri sahiplenmesi ve yaşadığı şehre uyum sağlamasına,

- Kişinin şehri yöneten belediye meclisinde kendi görüş ve düşüncelerini temsil edildiğine inanması,

- Kişinin yaşadığı topluma uyum sağlaması için sosyal değerler ve davranışlarını uyumlu hale getirmesine,

- Kişinin belde idaresinden beklenti ve taleplerinin yönetim tarafından düzenli olarak yerine getirilmesine,

- Kişinin yaşadığı toplumda çoğulcu, katılımcı ve özgür bir yapı içerisinde eğitilmesine ve sivil toplum örgütleri aracılığıyla, daha özgür ve katılımcı bir yapıya kavuşmasına katkıda bulunacaktır” (Aygen, 2014: 179).

2.1.4.3. Sosyal Belediyeciliğin İşlevleri

Türkiye'nin dünya devletleri ve Avrupa Birliği örgütüyle yapmış olduğu anlaşmalar ve uyum yasaları ile sosyal belediyecilik alanı yeni bir ivme kazanmıştır. Bu gelişmelerle birlikte merkezi hükümetin yetki ve sorumluluk alanındaki görevlerin birçoğu yerel yönetimlere devredilmiştir. Belediye bünyesinde yer alan sosyal belediyecilik hizmetleri aşağıdaki şekilde sıralanmıştır (Ersöz, 2010: 90):

-Sosyalleştirme

- Mobilize etme ve rehberlik

-Yardım ve gözetim

-Meslek edindirme ve istihdam

-Yatırım

Sosyalleştirme: “Belediye beldede yaşayan ve belde dışında yaşayan vatandaşların yöre kültüründen kopmaması ve halkının hemşerilik ilişkilerinin güçlenmesi için zaman zaman çeşitli etkinlikler düzenler” denilerek 5393 Sayılı Belediye Kanunu'nda belediyelerin sosyalleştirme işlevlerine gönderme yapılmıştır. Sosyalleştirme kişinin topluma katılması ve onlarla beraber aynı ortamı paylaşıp birlikte hareket etmesidir.

Bireyin içinde yaşadığı toplumun birlikte yaşayarak onların iyi ve kötü günlerinde yanında olması ve kültürel faaliyetlerini birlikte yapmasıdır. Belediyelerin

merkezi yerlerde vatandaşa hizmete dönük kütüphane, toplantı salonları, eğlence merkezleri yaparak vatandaşların birbirleriyle kaynaşmasını sağlamaktadır. Belediyeler bu tür hizmetleri yaparak vatandaşların sosyal faaliyetlerine katkıda bulunmaktadır. (Ersöz, 2010: 92).

Mobilize Etme ve Rehberlik: Belediyeler tüketici danışmanlık merkezi ve benzeri hizmet birimleri aracılığıyla örneğin pazar yerlerinde elektronik tartı aletleri koyarak vatandaşların yapmış olduğu alışverişlerde almış olduğu ürünlerin kilolarında herhangi bir tereddüte düşmeleri halinde bu tartılarda tartarak gerçek kilolarını öğrenmelerine katkı sağlamaktadır. Gerçek kilolarının yanlış çıkması durumunda vatandaşı satıcı ile problemi çözememesi halinde tüketici hakem heyetine başkanlığına yönlendirerek yardımcı olmaktadır (Berk, 2010: 61). Toplumsal konularda belediyelerin kurmuş olduğu birimler vasıtasıyla vatandaşa bilgiler vermekte ve mağduriyetlerinin giderilmesi için ne yapmaları hususunda hukuki yardımlarda bulunarak mağduriyetlerinin giderilmesinde yardımcı olmaktadır (Toprak ve Şataf, 2009: 15).

Yardım ve Gözetim: Mahalli idarelerin sosyal hizmet sunan birimleri diğer kamu kurum ve kuruluşlarına yapılacak aynı ve nakdi yardımların dağıtımında yardıma muhtaç kimselerin tespitinde diğer kamu kurum ve kuruluşlarına, özel şirket ve şahıslara adres tespitlerinde ve muhtaç kişilere ulaşılması hususunda ve dağıtımında gerekli elaman ve araç yardımında bulunarak ihtiyacı olan ailelere hızlı bir şekilde yardımların ulaşmasını sağlar. Yerel yönetimler de belediye başkanı ve yöneticileri yöre halkıyla içi içe olduklarında birbirlerini çok iyi tanımaktadırlar. Bu vesileyle kimlerin ihtiyaç sahibi olduğunu bilmektedirler. Bu anlamda insanların sağlık, gıda, eğitim gibi harcamalarını hayat standartlarının altında olan aileleri tespit ederek zaruri giderlerini karşılamaları için gerekli yardımları imkânları ölçüsünde yaparlar (Berk, 2010: 60).

Meslek Edindirme ve İstihdam: Belediyeler yerel istihdam, yerel kalkınma, muhtaç olmaktan kurtulma gibi özellikle ev hanımlarını belediyeye ait atölyelerde, elişleri ve ev yemekleri hususunda eğiterek aile ekonomilerine katkıda bulunmalarını sağlamaktadır. Bunda yerinde istihdam tesiri çok fazladır. Kalkınma çalışmalarına yerleşme öncesi merkezi yönetim anlayışı etkinken, yerel yönetimlerde daha çok özelleştirme ve özel sektör eliyle yaptırma daha etkindir.

2000’li yıllarda yerel yönetimlerin ürettikleri projelere merkezi hükümetten almış oldukları maddi yardımların da katkılarıyla yerel istihdam ve beceri ve meslek edindirme kurslarıyla yerel istihdama katkıda bulunmuştur. Bu durum yerel yönetimlerin Türkiye’de kent ve kent içi sorunların çözümünde işsizliğin azaltılmasında katkı sağlamaktadır (Ersöz, 2010: 93).

Yatırım: Belediyelerin bütçe imkânları yatırım yapmaya genelde pek müsait olmadığından, belediyeler, yatırım yapacak olan şirketlere alt yapı hizmetleri sunarak kolaylaştırıcı yatırımlar yapma yoluna gitmektedirler. Ekmek fabrikaları, sığınma evleri, tanzim satış mağazaları, aşevleri, mahalle kütüphaneleri, sağlık ocakları bunlardan sadece bazılarıdır. Bu hizmetleri belediyeler bazen de özel sektör eliyle halka sunmaktadır.

Sosyal belediyecilik kapsamında yapılabilecek hizmetler çok genel olarak şöyle özetlenebilir:

- Evsizlerin, kimsesizlerin, muhtaç kadınların ve sokak çocuklarının barınma ihtiyaçlarını giderirler.
- Öksüzlere ve çocuklara kreşler yaparak bu çocuklara belediye tarafından servis hizmetleri verilerek kolay gidip gelmelerini sağlarlar.
- Belediye imkânlarıyla yaşlılara huzur evleri tesis etmek ve özel sektörden de huzurevi yapmak isteyenlere ücretsiz altyapı hizmetleri ve gerektiğinde ücretsiz arsa temin ederek yardımda bulunurlar.
- Belediye bütçe imkânları çerçevesinde sağlık ocakları, sağlık merkezleri, ön tanı merkezleri, kentin varoşlarında ve yoksul kesimlerinde vatandaşın sağlık hizmetlerini ayaklarında alabilmek için gezici sağlık otobüslerini hizmetine sunar.
- Belediyeler gençlerin boş zamanlarını değerlendirmesi için kentin muhtelif yerlerine spor tesisleri, kültür, sanat gibi sosyal etkinliklerin yapılacağı mekânlar oluşturur.
- Belediyeler bütçe imkânları ölçüsünde büyük mahallelerde mahalle sakinlerine sinema, tiyatro, kütüphane ve kültür merkezlerini yaygınlaştırır.

- Belediyeler aşevleri kimsesiz yoksul ve bakıma muhtaç vatandaşların faydalanması için aşevleri ve imarethaneler kurarlar, yaşlı ve bakıma muhtaç olanların yemek ihtiyaçlarını evlerine kadar götürerekten mağdur olmalarını önler.
- Toplu taşıma araçlarında engellilerin rahatlıkla binmeleri için asansör sistemi koymayı mecburi tutar ve sosyokültürel etkinliklere engelli vatandaşların katılımı için engelli asansörü ve bina giriş çıkışlarını onlara göre düzenler.
- Mesleği olmayan işsizlere beceri ve meslek edindirme kursları açar.
- Kentin muhtelif yerlerine yeşil sahalar ve piknik alanları oluşturarak halkın kullanımına sunar.
- İmar ve altyapı hizmetleri belediyeler tarafından yapılarak ucuz konut alanları oluştururlar.
- İş kuracak kadın ve gençlere yönelik danışmanlık hizmetleri vererek, gerektiğinde araç ve donanım desteği sağlar.
- Kömür, gıda, ilaç, kırtasiye malzemesi yardımı yapar.
- Toplumsal gruplar ve sivil toplum kuruluşlarına toplantı ve seminer etkinliklerine ücretsiz yer temin etmek onlarla dayanışma ve yardımlaşmayı geliştirir.
- Gençlerin, engellilerin ve kadınların toplumsallaşmasını sağlayacak mekânlar açar (Toprak ve Şataf, 2009: 18-20).

2.1.4.4. Sosyal Belediyeciliğin Tarihsel Gelişimi

Sosyal belediyeciliğin tarihsel gelişimi “Refah Devleti Öncesi Dönem”, “Refah Devleti Dönemi” ve “Refah Devleti Sonrası Dönem” şeklinde, refah devleti esas alınarak yapılacak bir ayrışma ile incelenecektir. Çünkü refah devleti ile birlikte yerel yönetimlerin de sosyal alana ilişkin faaliyetleri öncesi ile karşılaştırılmayacak kadar ileri düzeydedir. Bu dönemde yerel yönetimlerin refah devleti ile birlikte sosyal refah hizmetlerinin gerçekleştirilmesinde önemli görevleri olmuştur. Refah devletinin dönüşümü ile birlikte ise merkezi idareler asli görevleri dışında kalan sosyal hizmetler ve sosyal yardım alanını tamamen yerel yönetimlere bırakmaya başlamışlardır. Bu

bakımdan genelde yasal çerçeveyi oluşturma, kaynak aktarma ve denetleme görevleri merkezi idarenin, hizmetlerinin uygulanmasının ise yerel yönetimlerin üstlendiği bir yapılanma olmaya başlamıştır (Selek Öz, 2010: 32).

Ortaçağ Avrupası'nda yerel yönetimler daha çok bağımsız kent yönetimleri şeklinde oluşmuşlardır. Bu şehir yönetimleri temel kentsel faaliyetlerinin yanında, günümüzün üniter devletleri tarafından yerine getirilen önemli sosyal politika faaliyetlerini de yerine getirmiştir. Su, yol, atık sistemi, gibi kentsel hizmetler ile kadın ve çocuk emeğinin denetimi, okullar, yoksullar ve yaşlılar için bakım imkânlarının geliştirilmesi, kamu sağlığı sistemlerinin oluşturulması gibi sosyal politika hizmetlerinin yerel yönetimler tarafından yerine getirildiği ifade edilmektedir (Ersöz, 2006: 764).

Yerel yönetimler, sosyal politika tarihinde önemli olan Yoksulluk Yasaları'nın yerine getirilmesinde önemli bir görev üstlenmiştir. 1600'lü yıllardan itibaren Avrupa'nın birçok yerinde yoksullara yardım edilmesi kamusal bir zorunluluk ve sorumluluk olarak görülmüştür. Fakat merkezi yönetim bu noktada doğrudan sorumluluk almak yerine ilk olarak, İngiltere'de, yoksullara yardım yapma görevi yasalarla kentlere vermişlerdir. İlk yasa 1601 yılında İngiltere'de iki yüzyıldan daha uzun bir süre yürürlükte kalan ve I. Elizabeth döneminde çıkarılan Yoksulluk Yasası'dır (Sallan Gül, 2000: 55). Bu yasayı farklı yoksulluk yasalarının yürürlüğe girmesi izlemiştir. 1860'lı ve 1870'li yıllarda ise Yoksulluk Yasası'nın uygulanışında yerel yönetimlerin daha fazla sorumluluk sahibi olduğu yeni bir döneme geçilmiştir (Güngör ve Özügurlu, 1997: 17). Almanya'da ise 1870 Tarihli Yardım Bölgeleri Yasası'nda (Relief Residence Law) yoksullara yardımın yerel idari birimleri tarafından yapılmasına karar verildiği görülmektedir (Akyüz, 2008: 68). Sanayi Devrimi ile birlikte çok ciddi sosyal sorunlar ortaya çıkmaya başlamıştır. Öncelikle fabrikaların kurulması zanaat tipi üretim tarzını sona erdirmiş, bir başka ifadeyle geleneksel üretim tarzının yerini modern üretim tarzı almıştır. Bunun bir sonucu olarak da Sanayi Devrimi'ne kadar nüfusun ve iş gücünün çok önemli bir bölümünü oluşturan köylüler, feodal bir yapı içinde varlıklarını sürdürürken yeni değişimler onların çalışma ve yaşama koşullarını tamamen değiştirmiş ve endüstri bölgelerinde yeni yaşama ve çalışma koşulları içine girmelerine sebep olmuştur. Hızlı bir kentleşme ile birlikte o güne kadar benzeri görülmemiş büyük bir göç hareketi başlamıştır. Kitle üretimine geçilmesiyle ekonomik imkânlarını kaybeden

küçük zanaat hayatının kalfa ve ustaları yeni ortaya çıkan fabrika sanayinin vasıflı ve yarı vasıflı işçileri haline gelmiştir (Ekin, 1994: 2-3). Yoğun emek ve sermaye kullanımı ile birlikte, makineli üretimle, üretim sürecine emeği ve sermayesi ile katılanlar ayrılmış ve böylece bugünkü anlamda bir çalışma ortamı oluşmuştur. Bir yanda ücret karşılığı bir işverene bağımlı olarak çalışanlar (işçiler), diğer yanda koydukları sermaye ile yarı vasıflı işçi çalıştıranlar (işverenler) olmak üzere çıkarları birbirinden ayrılan iki sosyal taraf meydana gelmiştir (Koray ve Topçuoğlu, 1995: 107).

Bu sosyal taraflardan işçi sınıfı uzun çalışma süreleri, çocuk ve kadınların ağır şartlar altında çalışmaları, kötü ücretler gibi müthiş bir sömürü ile karşı karşıya kalmıştır. Bu dönemde meydana gelen sorunlar yerel yönetimlerin altından kalkamayacağı kadar büyük sorunlar olarak ortaya çıkmıştır. Büyük işçi hareketleri ve bazı aydınların da etkisi ile devlet çalışma hayatı ile ilgili gerekli mevzuatı hazırlayarak işçi işveren çatışmasında düzenleyici, koruyucu bir görev üstlenmiştir. Devletin üstlendiği bu görev, yaygın olarak sosyal devletin temellerinin atılması ile ilişkilendirilmektedir (Koray ve Topçuoğlu, 1995: 107).

Fransız İhtilali'nden İkinci Dünya Savaşı'na kadar olan dönemde yerel yönetimlerin sosyal politika alanındaki faaliyetleri yirminci yüzyılın başlarına kadar genelde yoksullara yardım olarak kalmış, bu dönemden sonra ve özellikle Birinci Dünya Savaşı ve iki savaş arasındaki sosyal imkânsızlıklar döneminde yerel yönetimler daha geniş sorumluluklara sahip olmuştur (Ersöz, 2006: 768).

II. Dünya Savaşı sonrası koşullar, savaşın yarattığı sıkıntıları ve olumsuz sonuçları gidermek için devletlerin ekonomik ve sosyal hayata sürekli ve düzenli bir şekilde müdahale etmeleri zorunluluğunu doğurmuştur. Devletlerin öncelikli hedefi, barış ekonomisi içinde toplumda sosyal refah ve ekonomik gelişmeyi sağlamak olmuştur (Göze, 2005: 182). Bu çerçevede II. Dünya Savaşı ile 1970'lerin ortalarına kadar olan otuz yıllık dönem "refah devletinin altın çağı olarak" adlandırılmış, devletin ekonomiye müdahalesini öngören Keynesyen ekonomi politikaları ile yüksek ekonomik büyüme hızları ile tam istihdamın yanı sıra, yaygın sosyal refah hizmetleri ile karma ekonomi modeli üzerinde siyasi bir uzlaşma sağlanmıştır (Pierson, 2006: 129).

Bu dönemde, merkezi idareler tarafından mahalli boyutta yapılması düşünülen kamusal hizmetlerin ortaya çıkmasında yerel yönetimler başlıca kurum olmuşlardır. Örneğin İngiltere’de 1945-1975 yılları arasında yerel yönetimler sosyal devleti oluşturan niteliklerin yerine getirilmesinde önemli görevler üstlenmişlerdir. Hatta bazı yazarlar bu dönemde yerel yönetimleri “yerel refah devleti” olarak ifade edilmiştir (Ersöz, 2006: 770).

1970’lerde yaşanan Petrol Krizleri, refah devletinin sorgulanmasına neden olmuş, artan kamu açıklarının nedeni olarak sosyal refah uygulamalarına yol açmıştır. Kamu harcamalarını azaltma gereği ile devletin ekonomiye müdahalesinin azaltılması yönündeki eğilimler güç kazandırmış ve liberal politikalara yönelmeler başlamıştır.

Özellikle 1980 sonlarına geldiğimizde, küreselleşme ile birlikte neo-liberal politikalar tüm dünyaya hâkim olmaya başlamıştır. Neo-liberal politikalar serbest piyasa ekonomisini benimsemekte, devletin sadece asli görevleri ile ilgilenerek, ekonomik ve sosyal hayata müdahale etmemesi gereğini öngörmektedir. Neo-liberal politikalar çerçevesinde devlet asli görevlerinin dışındaki görevlerini yerel yönetimlere, özel sektöre ya da sivil toplum teşkilatlarına devretmelidir (Koray ve Topçuoğlu, 1995: 108).

Desantralizasyon politikaları ile merkezi hükümetlerin ya da federal devletlerin yerele devrederek terk etmeye başladıkları yetki ve sorumluluk alanlarının belki de en önemlisini sosyal yardım ve sosyal hizmetlerdir. Bu çerçevede yerele devredilen sosyal hizmet ve yardımlar hakkında karar verme, sağlama ve finanse etme işi de yerel yönetimlere bırakılmaya başlanmıştır. Dolayısıyla sosyal devlet yerini sosyal belediyeçiliğe bırakmıştır. Her ne kadar refah devleti döneminde en güçlü sosyal belediyeçilik uygulamaları var olmuşsa da, o dönemde yerel yönetimlerin merkezi idare ile birlikte sosyal hizmet uygulamalarını yerine getirdiklerinin, 1980’lerden sonra ise bu görevlerde yalnız olduklarının altı çizilmelidir (Ekin, 1994: 8).

Refah devleti esnasındaki sosyal belediyeçilik anlayışı ile 1980 sonrası sosyal belediyeçilik anlayışındaki bir diğer fark, yerel yönetimlerin refah devleti döneminde sağlık, eğitim, sosyal hizmetler gibi refah hizmetlerini doğrudan üreten kurumlar iken, 1980’den sonra refah hizmetlerini piyasadan satın alan veya bu hizmetlerin

sağlanmasında katkıda bulunan, güvence veren kurumlar haline gelmeleridir. Bu dönemde yerel yönetimlerin kolektif hizmetlerin üretiminden çekilmeye, rekabete açılmaya ya da hizmetleri piyasadan satın almaya başlamışlardır. Bugün baktığımızda sosyal belediyeçilik uygulamalarının önemli bir kısmı aslında ihale yoluyla özel sektöre yaptırılan uygulamalardan oluşmaktadır (Ersöz, 2006: 772).

2.1.4.4.1. Dünyada Sosyal Belediyeçilik: Bazı Ülke Örnekleri

Gelişmekte olan ülkeler, gelişmiş ülkelere oranla daha çok kentsel hizmetlerin gerçekleşmesine katkıda bulunmuşlardır. Özellikle sosyokültürel nitelikteki belediye hizmetlerine bu ülkelerde kısıtlı olarak değinilmektedir. Bunun nedeni gelişmekte olan ülkelerdeki belediyelerinin on dokuzuncu yüzyıl boyunca karşılaştıkları sorunlarla daha yakın bir dönemde karşılaşmışlardır. Bu ülkelerde yaşanan göç, kentleşme ve hızlı nüfus artışı gibi sorunların ortaya çıkması yeterli mali desteğe sahip olmayan belediyeleri öncelikli olarak bu konulara yöneltmiştir. Belediyelerin faaliyet alanları; itfaiye hizmeti, caddelerin aydınlanması ve temizlenmesi, çöplerin toplanması, mezbahalar ve mezarlıklardır. Aynı zamanda gelişmekte olan ülkelerin çoğunda su, atık ve kanalizasyon, caddelerin bakımı ve inşası kısmı veya tam olarak bu hizmetlerin gerçekleşmesinde sorumluluk sahibidir. Gelişen ülkelerin büyük şehirlerindeki yerel yönetimler, küçük yerlerdeki yerel yönetimlere göre daha geniş sorumluluklara sahiptir (Ersöz, 2011: 99).

Almanya: Alman Federal Cumhuriyetinin yönetim ve siyasal yapısı kendine özgü nitelikleri ile Avrupa’da önemli bir yere sahip olmuştur. İngiltere ve Fransa’ya göre oldukça geç başlayan ulusallaşma süreci Almanya siyasal sisteminin de geç kurumsallaşmasına neden olmuştur. Prensliklerin kontrol ettiği Almanya 1871 yılında Prens Bismark’ın Alman Birliği’nin kurulmasına öncülük etmesi ile birlikte değişmeye başlamıştır (Çukurçayır, 2013: 51). Almanya’da yerel yönetim sisteminin en önemli unsurları federal sistem, yerel yönetimlerin özerkliği ve güçler ayrılığı ilkesidir. Almanya’da yerel yönetimlerin özerk olması, yerel yönetimlerin Almanya’nın temel tamamlayıcı unsurlarından ve toplumsal yaşamın en önemli unsurlarından biri haline getirmiştir (Yalçındağ, 2003: 33). Almanya’da yerel yönetimler iki kümede teşkilatlanmıştır. Bunlar belediyeler ve ilçe yönetimleridir. Bazı eyaletlerde ara basamak

olarak il yönetimleri ve birliklerde yerel yönetim sisteminin bir parçası olarak öngörülmüştür. Ayrıca üç adet kent devleti (Berlin, Bremen, Hamburg) vardır ve bunlar da yerel yönetim sisteminin bir parçasıdır. İlçe belediyeleri cadde ve sokak düzenlemeleri gibi konularda yetkili olmakla birlikte küçük belediyelerin yürütemediği hizmetlerde de takviye sağlarlar (Mengi, 1997: 97-98). Almanya yerel yönetimleri, temelde, eşit ve etkili bir şekilde toplumsal refahın sağlanmasıyla ilgili kamusal hizmetleri sunmakla görevli gören refah devleti modeline göre kurgulandığı için yerel yönetimlerin temel amacı vatandaşların sosyal refahını en üst düzeye çıkarmaktır (Kalabalık, 2005: 97).

Almanya’ da belediyeler; atık yönetimi, konut ve kamu taşımacılığı gibi alanlarda kamu hizmetleri belediye tarafından gerçekleştirilmektedir. Buna bağlı olarak belediyelerin görevleri ise zorunlu ve isteğe bağlı olarak ikiye ayrılır (Çukurçayır, 2013: 66).

Zorunlu görevler: Cadde ve sokak temizliği, yatırım planlama, ekonomiye destek, imar planlama, kreşler, yaşlı bakım alanları, kardeş şehir ilişkileri.

İsteğe bağlı görevler: Peyzaj çalışmaları, müzeler, tiyatro, yüzme havuzları, gençlik merkezleri, kütüphaneler, yaşlı bakım alanlarıdır.

Almanya’ da sosyal belediyeçilik kapsamında belediyeleşmenin en çok görüldüğü sektör enerji sektörüdür. 2007-2012 yılı arasında 63 yeni yerel kamu işletmesi kurulmuş, 190’nın üzerinde elektrik dağıtım ağı belediyeleştirilmiştir. Almanya’da enerji dağıtımının büyük çoğunluğu bizde olduğu gibi özel şirketlerin değil belediyelerin elindedir. Bu durum o yörede yaşayan halkın daha adilce bu hizmetlerden yararlanmasını amaçlamaktadır. Almanya’da aynı şekilde su sektöründe en büyük kamu-özel ortaklığı 2013 yılında sona erdirilmiştir (Bayramoğlu, 2015: 122). Berlin’de suyun kim tarafından idare edileceği tartışma konusu olmuş ve idare hukuku çerçevesinde olması için referandum düzenlenmiş bunun sonucunda 666 bin 235 Berlinli suyun özel hukuk değil kamu hukuku ilkelerine göre sunulması kararını almıştır (Europeanwater, 2016). Bu durum demokrasi ve kent hakları açısından önem arz etmekle birlikte yukarı da geçen “Almanya’ da kentte yaşayanların onayı olmadan

önemli kararlar alınmaz” sözünü de hatırlatmaktadır. Almanya’da belediye ve STK’lar desteği ile birlikte sosyal belediyecilik adı altında çocuklara verilen hizmetler “Çocuk ve Gençler İçin Serbest Zaman Kuruluşları” olarak faaliyet göstermektedir. Bu çerçevede gençlerin aktif katılımı sağlanarak hizmet türleri yöneticilerle birlikte belirlenmekte ve gençlerin özgürce karar almalarına yardımcı olunmaktadır. Böylece gençlerin toplumsal sorunlara duyarlılık göstermelerini sağlayan bir sosyal sorumluluk bilinci oluşmaktadır. STK’ların gönüllü çalışmaları yanında çocuk ve gençlere yönelik kamu hizmeti götürmekle yükümlü olan bütün kurum ve kuruluşlar, gençlik çalışmaları kapsamında sosyal hizmet programları hazırlamak mecburiyetindedir. Almanya’da sosyal yardım görevi ağırlıklı olarak belediyelere verildiği için diğer ülkelerden farklı olarak sosyal güvenlik harcamalarının önemli bir kısmını yerel yönetimler yerine getirmektedir. Merkezi hükümet özellikle sosyal güvenlik gibi alanlarda yönetsel sorumluluklarını yerel yönetimlere devretmiş ve bunların maliyetini üstlenme yoluna gitmiştir (Bağlı, 2011: 56).

İsviçre: İsviçre federal bir devlettir. İsviçre’de 3000 belediye ve 26 kanton vardır. Belediye meclisi karar organıdır. İsviçre’de federe yönetimler olan Kantonlar kendilerine bağlı yerel yönetim birimleri arasında farklı yetki ve görev dağılımı yapmaktadırlar.

İsviçre’de kent içi gaz, ısıtma ve elektrik hizmetlerinin yerine getirilmesi yerel yönetimlerin görevidir. Yerel yönetimlerin güçlü olduğu ülkelerden biri de İsviçre’dir. Belediyeler, spor tesislerinin sağlanması, kreşler veya anaokulları ve yerel birliklere açık tesislerin yapılması görevlerini yerine getirirler. Anaokulları ve ilkokul binalarının yapılması (12 yaşına kadar) ve kendi çalışması için gerekli binaların inşası ve idamesi de belediyelerin görevidir. Belli belediyeler, (opera binası ve müzeleriyle Cenevre kenti bilhassa belirtilmelidir) kültürel hayatta –kütüphaneler, eğlence, müzik- ve konut yapımında önemli rol oynarlar. Atık toplanması, itfaiye ve cenazeler de onların yetki alanındadır. Ancak, eğitimle ilgili meseleler ve sağlık, kanunun geniş tanımlamasıyla, Cenevre kentinin yetkisindedir (Güney, 2015).

İsveç: İsveç’ te anayasa statüsüne sahip dört adet kanun bulunmaktadır. Bunlardan 1964 tarihli Yönetim Kanunu, mahalli idarelerin anayasal dayanağını oluşturur. Bu kanunun 1. Bölümünün 1. Maddesi şöyledir: İsveç’ te kamu gücü, kaynağını tamamen halktan alır. Kamu yönetimi, hür kamuoyu ve genel seçim hakkı ile oluşur. Kamu yönetimi, temsili ve parlamenter devlet sistemi ile mahalli yerinden yönetim yoluyla gerçekleştirilir. Kamu gücü kanunlar çerçevesinde kullanılır.”

Belediyeler ve il meclisleri 1991 tarihli Mahalli İdareler Kanunu ile düzenlenmiştir. İsveç, iller (countys), il meclisleri (county ouncils), belediyeler ve köylere (parishes) bölünmüştür (Güney, 2015).

İsveç yönetim sisteminde önemli bir yere sahip olan belediyeler, oldukça geniş bir alanında hizmet vermektedirler. Bu hizmet alanları içerisinde sosyal refah hizmetleri belediyelerin zorunlu hizmetleri içerisinde sayılarak, belediyenin ana görevlerinden kabul edilmektedir. Bu yasanın yanı sıra Sosyal Hizmet Yasası’nda belediyelerin ihtiyacı olanlara sosyal hizmet sağlamakla yükümlü oldukları vurgulanmaktadır. Bu yasa ile belediyelerin mahalli ihtiyaçlara ve yasanın amacına uygun şekilde sosyal hizmet programlarını yapma imkânı verilmiştir. Belediyelerin görevleri ise, ulaşım, toplu taşıma, sosyoekonomik gelişme, eğitim, planlama ve imar, acil durum ve kurtarma, koruyucu sağlık hizmetleri ve çevre, atık, su yönetimi şeklinde sıralanmaktadır (Şahinoğlu, 2014: 46-47).

Fransa: 1789 Fransız İhtilali sonrası Napolyon reformları döneminde Fransız yerel yönetim sistemi oluşmaya başlamıştır. Bu dönem ile birlikte il ve belediye yapısı az bir değişiklik yaşayarak günümüze kadar gelmiştir. Fransa’da yerel yönetimler üç ana bölümden oluşmaktadır. Bölgeler, iller ve belediyeler. Bölgelerin tarihsel kökleri 1941 yılında Vichy döneminde oluşturulan bölge valiliklerine dek gitmektedir (Yeşeren, 2006: 268).

İkinci Dünya savaşından 1981’e kadar olan dönemde yer alan gelişmeler yeni bir yerel yönetim anlayışının ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır (Emmanuel, 2006: 20). 1954 yılından itibaren kentsel nüfusun hızla artışı, kırsal alanların terk edilmesi ve nüfusun başta Paris olmak üzere diğer kentler arasında dengesiz dağılımının önüne

geçebilmek için ulus ile il arasında bir örgütlenmeye ihtiyaç duyulduğu ortaya çıkmıştır (Yeşeren, 2006: 269). 1964'te çıkartılan bir yasa ile bir teşkilat haline gelen bölgelere vali atanmış, 1982'de gerçekleştirilen değişimler ile bölgeler yerel yönetim birimi haline gelmiştir. 1983 yılındaki Yetkilerin Transferi Kanunu' na göre Fransa'da merkezi yönetim ve yerel yönetimler arasında yetkiler kesin bir şekilde oluşturulmuştur.

Fransa'da belediyelerin sosyal belediyeçilik alanında yaptıkları çalışmalar oldukça fazladır. Belediyeler ilkokulların inşası ve korunmasından sorumludur. Sağlıkta finansal olarak illerin sağlık alanında ki harcamalarına katkı sağlamaktadır. Kültür ve eğlencede belediyeler kütüphane, konser, müze, parklar ve açık alanlar, spor ve eğlence hizmetlerini yerine getirmektedir. Çevre konusunda ise belediyeler atık toplama ve arıtma, su, kanalizasyon, mezarlıklar ve ölü yakma yerlerinden ve çevre koruma hizmetlerinden sorumludur (Ünüsân, 1996: 103).

Hollanda: Hollanda, monarşik, üniter, demokratik, parlamenter sistemi benimsemiş ve hem de yerel yönetimlerini özerkleştirmiş bir ülkedir. Sosyal hizmetler alanında; aile yardımları ve huzur evleri hizmetleri belediyelerin, kreş ve bakım evleri, sosyal güvenlik hizmetleri merkezi hükümet ile belediyelerin birlikte sorumlu oldukları alanlardır. Konut ve şehircilik hizmetleri, mezarlıklar, limanlar, demir yolu ve kara yolu taşımacılığı, ehliyet ve nüfus hizmetleri doğrudan belediyelerin hizmet verdiği alanlardır (Önder, 2005: 36-55).

İtalya: İtalya'da yerel yönetimler dört kademedен oluşmaktadır. Bunlar iller, belediyeler, metropoliten kentler ve bölgelerdir. İtalya'da metropoliten kentlerin oluşumu 1990 yılında kabul edilen yasa ile gerçekleşmiştir. Bu yasaya göre Milano ve Roma başta olmak üzere dokuz kentin metropoliten şehir olarak oluşması kararlaştırılmıştır. Bu oluşum sırasında bu büyük belediyelerin mahallelerle birleşerek güçlü bir kentsel, ekonomik ve sosyal bütünleşmenin sağlanması hedeflenmiştir (Toksöz, Özgür ve Uluçay, 2009: 94).

İtalya'da belediyelerin görevleri üç kategoride ifade edilebilir: ekonomik kalkınma hizmetleri, düzenleme hizmetleri ve sosyal hizmetler. Ekonomik kalkınma hizmetlerinde ticari faaliyetlerin denetimi, turizm ve tarımın geliştirilmesi gibi

konulardan söz edebiliriz. Düzenleme hizmetleri içinde de kent planlaması, bayındırlık hizmetleri, kirlilik denetimi ve ulaşım alanlarıdır. Sosyal hizmetler ise sağlık, kişisel bakım hizmetleri, konutla birlikte sınırlı eğitim hizmetlerinden oluşmaktadır (Toksöz, Özgür ve Uluçay, 2009: 91-97). Sosyal belediyeçilik anlamında İtalya’da belediyeler çocuk bakım evleri, yuvalar, sosyal yardım, engelli ve yaşlılar için hizmetler, evsizler için özel hizmetler, sosyal konutlandırma, çevre koruma gibi hizmetleri yerine getirmektedir.

Belçika: Büyükşehir yönetimleri (conurbations) ve belediye federasyonlarının kurulmasıyla ilgili hükümler getiren 26 Temmuz 1971 tarihli Kanunun 1 (1) maddesince öngörülen 5 büyükşehirden sadece Brüksel Büyükşehir Yönetimi (Brüksel-Başkent bölgesinde bulunan 19 belediyeden oluşur) gerçekleşmiş ve ayrı bir hukuki kimlik verilmiştir. Aynı kanunla Brüksel Büyükşehir Yönetimi belediyelerinin oluşturduğu 5 federasyon (Asse, Hal-Vivorde, Rhode-Saint-Genèse, Tervuren ve Zaventem) 1 Ocak 1997’de yürürlüğe giren 30 Aralık 1975 tarihli kanunla kaldırılmıştır. Belediyelerin karar organı, üye sayısı belediyelerin nüfusuna göre 7 ile 55 arasında (daima tek sayı olarak) değişen belediye meclisidir.

Belediye başkanı belediyenin üst yöneticisi, encümen ve meclis başkanı ve belediye teşkilatının amiridir. Bu vasıfla belediyenin çıkarlarını gözetir ve temsil eder. Belçika’da sosyal hizmetlere baktığımızda, adalet, güvenlik, koruyucu sağlık, sivil savunma, kreş, bakım ve huzur evleri, aile refahı, sosyal güvenlik, konut, çevre koruma, su ve kanalizasyon, spor, dini mekân, yol, ulaşım, liman, hava ulaşım, gaz, elektrik gibi hizmetler merkezi yönetim ve yerel yönetim sorumluluğu altındadır. Kamusal hizmetlerden; nüfus, itfaiye, seçmen kâğıt, mezarlık konularından belediyenin görevi bulunmaktadır (Sönmez, 2015: 61-62).

2.1.4.5. Türkiye’ de Sosyal Belediyeçilik ve Yasal Çerçeve

Ülkemizde belediyelerin yasalarla önemli kamusal ve toplumsal işlevleri gerçekleştirdiklerine görülmektedir (Elma, 2013: 167). Türkiye’de mahalli idarelerin siyasal yapısında Türkiye’ye özgü bazı özellikler farklı bir şekilde dile getirilmektedir. Türkiye gibi merkezîyetçiliğin bir gelenek olduğu, yerel yönetimlerin yerinden yönetim

anlayışının çoğu zaman tartışılan bir konu olduğu bir ülkede, yerel siyasetin ana hatlarıyla da her zaman merkezi siyaseti oluşturan etkenler tarafından belirlendiği söylenmektedir (Şahin, Çekiç ve Gözcü, 2014: 166).

2.1.4.5.1. Türkiye’ de Sosyal Belediyecilik

Türkiye’ de 1950’li yıllarda hızlanan kentleşme ile nüfus artışı belediyeleri sosyal politika uygulamaları yerine alt yapı çalışmalarına yönlendirmiştir. 1960’lı yılların ikinci yarısından sonra Türkiye’de sosyalist siyasal hareketlerin gelişmeye başlamasıyla belediyecilik söylemi de farklı olmaya başlamıştır. 1960’lı yıllardan sonra demokrat belediyelerin kurulması ile sosyal belediyecilik anlayışı belediyelerde oluşmaya başlamış fakat yeterli kaynak olmadığından dolayı sosyal belediyecilik alanında pek bir şey yapılamamıştır.

Sosyal belediyecilik alanında yapılan çalışmalar yerel yönetimlerde kurumsallaşmaya ve yaygınlaşmaya başlaması 1970’li yıllarda başlamıştır. Türkiye’de sosyal belediyecilik kavramı ilk kez 1973-1977 dönemindeki belediyeleri tanımlamak için kullanılmıştır. O yıllarda belediyeler, kooperatifler birlikler, şirketler ile girişimleri artırarak ve sivil toplum kuruluşları ile sendika ve meslek örgütlerini de yönetime katarak yeni belediyecilik uygulamalarını hayata geçirmişlerdir (Kesgin, 2008: 97).

Türkiye’de 1980 yılında gerçekleşen darbe ile birlikte yerel sosyal politikalarda da değişimler yaşanmıştır (Özkiraz ve Şimşek, 2013: 29). 1980’den itibaren kamusal nitelikteki çalışmaların bizzat kamu tarafından gerçekleştirilmesi düşüncesi terkedilmiş, ulaşım ve temizlik hizmetleri başta olmak üzere birçok hizmet özel sektör eliyle yerine getirilmeye çalışılmıştır. Çöp toplama ve depolama gibi kimi belediyecilik hizmetleri özelleştirilmiştir (Doğan, 2007: 70-71).

1990’lı yıllarla birlikte belediyeler sosyal yardım ve sosyal hizmet alanında çalışmalar yapmaya başlamış ve “sosyal belediyecilik” kavramı popülerliğini artırmıştır (Negiz, 2011: 324). 1990’lı yıllardan sonra belediyeler tarafından yapılan hizmetler hem nitelik, çeşit ve kapsam olarak artmış hem de ayrı belediye kurumları tarafından sağlanır hale gelmiştir. Engelli yaşam alanı, huzurevi, kadın ve çocuk sığınma ev ve merkezleri,

hastane, klinik ve sağlık merkezlerinin oluşturulması ve tam donanımlı meslek edindirme kurslarını dzenlenmesi birçok brykseyhir belediyesinin temel hizmetlerinden biri olmuştur. Brykseyhir belediyeleri tarafından yapılan bu sosyal belediyeçilik anlayışı, Anadolu'daki diğer belediyelere rnek olmuştur (Ersrz, 2006: 149).

Tyrkiye'de yapılan akademik çalışmalarda sosyal belediyeçilik kavramı daha geniş bir bakış ağısıyla ele alındığı, çalışmaların bu tarzda olduğu, buna istinaden, belediyelerin uygulama alanlarında oldukça dar bir bakış ağısıyla sosyal belediyeçiliği yansıttığını belirtmemiz gerekir (Koray ve Temiz, 2014: 21).

Ancak gynmzde sosyal belediyeçilik çalışmalarının daha iyi bir noktada olması ve Avrupa Birliği noktasında yerel ynetim bakış ağısı da yenilenmekte daha demokratik daha sorumlu ve daha katılımcı bir çizgide ilerlemektedir (Zengin ve Başkurt, 2014: 119). Son yıllarda gerçekteştirilen Avrupa Birliği projeleri, Avrupa Yerel Ynetimler rzerklik şartı ile yerel ynetimdeki çalışanların Avrupa'da yapılan çalışmaları yerinde gormesi rnelmi bir gelişmedir. Avrupa birliği uyum yasaları ile hibe projesi yapılıp Tyrkiye'de faaliyet gsterilmesi ve aynı zamanda rlkemizde Kalkınma Bakanlığı'na bağlı kalkınma ajanslarının yerel ynetimlerin "sosyal devlet" anlayışı ile hazırladıkları projelere ek kaynak aktarması, belediyeler ağısından sosyal belediyeçiliğe daha fazla rnelm verilmeye başlandığını gstermektedir.

2.1.4.5.2. Tyrkiye' de Yerel Ynetimlerde Sosyal Politikanın ve Sosyal Belediyeçiliğin Yasal Çerçevesi

Tyrkiye'de sosyal belediyeçiliğin hukuki çerçevesini çizebilmek için 5393 Sayılı Belediye Kanunu, 5216 Sayılı Brykseyhir Belediyesi Kanunu ve 5302 Sayılı İl rzel İdaresi Kanunu'nu incelemek ve açıklamak gerekir.

5393 Sayılı Belediye Kanunu: 5393 Sayılı Kanun, beldede yaşayan yre halkının yerel ve ortak ihtiyaçlardan sorumlu olarak belediyeleri gormekte ve bu duruma gpre belediyeleri ynlendirmektedir. Bu kanunun 3'ncr maddesi: "Belde sakinlerinin mahalli ortak ihtiyaçlarını karşılamak rzere kurulan ve karar organları

seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idari ve mali özerkliğe sahip kamu tüzel kişiliğini ifade eder.” şeklindedir. Yine aynı kanunun 14’ncü maddesi, belediye çalışmalarının yöre halkına en yakın yerde ve en uygun yöntemlerle göstermesini belirtmiştir. 5393 Sayılı Belediye Kanunu, sosyal ve kültürel ilişkiler açısından önem taşıyan kavramları da belediyenin görev tanımları içerisine sokmaktadır. 5393 sayılı kanunda, sosyal belediyeciliğin alt yapısını oluşturacak birçok madde yer almaktadır. Örneğin bu kanunun 40/f maddesinde, halkın huzur, mutluluk, sağlık ve esenliği ve için gerekli olan tedbirleri almak, belediye başkanının görevleri arasındadır. 40’ıncı maddenin g bendinde ise belediye başkanının muhtaçlar için ayrılan ödeneği kullanmak gibi sosyal politikalarla ilgili görevleri de bulunmaktadır. Belediyelerin yapmış olduğu hizmetler de, görev, yetki ve sorumlulukları kendi yerel yönetim kanunlarına göre farklılıklar göstermektedir. Toplumda refah seviyesi arttıkça ihtiyaçların ve hizmet alanının artmasıyla beraber belediyeler de yeni yönetim mekanizması ve bütçelerini buna göre tasarlamaktadırlar. 1930 yılında çıkarılan Belediye Kanununda alt yapı, imar, denetim, sağlık, konut, sosyal ve kültürel alanlarda yetmişin üzerinde kanunla belediyelere verilen yetki ve görevler haricinde yerel yönetimlerin bölgesel ihtiyaçlara göre belde halkından ihtiyaç sahiplerine bütçeleri ölçüsünde sosyal yardımlarda da bulunmaktadırlar (Özdenkoş, 1999: 89). Ayrıca belediye kanunun dışında imar kanunu, genel sağlığın korunması kanunu gibi birçok kanunda belediyelere farklı statüler de görevler de verilmiştir. Bu nedenle belediyelerin kanunla verilen yetkilerin de herhangi bir yakınma olmazken küçük belediyelerin çözüm üretememesinden dolayı belediyelerin bazı yetki ve görevleri merkezi hükümet tarafından zaman zaman geri alınması tartışılmaktadır (Tekeli, 1982: 319).

Belediyeler 5393 Sayılı Belediye Kanunu ile verilen görev ve yetkiler çerçevesinde belde halkının tüm ihtiyaçlarını muhatabı olarak görmekte ve bütçe imkânları ölçüsünde çözüm üretmeye çabalamaktadır. Kanuna göre belediyeler bütçe imkânlarına göre öncelik sırasına göre belde halkının ihtiyaçlarını gidermektedir. 5393 Sayılı Kanunun pek çok maddesinde, sosyal belediyeciliğe kanuni altyapı oluşturabilecek hükümler bulunmaktadır. Örneğin 38. maddeye göre, belediye başkanının görevleri arasında belde halkının huzur, esenlik, sağlık ve mutluluğu için gereken önlemleri almak ve dar gelirli, yoksul, muhtaç kimsesizlere yardımda bulunmak

da sayılmıştır. Hemşeri hukukunu düzenleyen 13.maddeye göre, belediye mücavir alanlarında yaşayan o beldenin hemşerilerin, belediye yönetim ve hizmetlerine katılma, belediye faaliyetleri ve ileriye dönük yatırım planları ile ilgili bilgilendirme ve belediye yardımlarından yararlanma haklarına sahiptir. Üstelik bu yardımların insan onurunu incitmeyecek koşullarda sunulması mecburidir (Ateş, 2009: 91). Belediye çalışmalarının uygulanmasında öncelik belediyenin mali durumu ve hizmetin önceliği dikkate alınmaktadır. Hizmetlerin, yöre halkının ikamet ettiği yerde en uygun yöntemlerle yerine getirilmesi gerekmektedir. Hizmet sunumunda dezavantajlı grubun (dar gelirli, engelli, yaşlı ve muhtaç) durumu dikkate alınarak onlara öncelik verilmektedir (Ulusoy ve Akdemir, 2010: 39).

5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu: Kanunda Büyükşehir Belediyesi, en az 3 ilçe veya ilk kademe belediyesini belirten, bu beldeler birlikte koordinasyonu sağlayan; kanunlarla belirlenen görev ve sorumlulukları yerine getirilen, yetkileri kullanan, mali ve idari niteliğe sahip ve karar organı seçmenlerce seçilerek yapılan kamu tüzel kişi olarak ifade edilmektedir (Göksu, Aydın ve Güney, 2009: 24). Bu Kanunun hedefi, büyükşehir belediyesinin yönetimini, hukuki statüsünü bir daha düzenlemek, hizmetlerin programlı, planlı, etkili bir uyum içinde yürütülmesi sağlanmalıdır. Büyükşehir statüsüne geçebilmek için 3030 sayılı kanundan farklı olarak 5216 Sayılı Kanunda 750.000 nüfus aranmaktadır. Kanuna göre; belediye mücavir alan sınırları içerisinde bu sınırlara en fazla 10.000 metre uzaklıktaki yerleşim yerlerinde birimlerin nüfustaki son sayımlara göre 750.000'den fazla olan il belediyeleri, ekonomik gelişmişlik düzeyleri ve fiziki yerleşim durumları göz önüne alınarak, kanunla büyükşehir belediyesi olma hakkı tanınarak Büyükşehir belediyesine dönüştürülürler (Tortop, Aykaç, Yayman ve Özer, 2006: 263).

Özellikle 1990'lardan itibaren Türkiye'de büyükşehir belediyelerinin sosyal belediyecilik anlayışında daha aktif ve kapsamlı olarak çalıştıkları görülmektedir. Büyükşehir belediyeleri sosyal belediyecilik anlamının da sosyokültürel alanda çalışmalara öncelik vererek engellilere ve diğer gruplara yönelik çalışmalarını yaygınlaştırarak sosyal yardım ve sosyal hizmet çalışmalarını gerçekleştirmişlerdir. 2000'li yıllarla birlikte belediyelerin yeni kanuni düzenlemelerle görev ve yetki alanlarının artırılması 5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu ile bu belediyelere

sosyal yardım ve sosyal hizmet alanının da görev ve sorumluluk alanlarında oldukça geniş yetkiler tanınmıştır. Özellikle 1990’lardan itibaren başlayan ve sosyal belediyeçilik alanının da yapılan sosyal yardım-sosyal hizmet uygulamalarının 2000’li yıllardan itibaren yeni büyükşehir belediyelerinin oluşturulmasıyla gelişme gösterdiği görülmektedir (Güloğlu ve Es, 2008: 262).

2004’de kabul edilen 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi kanununun 3.maddesinin (a) bendine göre, “Büyükşehir belediyesi, idari ve özel bütçeye sahip ve karar organı büyükşehir belediyesi sınırları içerisinde ikametgâh eden seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişisidir.” denilmektedir.

Büyükşehir Belediyesi Kanunu’nun 7.maddesinin (v) bendine göre “...yetişkinler, yaşlılar, engelliler, kadınlar gençler ve çocuklara yönelik her türlü sosyal ve kültürel hizmetleri uygulamak, geliştirmek ve bu amaçla sosyal tesisler kurmak ve işletmesini yapmak, meslek ve beceri kazandırma kursları açmak, işletmek veya işletmek...” hükmü yer almaktadır. Böylece ev hanımları, okumamış gençler, işsizler, engelliler vb insanlar, bu tür etkinliklere katılıp bir meslek veya beceri kazanabilecek; bir yandan gelir elde ederken, diğer taraftan yeni çevre ve sosyal ilişkilerini geliştirecektir.

5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu, engellilerin hayatını kolaylaştırabilecek yeni önemli düzenlemeler getirmiştir. Kanun engellilere yönelik hizmet verecek ‘engelli hizmet birimleri’ kurulmasını Büyükşehir belediyesine görev olarak vermektedir. Böylece Büyükşehir belediyesine bütçe ile yoksul ve muhtaçlar için verilen ödenekleri daha etkin bir şekilde kullanacaktır.

Büyükşehir belediyesinin gider bütçesini düzenleyen 24. maddenin (j) bendinde ise, ‘ Dar gelirli, yoksul, muhtaç ve kimsesizler ile engellilere yapılacak sosyal hizmet ve yardımlar’ için ayrılacak ödenekler düzenlenmektedir.

5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu’nda, Büyükşehir belediyesi sınırları içerisinde yapılması gereken sosyal politikaların belediye hizmet birimleri tarafından geliştirilerek uygulanmasının öngörüldüğü belirtilmektedir. Yani yasa bireylerin temel

ihtiyaçlarının karşılanması ve sosyal sorunlarının çözülmesi görevlerini kanunla belediyelere yüklemektedir. Bu görevleri coğrafi ve kent bilgi sistemlerini oluşturmaktan, sosyal yaşam alanları oluşturmaya; parklar ve hayvanat bahçeleri yapmaktan, eğlence yerleri işletmeye kadar birçok madde ile düzenlenmektedir. Belediyeler; sağlık merkezleri, hastaneler, gezici sağlık üniteleri kurmak; yetişkinler, yaşlılara ve engellilere evde bakım hizmetleri, gençler, kadınlar ve çocuklara yönelik her türlü sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek ve geliştirmekle görevlendirilmiştir.

5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu: 22.05.2005 tarihinde kabul edilmiş ve 04.05.2005 tarihinde Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.

5302 sayılı yasa ile İl Özel İdarelerine verilen sosyal politika sorumlulukları 6.maddenin (a) ve (b) fıkrasında yer almaktadır. İl Özel İdaresi olarak yerine getirilecek görev ve sorumlulukları il özel idaresi mahalli müşterek nitelikte olmak şartıyla;

“Gençlik ve spor tarım, sağlık, ticaret ve sanayi; Belediye mücavir alan sınırları içerisinde olan Büyükşehir belediyeleri dışında ilin çevre düzeni planı, iskân ve bayındırlık, erozyonun önlenmesi, toprağın korunması, turizm, sanat, kültür, sosyal yardım ve hizmetler, yoksullara az miktar da kredi verilmesi, yetiştirme yurtları ve çocuk yuvaları; ilk ve orta öğretim kurumlarının arsa temini, binalarının yapım, bakım ve onarımı ile diğer ihtiyaçlarının karşılanmasına ilişkin hizmetleri il sınırları içinde’ (madde 6/a)”

“Yol, imar, kanalizasyon, su, çevre, katı atık, acil yardım ve kurtarma; ağaçlandırma, orman köylerinin desteklenmesi, park ve bahçe tesisine ilişkin hizmetleri belediye sınırları dışında yapmakla yetkili ve görevlidir” (madde 6/b) şeklinde öngörülmüştür.

Bunların yanı sıra üçüncü bölümde il özel idaresi hizmetlerinin “vatandaşlara en yakın yerlerde ve en uygun metotlarla tanıtılacağı ve hizmet tanıtımında yaşlı, engelli, düşkün ve dar gelirli durumuna uygun metotların konu olacağı” madde 6 belirtilmektedir.

Ayrıca “İl özel idaresi eğitim, sağlık, spor, çevre, trafik ve kültür hizmetleriyle yaşlılara, engellilere, çocuk ve kadınlara, yoksul ve düşkünlere yönelik hizmetlerin yapılmasında ilde beraberlik ve katılımı sağlamak, hizmetlerde etkinlik, verimlilik ve tasarrufu arttırmak amacıyla gönüllü kişilerin katılımına yönelik programlar uygular.” (madde 65) şeklindeki il özel idaresinde gönüllü katılımı ilgili ifade de sosyal politikaya dair bakış açısına göndermeler de bulunmaktadır.

2.1.4.6. Türkiye’ de Sosyal Belediyecilik Uygulamaları

Ülkemizde belediyeler, belediyeler arasında farklı uygulamalar ile birlikte birçok hedef kitleye yönelik sosyal yardım ve hizmet çalışmalarında bulunmaktadır. Bu çalışmalarda genel olarak ön planda olan hedef kitleleri şu başlıklar altında ifade edilmektedir (Çiçek, 2012: 104).

- Yoksullara yönelik uygulamalar
- Yaşlılara yönelik uygulamalar
- Engellilere yönelik uygulamalar
- Çocuk ve gençlere yönelik uygulamalar
- Kadınlara yönelik uygulamalar
- Afetzedelere yönelik uygulamalar

Bu yardım ve hizmet uygulamalarının yanında belediyeler günümüzde geniş anlamda sosyal belediyecilik olarak ifade ettiğimiz şekilde spor, eğitim, sağlık, kültür gibi birçok alanda şehrin gelişmesine yönelik olarak çalışmalar yapmaktadırlar. Bu çalışmalara örnek verecek olursak;

- Spor Hizmetleri: Spor tesisleri açmak ve işletmek, spor etkinlikleri düzenlemek, amatör spor kulüplerine destek vermek ve başarılı sporcuların ödüllendirmek,
- Eğitim Hizmetleri: Okulların bakım ve onarımını gerçekleştirmek, üniversite ve lise hazırlık kursları açıp ücretsiz eğitim vermek, ihtiyacı olan öğrencilere kırtasiye ve okullara malzeme yardımında bulunmak.
- Sağlık Hizmetleri: Evde sağlık hizmetleri sunmak, sağlık kurumları açıp, işletmek.

- **Kültür Hizmetleri:** Tiyatro, kütüphane gibi kültürel alanlar açmak; müzik, sinema, tiyatro, edebiyat vb. alanlarda ücretsiz veya düşük ücretli kurslar, etkinlikler gerçekleştirmek (Şahinoğlu, 2014: 79).

Yoksullara Yönelik Uygulamalar: Ülkemizde yerel yönetimlerin sosyal belediyeçilik uygulamalarının ilk olarak yoksullara yönelik uygulamalardır. Dar anlamda sosyal belediyeçiliğin bir unsuru olarak ekonomik desteklerle başlayan bu uygulamalar günümüzde gelişmiş belediyelerin sosyokültürel gelişime dönük çalışmalar olarak devam etmektedir.

Bu bağlamda bu politikalar iş piyasalarını eğitim yoluyla kişileri istihdam edilebilir bir hale getirecek şekilde geliştirme yoluyla toplumsal yaşamla ilişkilerini güçlendirmeye çalışmaktadır. Günümüzde belediyeler ekonomik ve toplumsal yaşamın ana mekânı olarak görülen şehirler ve bunların yönetim birimleri olarak bu politikaların önem kazandığı unsurlar olarak ifade edilmektedir. Ayrıca belediye yasası yaşlılar gibi yoksulları da hizmet sunumunda dikkate alınması gerekli kesimler sayarak, bu kesimlerin ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak onlara yönelik çalışmalar yapmaktadır.

Belediyeler yaptıkları sosyal yardım ve hizmetler ile özellikle düşük gelirli vatandaşların yaşamlarını devam etmelerinde yardımcı olmaktadır. Mali yapılarına bakarak sosyal hizmet ve yardımlar vermektedirler. Örneğin aynı ve nakdi yardımlar, aş evleri açılması, evlere ücretsiz yemek servisi yapılması, sağlık yardımları, eğitim yardımları, ücretsiz sağlık hizmetleri bu tür sosyal hizmet ve yardımlar arasına girmektedir. Bunun yanı sıra ücretsiz kültür-sanat etkinlikleri, spor etkinlikleri ve ücretsiz veya düşük ücretli olarak düzenlenen geziler de yapılan çalışmalar arasındadır.

Yaşlılara Yönelik Uygulamalar: Ülkemizde şu anda var olan ve daha da artacağı düşünülen yaşlı nüfus artışı nedeni ile yaşlıların refahının daha iyi olmasına yönelik faaliyetler giderek artmaktadır. Bunun sonucu olarak ekonomik bağımlılık oranının da artmasıyla yaşlılara yapılan harcamalar artmaktadır. Ayrıca aile yapısı değiştiğinden dolayı yaşlıların aile içerisindeki rolü giderek gerilemektedir. Bu durumsa yaşlıların ailenin katkısıyla elde ettikleri sosyal desteğin tehdit altında kalmasıyla

sonuçlanmaktadır (Taşçı, 2010: 181). Yaşlıların bu bakımdan sağlık harcamalarının fazlalığı ve mahrum kalma durumu düşünüldüğünde daha büyük sorunlar ortaya çıkmaktadır. Yaşlı nüfus sağlık harcamalarının genç nüfusa oranla 6 kat daha fazladır. Gelişmiş ülkelerde yaşlılara yönelik uygulama örneklerin ev hizmetleri, evde bakım hizmetleri ve ulaşım hizmetleri, para yönetimi gibi finansal konularda danışmanlık hizmetleri şeklinde ifade etmektedir (Ersöz, 2011: 170).

Sonuç itibariyle Türkiye’de de yaşlılara yönelik birçok sosyal hizmet ve sosyal yardım uygulamaları ile karşılaşmaktayız. Bu uygulamalar içerisinde yerel yönetim birimlerinin yaşlılara yönelik önemli sosyal hizmet çalışmaları bulunmaktadır. Belediyelerin görev ve yetkilerini belirten 5393 Sayılı Kanununun 14. Maddesi’nde de yaşlılara yönelik hizmetlerin yapılması ifade edilmiştir.

Yerel yönetim birimi olan belediyeler yaşlılara yönelik olarak farklı birçok hizmet sunmaktadır. Belediyelerin bu uygulamaları; evde bakım hizmetleri, kültürel etkinlikler ve geziler düzenlenmesi, ücretsiz muayene ve ilaç yardımı, ücretsiz sağlık hizmetleri, ilgili konularda eğitim faaliyetleri düzenlenmesi, huzurevi yapımı ve işletilmesi, fizik-tedavi ve rehabilitasyon hizmetleri, ücretsiz veya ucuz ulaşım hizmetleri sağlanmasıdır. Aynı zamanda bazı belediyeler tarafından huzurevi yapılmak üzere il ve ilçe sosyal hizmet müdürlüklerine arsa tahsisi de yapılmaktadır (Çiçek, 2010: 99). Bu yapılan çalışmalar içerisinde kimsesiz ve bakıma ihtiyacı olan yaşlılara hizmet veren huzur evleri önemli bir yer tutmaktadır. Ancak birçok alanda olduğu gibi bu sosyal politika alanında da merkezi yönetim, özel sektör gibi birçok kurum rol almaktadır. Bu kurumlar içerisinde ise belediyelerin rolü oldukça sınırlıdır. 2016 yılı rakamlarına göre Türkiye’de belediyelere ait sadece 21 tane ve toplam 2977 kişiye hizmet verebilecek kapasitede huzurevi bulunmaktadır (Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2016). Bu rakamsa toplam huzurevi kapasitesinin yalnızca % 6’ sına denk düşmektedir.

Engellilere Yönelik Uygulamalar: Belediyelerin hizmet alanları bakımından temel alınması gereken noktalardan biri de engellilere yönelik yapılan uygulamalardır. Engelliler sosyal ve ekonomik yaşama katılmada büyük sorunlarla karşı karşıya

kalmaktadır. Bu nedenle bu bireylere yönelik uygulamalar, bu sorunları ortadan kaldırmayı hedeflemektedir.

5393 Sayılı Kanun hizmet sunumunda engellilerin de dikkate alınmasını belirtmektedir. Büyükşehir belediyeleri içinse 5216 Sayılı Kanun'a 01.07.2005'te 5378 sayılı Kanun'la eklenen "ek madde 1" ile engelli hizmet birimleri oluşturulması ve bu hizmetlerin engellilere hizmet için kurulmuş vakıf, dernek ve bunların üst kuruluşlarıyla iş birliği içerisinde olunmasını ifade etmektedir. Aynı zamanda hizmetlerden dolayı da engellilere yönelik olarak "Büyükşehir Belediyeleri Engelli Hizmet Birimleri Yönetmeliği" çıkarılmıştır (Çiçek, 2010: 101).

Türkiye'de belediyelerin engellilere yönelik sosyal hizmet ve yardımları ise şöyle sıralanmaktadır: Evde bakım hizmetleri sunmak, eğitimler ve sosyal etkinlikler düzenlemek, hizmet ve rehabilitasyon merkezleri kurmak, ayni ve nakdi yardımlar yapmak, fiziki düzenlemeleri yapmak, danışmanlık ve rehberlik hizmetleri sunmak, engelli derneklerine destek vermek, istihdam imkanlarını artırmak (Ersöz, 2011: 176).

Çocuk ve Gençlere Yönelik Uygulamalar: Türkiye genç nüfusuyla öne çıkan bir ülke olarak görülmektedir. 2016 yılı verilerine göre nüfusun %23,7'si 0-14, %68'si ise 15-64 yaş aralığında bulunmaktadır (TÜİK, 2016). Bu durumda belediyelerde bu kesimlere yönelik hizmetlerin önemli olduğunu ortaya koymaktadır.

Çocuk ve gençler açısından özellikle eğitim hizmetleri büyük önem taşımaktadır. Belediyeler öğrencilere yönelik olarak etüt merkezleri açmakta, ayrıca çocuk ve gençlere yönelik spor ve sosyal ve kültür-sanat faaliyetleriyle eğitim sürecine yardımcı olmaktadır. Yerel yönetimlerin eğitim çalışmaları içerisinde önemli olan kısımlardan bir tanesi de mesleki eğitimlerdir. Bu eğitim gençlerin istihdam edilebilirliğini artırarak refah gelişimini sağlamayı amaçlamaktadır.

Sokak çocuklarının korunması ve onları topluma kazandırma, eğitim konularıyla ilgilenme ve istihdam için onları topluma faydalı bir birey haline getirmek, çocuk koruma evlerinin açılması bu konularda hazırlanan projelere destek olmak da yerel yönetimlerin çocuk ve gençlere yönelik uygulamaları arasındadır (Keskin, 2017: 40).

Bu uygulamaların yanı sıra 5393 Sayılı Belediye Kanunu Büyükşehir belediyeleri ve nüfusu 50000'i geçen belediyelerin çocuk koruma evleri açmaları gerektiğini vurgulamaktadır. 6360 Sayılı Kanun sonrası ise nüfus kriteri 100000 olarak değiştirilmiştir.

Kadınlara Yönelik Uygulamalar: Yerel yönetim birimi olan belediyelerin sosyal politika faaliyetleri bakımından hedef kitlelerden biri de kadınlar olduğu belirtilmektedir. Belediyeler parasal olarak sıkıntı yaşayan, cinsel istismara uğramış, aile içinde şiddet yaşamış ve sahipsiz kadınlar için korunma ve dayanışma evleri açabilirler. Belediye kanununun 14. maddesinde korunması gereken kadınlar için belediyelerin görevleri olduğunu ifade etmiştir. Bu kanuna göre; Büyükşehir belediyeleri ile 50.000'inden daha fazla nüfusa sahip olan belediyeler, kadınlar için koruma evleri açmaları gerekmektedir. Kanun, kadınlar için koruma evlerini bütün belediyelerden ziyade Büyükşehir ve nüfusu belirli bir limiti aşan belediyeleri yetkilendirmiştir. Kadınlara karşı yapılan bu faaliyetler belediyelerce kadın konuk evi ve kadın sığınma evleri isimleri ile karşılanmaktadır. Bu duyarlılıkla birlikte belediyeler kadınlar için eğitimden sağlığa, el becerisinden sanata çeşitli alanlarda hizmet vermektedir (Tozanlı, 2016: 59).

Belediyelerce kadına yönelik olarak gerçekleştirilen diğer faaliyetler; kadın kulüpleri açmak; aile yaşam merkezleri kurmak; buralarda, eğitim, kültür ve sportif faaliyetlerde bulunmak; kadınlar için mesleki veya el sanatları kursları açmak; okuma yazma kursları açmak; ayni ve nakdi yardımda bulunmaktır.

Afetzedelere Yönelik Uygulamalar: 5393 Sayılı Belediye Kanununun 53. maddesinde (Acil Durum Planlaması), belediyelerin; yangın sanayi kazaları, deprem ve diğer doğal afetlerden korunmak veya bunların zararlarını azaltmak amacıyla beldenin özelliklerini de dikkate alarak, varsa il ölçeğindeki diğer acil durum planlarıyla da koordinasyon sağlayarak ve ilgili bakanlık, kamu kuruluşları, meslek örgütleriyle, üniversitelerin ve diğer mahalli idarelerin görüşleri alınarak, gerekli afet ve acil durum planlarının yapılacağını, ekip ve donanım hazırlayacağını, planlar doğrultusunda ilgili kurumlarla iş birliği yaparak halkın eğitimi için gerekli önlemleri alacağını, belediye

sınırları dışında yangın ve doğal afetler meydana gelmesi durumunda bu bölgelere gerekli yardım ve destek sağlayabileceği hükmü vardır.

5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu'nun 7. Maddesinde Büyükşehir belediyelerine, il düzeyinde yapılan planlara uygun olarak, doğal afetlerle ilgili planlamaları ve diğer hazırlıkları büyükşehir ölçeğinde yapmak; gerektiğinde diğer afet bölgelerine araç, gereç ve malzeme desteği ile itfaiye ve acil yardım hizmetleri, patlayıcı ve yanıcı madde üreten yerlerin tespit ve denetim görevleri mevcuttur.

2.1.4.7. Türkiye' de Sosyal Belediyecilik Uygulaması Olarak Sosyal Hizmetler

Türkiye' deki belediyeler, arasında her ne kadar bazı farklılaşmalar olsa da genel anlamda sosyal hizmet ve sosyal yardım çalışmalarını yerine getirmektedirler. Bu çalışmalar ise aşağıdaki başlıklarla ifade edilir (Çiçek, 2012: 104).

Kültürel Alanda Verilen Hizmetler: Belediyeler vatandaşın eğitim, sağlık, trafik, altyapı, imar, temizlik, vb. fiziki ve maddi gereksinimlerini yerine getirerek sosyoekonomik kalkınmaya katkıda bulunurlar. Kişilerin temel ihtiyaçları giderildikten sonra, duygularına yönelik müzik, edebiyat, sanat ve estetik vb. kültürel-sanatsal etkinliklere de katılım sağlamak için çalışırlar. İnsanların bu tarz gereksinimlerini karşılayabilmek için kültürel etkinlikleri belediyeler düzenlerken sanata ve sanatçıya destek olurlar. Böylece halkın kültürel açıdan bilinçlenmesine katkı sağlarlar. Kütüphane, tiyatro gibi kültürel alanlar açmak; tiyatro, sinema, müzik, edebiyat vb. alanlarda ücretsiz veya düşük ücretli etkinlikler düzenlemek belediyelerin kültürel alanda sosyal politika uygulama faaliyetleri arasında olabilir (Tozanlı, 2016: 63).

Eğitim Alanında Verilen Hizmetler: Eğitim, kişilerin düşünce ve inançlarını, toplumsal standartlarını, hayat koşullarını yerine getirme ve elde etme hedefinde etkin bir rol oynayan sosyal dönemdir. Eğitim genel olarak binaların içinde yapılan bir faaliyet olarak ifade edilmektedir. Hâlbuki tam aksine sosyal yapı içerisinde tüm kurum, kuruluş ve bireylerin eğitim konusunda sorumluluk ve bir ödevi bulunmaktadır. Toplumsal mekanizmanın bütün olguları eğitime katkıda bulunarak fikri yapıyı ifade ederler. Bu bağlamda toplum içinde yaşayan gençler sağlam bir fikri ve töresel eğitime

tabi tutulurken, bu durumları korunmasını, gelişmesini sürdürebilmeleri için ev ve toplum çevrelerinin de aynı algı düzeylerine ulaşmaları için çaba gösterilmelidir. Zira demokratik hayat sadece demokrasinin temelini meydana getiren ilke ve düşüncelerin toplumda yerleşmesiyle sağlam bir temel ve sistem oluşacaktır (Koçer, 1970: 32).

Belediyelerin sosyal hizmetleri içerisinde eğitim önemli bir yere sahiptir. Eğitim, yalnızca belirli bir yaş grubuna (çocuklar ve gençler gibi) yönelik bir hak olarak düşünülmemelidir. Eğitimin halkın her kesimine hitap edecek şekilde ve hayat boyu devam edecek bir öğrenme sürecine girmesi yaygın eğitimin temel amacıdır (Çorakçı, 1997: 168). Yaygın eğitim, halkın değişik kesimlerine eğitim verilerek bilgilendirme, destekleme ve sosyalleştirilmesidir. Bu etkinlikler arasında çocuk bakımı ve eğitimi, çıraklık eğitimi kursları, beceri edinme kursları, okuma yazma eğitimleri, madde bağımlılığının engellenmesi eğitim programları, trafik yaralanmalarında ilk yardım kursları vb. yer almaktadır (Yener, 1998: 24). Belediyeler, bu çalışmalarını gerek liderlik ederek gerekse yardımlaşma ile yaparlar. Belediyelerin sosyal hedefler içeren eğitim hizmetleri arasında bilgisayar, müzik, spor, yabancı dil ve sağlık eğitimleri gibi faaliyetleri de topluma yönelik olarak faaliyet gösterir. Ayrıca kırsal kesimlerdeki belediyeler, çiftçilik ve hayvancılıkla uğraşan vatandaşın organik tarım, arıcılık vb. eğitimlerle daha verimli ve işlevsel hale getirmektedirler (Keleş, 2008: 83).

Sağlık Alanında Verilen Hizmetler: Belediyeler; araştırma hastaneleri, üniversite hastaneleri ve devlet hastaneleri ile iş birliği içinde veya kendi imkânları ile ilköğretim ve lise çağındaki çocuklara ayrıca kadınlara ve yaşlılara sağlık taramaları yapmaktadırlar. Bu noktada ağız ve diş sağlığı konusunda muayene ve bilinçlendirme, genel sağlık taraması gerçekleştirilmektedir. Bu sağlık taramaları huzurevi, okul, çocuk yuvası gibi yerlerde olduğu gibi kentlerin dışında yaşayan ve ulaşım imkânı zor olanlar içinde gezici sağlık taraması şeklinde olabilmektedir. Belediyeler yine halk sağlığına yönelik olarak halkı bilinçlendirici semt toplantıları gerçekleştirirler. Özellikle şehirlerin mahrumiyet bölgelerine belediyelerin ana çocuk sağlığı seminerleri verdikleri görülmektedir. Belediyeler, kadın ve çocuklarla birlikte yaşlılar, gençler gibi toplumun birçok kesimini hastalık ve salgından koruma amacıyla tam donanımlı araçlar ile kentlerde halk sağlığına yönelik faaliyetler göstererek vatandaşa hizmet etmektedirler (Keleş, 2008: 79).

Spor Alanında Verilen Hizmetler: Belediyelerin spor alanındaki çalışmaları, insanların ücretsiz spor yapması için bir takım çalışmalar yapmasıdır. Ayrıca, spor etkinlikleri düzenler, başarılı sporcuları ödüllendirir, amatör spor kulüplerine yasada belirtilen oranda maddi veya ayni destek verirler. Halkın spor alanında daha bilinçlenmesi ve sağlıklı bir yaşam sürmesi için farkındalık projeleri yapmaktadırlar. Aynı zamanda spor alanında birçok noktada hizmet sunmakta; bu yolla kentin ve kentlilerin gelişimine katkıda bulunmaktadır.

2.1.4.8. Sosyal Belediyeciliğin Sorunları

Türkiye’ de sosyal belediyecilik ortaya çıktığı andan itibaren önemli bir değişim ve gelişim göstermiştir. Ancak buradan genel olarak yapılan çalışmaların sorunsuz olduğu ve tüm belediyelerce hedef kitlelere yönelik tüm çalışmaların etkin ve tarafsız bir şekilde yapılabildiği sonucu çıkmamaktadır. Bu çerçevede sosyal belediyecilik uygulamalarına yönetilen eleştirilere yer verilecek ve bu konu ile ilgili sorunların çözümüne ilişkin öneriler sunulacaktır.

Sosyal belediyecilik uygulamaları açısından önemli bir sorun sosyal politika alanında faaliyette bulunan aktörlerin çeşitliliği ve ortaya çıkan koordinasyon eksikliğidir. Merkezi devlet kurumları ve bu kurumların taşra örgütleri sosyal yardım ve sosyal hizmet alanında önemli bir rol oynamaktadır. Son yıllarda birçok alanda faaliyet gösteren STK’lar bu alanda da önemli rol oynamaktadır. Belediye Kanunu ile birlikte belediyelere geniş görevler verilmiştir. Ancak belediyelerin yetki alanlarının çizilmemesi, özellikle merkezi idarenin hizmetleri ile bir çakışma yaşayabilmektedir. Bunun sonucunda bir kurumun yapacağı hizmeti diğer kurumlara bırakarak çekilmesine, bazen de hizmet alanların bu hizmet çokluğunu suiistimal ederek asıl hizmet alması gerekenlere ulaşamaması ile sonuçlanabilmektedir (Seyyar ve Demir, 2008).

Devlet Denetleme Kurulu’nun 2009 yılında yayımlandığı sosyal hizmet ile ilgili rapor da sosyal yardım ve hizmetlerden yararlanacak ihtiyaç sahiplerinin bu alanda faaliyet gösteren çok sayıdaki kurum ile iletişim de olduğu belirlenmiştir. İletişimde olduğu Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü, yerel yönetimler, SHÇEK, Vakıflar Genel Müdürlüğü ve STK’lar farklı şekilde tanımlanması, ulusal ölçekte bir yoksulluk

kriterinin olmaması ve bunlar arasında koordinasyon eksikliği, kurumlar arasında bir karışıklığa yol açmaktadır. Aynı zamanda bu alanda merkezi bir veri tabanı bulunmaması, hedef gruba ya hiç hizmet sunulmaması ya da aynı kişilere birden fazla kurumca aynı nitelikte yardım ve hizmet sunulması sonucunu doğurmaktadır (Çiçek, 2012: 262).

Dönemin Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı Fatma Şahin bir demecinde bu sorunlardan bahsederken sosyal hizmetlerin belediyelere devredilmesinden bahsetmektedir. Bu uygulama ile birlikte Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının sadece denetim ve uygulama takibini yürüteceği vurgulanmaktadır (Yenigürbüz, 2013). 2012 yılında Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile Türkiye Belediyeler Birliği arasında bir protokol imzalanmıştır. Bu protokol ile Bakanlık belediyelere sosyal hizmetler alanında plan, proje ve uygulama aşamalarında destek olmayı amaçlamıştır (aile.gov.tr, 2007). Ama bu protokol gerçekleşmemiştir. Protokolün gerçekleştirilmesinde yerel yönetimlerin güçlendirilmeden hizmetlerin devredilmesi gerekli etkinliği sağlamayacak hatta sosyal devlet anlayışına zarar vermiş olacaktır. Çünkü bazı belediyelerin kaynak yetersizliği bazı bölgelerdeki halkın ilgili hizmetleri alamaması veya bölgeler arasındaki temel hizmetlerin uygulama farklılıkları önemli rol oynamıştır (Çiçek, 2012: 264).

Sosyal belediyecilik uygulamalarına eleştirel bakış açısından kaynak eksikliği görülmektedir. Ortaya çıkan kaynaklar ise mali kaynak ve personel eksikliğini ön plana çıkarmaktadır. Özellikle küçük belediyeler kaynaklarının yetersizliği nedeniyle klasik belediyecilik hizmetleri olarak adlandırılan yol, kaldırım ve altyapı gibi hizmetleri bile yerine getirirken sıkıntılar yaşamaktadırlar. Bu yüzden sosyal belediyecilik anlayışı daha çok büyükşehir ve gelişmiş şehirlerde ortaya çıkmaktadır. 6360 Sayılı Kanunla büyükşehir sınırlarının genişletilmesi ile birlikte daha önce belediye sınırları dışında veya belde belediyeleri sınırları içerisinde kalan birçok yerin bu hizmetleri alabilmelerinin önü açılmış olacaktır. 6360 Sayılı Kanununun sonuçlarını incelemek ayrı bir alan olarak görülmektedir.

Hizmetlere erişim noktasında veri eksikliği ve bürokrasi önemli engeller olarak karşılaştığımız sorunlardır. Sosyal yardım ve hizmetlere ihtiyaç duyan insanların bu hizmetleri almalarını sağlayacak süreçler hakkında yeterli bilgi sahibi olmamaları bir

anlam da sosyal dışlanmaya sebep olacaktır (Kesgin, 2008: 157).

Ülkemizde sosyal belediyeçilik alanındaki temel sorunlar sistemin etkin olmamasına ve sosyal belediyeçilikten beklenen işlevlerin bozulmasına neden olmuştur. Türkiye’de sosyal belediyeçilik ile ilgili yaşanan sorunları kısaca şu şekilde açıklayabiliriz:

- Yerel idari personellerin sosyal belediyeçilik olgusuna olumsuz yaklaşımları ve sosyal politikalar konusunda yeterli bilince sahip olmamaları.
- Sosyal yardım ve sosyal hizmet faaliyetlerine bilgi oluşturacak verilerin yetersizliği.
- Farklı yerel yönetim birimleri arasında koordinasyon eksikliği. Örneğin, Hem büyükşehir belediyesinin hem de o büyükşehir belediyesine bağlı merkez ilçe belediyesinin yardım yaptığı kişilerin varlığı söz konusu olabilir. Bu durum sosyal belediyeçiliğin bir sorun haline getirip aynı zamanda istismar edildiği anlamına gelmektedir.
- Yerel yönetimlerce uygulanan sosyal uygulamaların, birbiriyle iletişim içinde olmadığı farklı birimlerce yürütülmesi.
- Merkezi yönetim tarafından sosyal politikalara da büyük önem verilmesinden dolayı sosyal hizmet ve yardımların sunumunda kaynak israfının oluşması ve çok başlılığın olması.
- Kendi cari harcamalarını bile karşılamakta sıkıntı yaşayan küçük belediyeler ile özellikle borçlu ve merkezi yönetimden aktarılan kaynaklara bağımlı olan belediyeler için, sosyal belediyeçilik faaliyetleri bakımından kaynak yetersizliğinin söz konusu olması.
- Yeni belediye kanunlarının verdiği çok geniş imkân ve yetkiler olmakla birlikte, çeşitli sebeplerle (kültürel, iktisadi ve idari) halkın belediye yönetimine katılımı ve denetiminin uygulamada oldukça yetersiz kalması.
- Belediyelerde, sosyal yardım ve sosyal hizmet noktasında yeterli tecrübeli personelin olmaması.
- Sosyal Belediyeçiliğin standardının olmaması nedeniyle belediyelerin kendi hizmet standartlarını kıyaslama yoluyla veya kişilerce belirlemesi (Ateş, 2009: 93-94).

2.1.4.8.1. Veri Yetersizliği

Sosyal belediyecilik uygulamalarına temel sorunlarından bir tanesi verilerin yetersizliğidir. Bu sonuç hem sosyal politikaları belirlemede hem de uygulanan sosyal politikaları değerlendirmede karşımıza çıkmaktadır. Ülkemizde de sosyal politika ve sosyal yardım uygulamalarını oluşturacak veriler yetersizdir (Aydın ve Gündüz, 2011: 25).

Sosyal yardım ve sosyal hizmet alanlarında, yardım ve hizmet talep eden kişilerin başvurularının değerlenmesinde zaman kaybı önlenmeli ve gerçek ihtiyaç sahipleri tespit edilmelidir. Bunun için kentlerdeki nüfusun cinsiyet, eğitim, kültür, yaş, istihdam, sağlık, gelir gibi durumlarını ortaya çıkaracak çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu çalışmaların verimli olabilmesi için merkezi ve yerel yönetimlerde tek elden yürütülmesi gerekir. Elde edilen bazı veriler Büyükşehir belediyelerinde paylaşılmaktadır ancak merkezi yönetimlerde bu verilerin paylaşılması söz konusu olmamaktadır. Bu da sosyal belediyecilikte sosyal hizmet anlayışından faydalanacakların tespitinin yapılmasında zaman kaybına yol açacak ve hizmete hızlı bir şekilde erişimin önüne engel olacaktır.

Sosyal belediyecilikte yapılan işlerin sosyal içerikli olması nedeniyle fayda-maliyet analizi yapılamamaktadır (poğlu, 2014: 238). Yapılan her hizmetten sonra geriye dönüp bilimsel bir değerlendirme yapılmadan diğer hizmete geçilmesi, üretilen hizmetlerdeki sorunları ve eksiklikleri görmeyi engellemekte ve daha iyiye ve daha güzele giden yolu kapatmaktadır (poğlu, 2011: 71).

2.1.4.8.2. Yöneticilerin Olumsuz ve Tutarsız Tutumu

Yerel yönetimler bünyesinde bulunan bazı personellerin sosyal belediyecilik alanına olumsuz yaklaşmaları, yapılan hizmetler noktasında belirsiz tavırları ve sosyal politikalar konusunda bilgi eksikliği sosyal belediyecilik faaliyetlerinin gerçekleşmesini zorlaştırmaktadır (poğlu, 2014: 238).

Sosyal belediyecilik alanında yapılan pek çok uygulama belediyelerin yapacağı

zorunlu hizmetler arasında olmaması sebebiyle bunların yapılıp yapılmadığı ve ne ölçüde yapıldığını kontrol eden bir denetim mekanizması da yoktur. Sosyal belediyeçilik uygulamaları genel kabul görmüş standartlar yerine iyi uygulama örneklerinin daha çok aynı partili belediyelerce paylaşılması biçiminde yayılmakta ve yaygınlaşmaktadır. Sosyal belediyeçilik uygulamalarının sınanması büyük ölçüde belde halkının memnuniyet anketleri yoluyla yapılmaktadır.

Sosyal belediyeçilikte belediye yönetimlerinin değişen yöneticilerinin yapılan çalışmalara bakış açısı sosyal belediyeçiliğin devamı ve geleceği açısından önemlidir. Belediye yöneticileri sosyal belediyeçilik uygulamalarına genellikle öznel bir bakış açısıyla yaklaşır. Aynı siyasi partiye mensup kadrolarındaki yönetici değişiklikleri bile sosyal belediyeçilik uygulamalarının devamında ve geleceğinde belirleyici olmaktadır (Çöpoğlu, 2011: 71).

2.1.4.8.3. Merkez ile Yerel Otorite Arasında Sosyal Politikaların Uygulanmasında Eş güdüm Olmaması

Birden çok kurumun koordineli ve uyum içinde çalışmaması sosyal politikalarda verimsizliğe sebep olmaktadır (Uğur ve Bostancı, 2016: 54). Muhtaçlığı ortadan kaldıracak kurumlar arasında ortak değerlerin bulunmaması ve birlikteliğin olmaması, ihtiyaç sahiplerine yönelik etkin çalışmalar gerçekleştirilmesini engellemektedir (Bayındırlık Bakanlığı, 2009: 80). Belediyelerin sosyal politika konusunda yetki ve görevleri açık ve kesin değildir. Sosyal amaç içerisinde yapılacak birçok faaliyetin farklı kurumlar tarafından yapılması, asıl kurumun faaliyetlerden kaçınmasına, yapılacak eylemlerin başka kurumlara havale etmesine sebep olabilir. Sosyal yardımlar konusunda yasal sorumluluğu bulunmayan belediyeler yapılacak eylemleri kaymakam veya valiler aracılığıyla merkezi otoriteye yükleyebilirler. Merkezi yönetim ile yerel yönetim arasında uyumlu bir iş birliği yoksa sosyal politikaların uygulanmasında problemler ortaya çıkacaktır (Seyyar, 2008: 39).

Sosyal politikalar konusunda Büyükşehir belediyeleri, il belediyeleri ve ilçe belediyeleri birçok çalışma gerçekleştirmektedir. Yetki ve görevlerin paylaşılmaması israfa sebep olacak, etkin çıktılar alınmasını zorlaştıracaktır. Yerel ve merkezi

yönetimin yanı sıra sivil toplum kuruluşları da kendi program ve tercihlerine göre sosyal faaliyetler gerçekleştirmekte, iş birliği eksikliği toplam verimliliği düşürmektedir (Bayındırlık Bakanlığı, 2009: 80). Bu nedenle yerel yönetimlerin gerçekleştirdiği sosyal politikalar merkezden bağımsız değil, merkezi destekleyici olmalıdır. Uygulamada yaşanan temel problem iş birliği eksikliğinin yanı sıra belediyelerin hangi alanlarda sosyal politika uyguladıklarını tam olarak ifade edememeleridir (Kaya, 2012: 160). Merkezi yönetimin sosyal politika alanında yapmış olduğu yardımların yasal yapısı oluşturulmaya çalışılırken, yerel yönetimlerin yapmış olduğu sosyal politika çalışmaları bölgeden bölgeye değişiklik göstermektedir. Bu yüzden sosyal politika alanında yapılacak sosyal yardımlar ve sosyal belediyeçilik çalışmaları toplumun yapısı göz önünde bulundurup ona göre tasarlanmalı ve faaliyete geçirilmelidir.

2.1.4.8.4. Partizanlık ve Kayırmacılık

Sosyal belediyeçilik uygulamaları genellikle sistematik değildir. Kurallarının da açık olmayışı (Erder, 2004: 557) denetimin yetersizliği ve daha çok kayırmacılık benzeri ilişkilerle ve partiler aracılığı ile sürdürülmesi sosyal yardımlarda alanında birçok sorun ile karşılaşılır. Büyükşehir Yasası'nda belirtilen, "hizmet sunumunda engelli, yaşlı, düşkün ve dar gelirlilerin durumuna uygun yöntemler uygulanır" (5393/14/b/3) ifadesinin çok belirsiz, muğlak ve subjektif değerlendirmelere müsait olması uygulanacak hizmetlerin kesin niteliklerinin olmasını zorlaştırarak keyfiliğe ve belirsizliğe sebep olacaktır. Ayrıca Büyükşehir Belediye Yasası'nda geçen "Büyükşehir belediyeleri bu görevlerden uygun gördüklerini belediye meclisi kararı ile ilçe ve ilk kademe belediyelerine devredebilir, birlikte yapabilirler" ifadesi de hem belirsizlik hem de keyfiliğe yol açabilir. Burada bir standardın olması gerekir (Kesgin, 2008:148).

Standart bir hizmet anlayışının olmaması ve uygulamaların keyfi kararlara bırakılması kayırmacılık anlayışını ortaya çıkartacaktır. Kayırmacılık anlayışı ile yapılacak uygulamalarda kamu çalışanları kendilerini yönetime getiren seçmenlere yardımcı olarak bir nevi vefa borcunu ödemiş sayılacak aynı zamanda yeni seçim dönemi içinde belli oyları tekrar alma düşüncesi içerisinde olacaktır (Oktay, 1983: 112). Gerçek muhtaçlığı tespit etmeden, gerçekçi ve objektif kriterler ortaya koymadan yapılan faaliyetler kurum güvenirliliğine zarar verecektir. Hemşericilik, akraba, tanıdık

ve yakınlık aracılığı ile yapılacak hizmetler belediyeyi bir kamu kurumu olmaktan çıkaracaktır. Aynı zamanda bu anlayış ile yapılan sosyal yardım ve sosyal hizmet uygulamaları belediyeyi sosyal politika anlayışından uzak tutacaktır.

Büyükşehirlerdeki ilçe belediyeleri ile büyükşehir belediyeleri arasında siyasal tercih, ikili diyalog, siyasi farklılaşma ve yakınlık/uzaklık gibi sebeplerle büyükşehir belediyeleri ile diğer belediyeler arasında partizanlık görülebilmektedir. Özellikle aynı partiden olan büyükşehir ve ilçe belediyeleri arasında uyum içerisinde birlikte çalışma söz konusu iken, farklı belediyeler arasında bu ilişkiyi görmek söz konusu değildir. Dolayısıyla kayırmacı ilişkisinin yerine yazılı, adil ve objektif bölüşümün önünü açacak düzenlemeler yapılmalıdır.

Sosyal yardım noktasında büyükşehirlerin daha çok faaliyet gerçekleştirdiğini düşündüğümüzde, bu konuda düzenleme yapılması standartlaşmayı getirmiş olacak, bu standartlaşma ile de keyfilik ve belirsizlik ortadan kalkacaktır. Sosyal yardım ve sosyal hizmetleri belediye başkanlarının ya da belediye bürokrasisinin keyfiliğine bırakmak, kamu kuruluşu olan belediyenin güvenilirliğini azaltacak, yardımların gerçek sahiplerine ulaşması da engellenmiş olacaktır. Sosyal yardımlara ihtiyacı olan kişilerin, objektif yararlanma ölçütlerine göre saptanması, gerçek yoksulları ortaya çıkarmak ve yardımı hak edenlere ulaştırmak açısından son derece önemlidir.

2.1.4.8.5. Katılım-Yönetişim Yetersizliği

Yerel yönetimi anlayış kendilerinin yerel halk katılımına en uygun yönetim anlayışı olduklarını ifade edilir. Merkezi yönetimde halk katılımının sağlanması yerel yönetime katılım açısından daha dezavantajlıdır. Çünkü yerel yönetimler halka daha yakındır. Ama bununla birlikte yerel yönetimlere katılımın sorunsuz olmadığını belirtmemiz gerekir (Seyyar, 2008: 37).

Katılımcı demokratik kültürün yetersizliği, her ne kadar yerel yönetim ile kısmi olarak aşınsa da yine de ciddi olarak katılımın önündeki en büyük engellerden biridir. Yerel yönetimlerin halk katılımını sağlayan yolları açmalarının ve kullanmalarının sayısız faydası vardır. Sosyal yardım sağlama konusunda yoksul kesime

çok az danışıldığı görülmektedir. Bu yardımın ne olması gerektiğinden, nasıl dağıtılması gerektiğine kadar hizmetin değişik aşamalarında katılımın yokluğu ya da yetersizliği göze çarpmaktadır (Çöpoğlu, 2011: 74).

Sosyal yardım alanında ihtiyaçların ne olduğunun tespitinde yardımı talep edenlere yetki ve görevler vermek, asıl ve zorunlu ihtiyaçları ortaya çıkarmış olacaktır. Sosyal yardıma yoksulların katılması ve buna karar vermesi yardımın gerçekçi bir şekilde ve yoksulun gerçek ihtiyacına göre tespit edilmesini kolaylaştıracaktır. Böylece yoksullara hem katılımcı demokratik hakların hem de sosyal hizmetlerdeki sosyal hakların anlatılması yoksulların yönetim anlayışında farkındalık oluşacaktır. Yoksulların katılımı ile hizmetlerin talep eksenli olması yapılan sosyal programların başarı oranlarının yükselmesi de beklenmektedir. Yoksullar kendilerine dönük uygulamaların ne sahibi ne de uygulamaların yürütücüleridir. Yoksulların yapılan hizmetlere yerel ölçekte daha iyi ulaşabilme imkânı olmasına rağmen bazen yoksullar bu hizmetlere ulaşmada sorun yaşamaktadır. Bu hizmetler sürekli, standartlı ve açıkça duyurulan hizmetler olmadığı için yoksul kesim çoğu kez bu hizmetleri dolaylı yollardan duymaktadır. Bu da sosyal yardım ve sosyal hizmetlerin ihtiyaç duyanlara ve gerçek muhatabına ulaşmasına mani olmaktadır (Kesgin, 2008: 154).

2.1.4.8.6. Planlama ve Projeksiyon Eksikliği

Belediyelerin yerine getirdiği birçok sosyal belediyeçilik uygulamasına ciddi ve rasyonel bir planlama ortaya konulmadan başlanılmaktadır. Hizmetlerin yerine getirilmesi için başkanların seçim beyannamesinde ilan etmesi yeterli görülmektedir. Hatta beyannamede ilan edilen bazı hizmetlerin uygulamada maliyeti çok yüksek olabilmekte ve toplumsal faydaya katkısı çok düşük olmaktadır. Ama başkanların plansız hareket etmesiyle daha çok günü kurtarma anlayışı ile hizmetler yapılmaktadır. Yine planlama ve projeksiyon eksikliği sosyal projelerin uzun vadeli ve sürdürülebilir olmamasına neden olmaktadır (Çöpoğlu, 2011: 71).

2.1.4.8.7. Kaynak Yetersizliği

Belediyelerin kendilerine verilen görevler ile orantılı kaynaklara sahip olmaması

belediyelerin en önemli sorunlarından bir tanesidir. Aynı şekilde belediyeler, sosyal belediyeçilik alanında yapacağı çalışmalarda kaynak sorunu yaşamaktadır. Sosyal belediyeçiliğin pek çok alanına, belediyelerde yeterli gelir kaynağı bulunmadığından ya hiç girilmemekte -ki genel de bu kırsal alanda ilçe belediyelerinde gözlenmekte- ya da başlanılan projeler devam ettirilememekte ve bitirilememektedir (Çöpoğlu, 2011: 70).

Kendi yaptığı normal harcamalarını bile karşılamakta zorlanan küçük belediyeler ile özellikle borçlu ve merkezi yönetimden aktarılan kaynaklara bağımlı olan belediyeler için, sosyal belediyeçilik uygulamaları açısından ciddi kaynak yetersizliği vardır (Uçaktürk, Uçaktürk ve Özkan, 2011: 14). Gerçekçi olmak gerekirse sosyal belediyeçilik uygulamalarını büyük ölçüde büyükşehir belediyeleri yerine getirebilmektedir (Ersöz, 2011: 85). Anadolu'daki bazı küçük belediyeler sınırlı ve sembolik de olsa sosyal belediyeçilik örnekleri sunmaya çalışmaktadır.

Belediyeler imar, altyapı ve üst yapı ile ilgili temel görevlerini yerine getirdikçe daha çok sosyal belediyeçilik uygulamalarına yönelmektedir. En temel belediyeçilik hizmeti olan temiz su, imar, yol, atık su, katı atık, park vs. hizmetlerini yapamamış belediyelerin sosyal belediyeçilik alanında yaptıkları, yılda birkaç kez yapabildikleri festival, konser vs. öteye geçmemektedir.

2.2. 2000'Lİ YILLARDA SOSYAL BELEDİYEÇİLİĞİN GÖRÜNÜMÜ

Son on beş yılda belediyeler kültürel alanda güncel konularla alakalı toplantı, seminerler düzenlemişlerdir. 2000'li yıllardan önce sosyal belediyeçilik ön planda olan bir alan değildi. 2000'li yıllarla birlikte belediyeler Sosyal alanda da yaşlı bakım, engelli vatandaşlara evde hizmet verme gibi çalışmalarını yaygınlaştırmışlardır.

Sosyal belediyeçilik ihtiyaç sahiplerine belediyeler bünyesinde kurulan aşevleri vasıtasıyla yardım yapmaya gayret göstermektedirler. Belediyelerin mali imkânları daha geniş kapsamda düşkünlere yardım yapmasına imkân vermemektedir. Sosyal belediyeçilik anlamında belediye başkanlarının gerekli bilgi ve donanıma sahip olmamaları, sosyal belediyeçilik anlamında bütçe imkânları bahane ederek kalıcı çözümler üretmemeleri söz konusudur. Sosyal politikaları merkezi hükümetin asli

görevi gibi görüp belediye bünyesinde sadece aşevi ve evde hasta bakım hizmeti gibi projeleri üretmek sosyal belediyeçilik görevlerini yerine getirmeleri kalıcı bir çözüm değildir. Geçici çözümler üretmeleri, kentteki yardıma muhtaç ailelerin tespiti belediyeler kendi çalışmalarlarıyla tespit etmeyip yardım talep eden ailelerin ön araştırması yapılarak yardım edildiği, yardıma muhtaç ailelerin tespitinde sivil toplum kuruluşları üniversitelerinde çalışmalarından faydalanarak bu alandaki eksikliğin giderilmesine çalışılmaktadır. Sosyal belediyeçilikle ilgili sorunlar yalnızca bununla kısıtlı değildir. Yukarıda saymış olduğumuz sorunların dışında sosyal belediyeçiliğin nasıl olması gerektiği ile ilgili yasal boşlukların olması nedeniyle sosyal belediyeçiliğin işlevleri belediye başkanları tarafından siyasi rant aracı olarak kullanılmaktadır. Bu nedenle belediyelerce yardıma muhtaç ailelere gıda ve yakacak yardımları, bakıma muhtaç ailelere evde bakım hizmetleri verilerek bir taraftan kendine oy veren seçmenlere vefa borcunu ödemektedir. Diğer taraftan ise gelecek seçimleri düşünerek siyasi yatırımlar yapılmakta başka bir deyişle nesnellik, tarafsızlık, şeffaflık ve açıklık gibi ilkelerin bir taraf bırakılıp, partizanlık, öznellik, keyfilik, kayırmacılık gibi uygulamaları yapıldığı, sosyal belediyeçilik doğmaktadır. İnsanların faaliyet ve yardımlardan yararlanmasının Anayasa'da belirtilen görev yetki ve sorumlulukları dahilinde olduğunu bilmedikleri belediyelerin, sosyal hizmet ve sosyal yardım faaliyetlerinin halka belediye başkanlarının bir yardımı gibi sunulduğu halkta minnet duygusu içerisinde siyasi rant temelli uygulamaların önünü aşmıştır.

Fiziksel ve sosyokültürel hizmetlerin bir bütün olarak anlaşılması, sosyal yardım içerikli geçici bir çözüm aracı olarak algılanması sosyal belediyeçiliğin yöneticiler tarafından iyi yönetilmediğini vurgulayan bir husustur. Bu nedenle, sosyal belediyeçilik uygulamaları, insanların acil ihtiyaçlarının geçici olaraktan ihtiyaçlarının giderilmesi olarak algılanmaktadır (Pektaş, 2010: 18).

Sosyal hizmetler alanında belediyeler bünyesinde yeteri kadar yetişmiş eleman olmaması, merkezi yönetim ve belediyeler arasında görev yetki ve sorumluluk alanında karmaşıklar olduğu özellikle belediyelerin sorumluluklarını merkezi hükümete yıkmaya girişimlerinin olduğu görülmektedir. Özellikle yerel yönetim birimleri olan belediyelerin bu tarz uygulamalarda bulunduğu izlenmekte olup, bunda sadece görev ve yetki karmaşası etkili olmayıp belediyelerin mali imkânlarının yeterli olmadığı da bir

gerçektir. Belediyenin bütçe imkânlarının elvermemesi 1580 Sayılı Kanun döneminde olduğu gibi 5393 Sayılı Kanun döneminde de, yasalarca sosyal belediyeçilik kapsamındaki görev ve sorumluluklarının yerine getirilmesine bütçe imkânları el vermemektedir. Yerel yönetimlerin genel vergi gelirlerinden alacakları pay 02.07.2008 tarihinde çıkartılan 5779 Sayılı İl Özel İdarelerine ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun ile %6,5 olarak belirlenmiştir. Tam anlamıyla sosyal belediyeçilik alanında hizmet vermeleri mümkün görülmemektedir. Nitekim bazı Büyükşehir belediyeleri ve ilçe belediyelerinde yapılan araştırmalar neticesinde gıda, yakacak yardımı, öğrencilere kırtasiye ve okul yardımı, yaşlılara evde bakım hizmeti verildiği görülmüştür. Yapılan bu yardımların belediyelerin gider bütçesinin %1'lik kısmını oluşturduğu yapılan yardımların iş adamlarının ve hayırsever vatandaşlarının katkılarının belediye aracılığıyla ihtiyaç sahiplerine ulaştırıldığı görülmüştür (Pektaş, 2010: 17-18).

Güneydoğudaki il ve ilçe belediyelerinde sosyal belediyeçilik alanında yapılan yardımlarının yok denilecek kadar az olduğu görülmektedir. Belediyelerin asli görevleri olan su, kanalizasyon ve alt yapı hizmetleri yeterince yerine getirilmediği hatta personel giderlerini dahi ödeyemediği görülmektedir. Personel maaşlarını dahi ödeyemeyen belediyelerin bütçelerine koymuş oldukları sosyal yardım hizmetleri ödeneğini bütçe imkânları el vermediğinden kullanamadıkları görülmektedir. Dolayısıyla bu belediyeler göstermelik olarak belli ailelere ayni yardım yapmaya çalışmakta ama yeterli olamamaktadır. Bu açıklamalar değerlendirildiğinde sosyal belediyeçilik faaliyetlerinin kentsel ve bölgesel farklılık gösterdiği söylenebilir (Gül, Sallan Gül ve Memişoğlu, 2007: 275).

Belediyelerin içinde bulunduğu borç yükü, küreselleşmenin getirdiği baskı ve olumsuzluklar, sosyal devlet kapsamında sosyal politikaların yetersiz üretilmesi, yardım yapılan kişilerin sosyal politika uygulamaları için görüş ve önerilerinin alınmadığı sosyal belediyeçiliğin hizmet sunumlarında belirli rol oynayarak belediyelerin uygulamalarında sosyal belediyeçiliği olumsuz etkilemektedir. Sonuç olarak sosyal belediyeçiliği özetleyecek olursak, sosyal devlet uygulamaları için devamlı bir yapı oluşturmamakla beraber, genel olarak kırsal kesimden kentlere olan göçlerin de etkisiyle sefalet, yoksulluk ve açlık gibi sorunlara acil çözüm üretmek amacıyla

sistematiik olmayan, geçici, belirli kurallara bağlı kalmayan düzensiz yardım faaliyetleri üzerine kurulu uygulamalardan doğmuştur (Kesgin, 2012: 173).

Bir başka değişle belediyelerce uygulanmakta olan yakacak, gıda ve yiyecek teminleri ile kadın sığınma evleri, meslek edindirmeye yönelik beceri kursları nakdi ve ayni yardımlar günlük gereksinimlerini gidermekte olup ileriye dönük kişilerin mali durumunu düzeltecek politikalar üretmemektedir. Sorunu kökten üzücü politikalar üretilmediğinden uygulamalar yoksulluğu azaltıcı ve kaldırııcı nitelikte değildir. Bundan dolayı küreselleşme ile birlikte yönetişim kavramının güçlendiği, sosyal devletin sorumluluklarının yönetişim yoluyla piyasaya ve sivil toplum kuruluşlarına sorumluluğun yıkılmaya çalışıldığı görülmektedir. Klasik sosyal haklar ve sosyal devlet anlayışından genellikle uzak ve kopuk uygulamalar olup, kclen sosyal devletin açıklarını kapatan uygulamalar izlenimi vermektedir.

BÖLÜM 3: TOKAT BELEDİYESİNDE SOSYAL BELEDİYECİLİK UYGULAMALARI

Çalışmanın bu bölümünde Tokat İli hakkında genel bir bilgi verildikten sonra Tokat Belediyesi'nin kurumsal yapısı, teşkilat şeması, misyonu, vizyonu, hedefleri ve genel hizmetlerine yer verilecektir. Aynı zamanlarda farklı belediyelere örnek olması ve daha iyi hizmet sunması amacıyla Tokat Belediyesi'nin yapmış olduğu sosyal belediyeçilik çalışmaları ortaya konacaktır.

3.1. TOKAT İLİNE GENEL BAKIŞ

Şekil 1. Tokat İl Haritası

3.1.1. Tarihi

Tokat; 6000 yıllık tarihi boyunca bir birinden farklı 14 Devletin ve birçok beyliğin yaşadığı ve Yeşilirmak'ın üzerine kurulduğu önemli tarihi ve kültür merkezi olmuş bir Anadolu şehrimizdir. Kaynakların verdiği bilgilere göre Malazgirt Savaşı'ndan sonra Danişmendli topraklarına katılan bölge 1175 yılında Selçuklulara bağlanmıştır (Eravşar, 2004: 7). Tokat'ın bir açık hava müzesi durumunda olması

Danişmendli, Osmanlı, Selçuklu, Roma ve Hitit Dönemlerine ev sahipliği yapmasının etkisi vardır. Selçuklular döneminde Anadolu'nun 6. büyük kenti olan Tokat'ta ticaret ve ekonomi üst seviyede olmuş, doğu batı yönündeki büyük ticaret kervanlarının misafir olduğu kervansaraylar, hanlar, düzenli yol ve köprüler yapılmıştır. Osmanlı döneminin yükselme döneminde sanayi ve tarım merkezlerinden biridir (Çubuk vd., 2011: 3).

Evliya Çelebi Seyahatnamesinde Tokat'tan söz ederken.

...Bu havası hoş şehrin dört tarafında bahçe ve bostanlar içinden sular akar. Her bağında birer köşk, havuz, fiskiyeler ve çeşitli meyveler bulunur. Halk zevk ehlidir. Gariplerle dostturlar, kin tutmaz, hile bilmez, yumuşak huylu insanlardır. Cami, saray, köşk ve imaretleri o kadar sağlam ve güzel olur ki buralara girenler hayran olurlar. Hacı Bektaş-ı Velî'nin hayırlı ve bereketli dualarıyla bu eski tarihî şehir âlimler konağı, fazıllar yurdu ve şairler yatağıdır (Çelebi, 1970: 230).

Mondros Mütarekesi döneminde (1918-1920) bağımsız bir mutasarrıflık merkezi olan Tokat şehri Cumhuriyet devrine il merkezi halinde girmişti. Tokat asıl gelişmesini Cumhuriyet dönemi ile birlikte gerçekleştirmiştir.

3.1.2. Coğrafi ve Fiziki Yapısı

Tokat İli 39° 52' - 40° 55' kuzey enlemleri ile 35° 27' - 37° 39' doğu boylamları arasında bulunmaktadır. Aynı zamanda Karadeniz Bölgesi'nin Orta kesiminde bulunmakta kuzeydoğusunda Ordu, kuzeyinde Samsun, batısında Amasya, güney-güneydoğusunda Sivas, güneybatısında Yozgat yer almaktadır (Çubuk vd., 2011: 5)

İlin yüzölçümü 9982 km² dir. Bu yüz ölçümü ile Karadeniz Bölgesindeki toplam 17 İl içerisinde en büyük 4'üncü ildir, Türkiye topraklarının yaklaşık % 1,3'ünü Tokat İli oluşturmaktadır. İl merkezinin rakımı 623 m'dir (Çubuk vd., 2011: 5). 1923 yılında il olan Tokat, merkez ilçesi ile beraber Niksar, Erbaa, Almus, Turhal, Pazar, Yeşilyurt, Artova, Başçiftlik, Reşadiye, Sulusaray, Zile adlarında 12 (on iki) adet ilçeye sahiptir. Tokat il topraklarının % 45'ini dağlar, % 40'ını yaylalar ve % 15'ini ovalar oluşturur.

Tokat ilinde yaylalar geniş yer tutmaktadır. Çevreli, Kızılca Ören, Topçam, Seleman ve Dumanlı yaylası önemli yaylalarıdır. Tokattaki başlıca ovalar ise Kazova, Artova, Taşova, Erbaa ve Niksar ovalarıdır. Akarsu bakımından da zengin olan Tokat, Yeşilirmak'ın kolları olan Kelkit Çayı, Tozanlı Çayı, Çekerek Suyu'na sahiptir. Tokat'ın iklimine bulunduğu Karadeniz Bölgesi iklimi ile sınırı bulunan İç Anadolu Bölgesi'nin iklim özellikleri yansımaktadır. (Çubuk vd, 2011: 54).

3.1.3. Sosyoekonomik Yapısı

Tokat ilinin başlıca geçim kaynağı tarımdır. Tahıl üretimi başta olmak üzere, çeşitli meyve ve sebze üretimi yapılmaktadır. Ekili alanların yaklaşık % 78 i tahıl, % 22'si meyve ve sebze ekimine ayrılır. Buna paralel olarak tarıma dayalı sanayi gelişme göstermiştir Tokat'ta. Çalışan nüfusun % 80'i tarım ve hayvancılık alanında çalışmaktadır. Tokat'ta bulunan verimli ovalarda her çeşit ürün yetiştirilir (Çubuk vd, 2011: 74). Evliya Çelebi'nin (1970) de anlattığı gibi;

"Tokat'ın bakırcılık, ipekçilik, pamuklu dokuma ile çeşitli sanayi ve el sanatları gelişmiş, bağ, bahçe ve ovaları Osmanlı ordularının konaklama ve gıda ambarı olmuş, iş hanları ve çarşıları Bağdat, Bursa ve Halep'tekiler ile kıyaslanır olmuştur"

İfadeleri bunun en güzel örneğidir. Tokat ilinin Artova ilçesinde kömür çıkarılmaktadır. Birkaç yerde krom ve manganez yatakları da bulunmuştur. İl sınırları içerisinde Sulusaray ve Reşadiye ilçelerinde jeotermal sulara rastlanır, bu da buralarda kaplıca turizminin gelişmesinde önemli rol oynamıştır. Öte yandan sanayi alanında büyük denebilecek kuruluşlar azdır, bunların başında 1934 yılında kurulmuş olan Turhal Şeker Fabrikası yer almaktadır (Çubuk vd., 2011: 11).

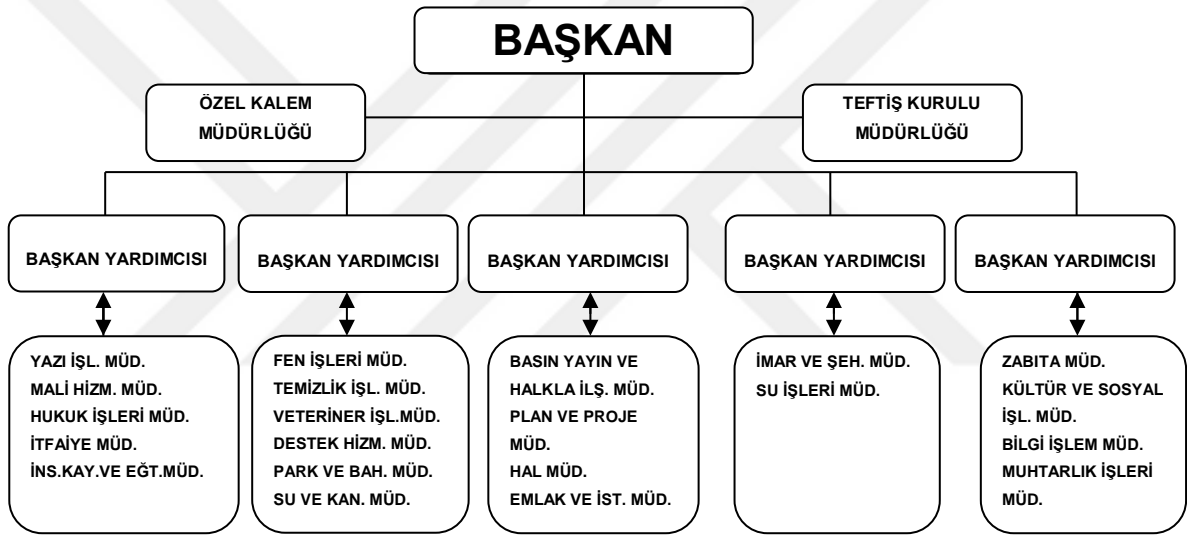
3.1.4. Nüfus Yapısı

Ekonomik yapısı ağırlıklı olarak tarıma dayalı olan Tokat ili merkez nüfusu 2000 yılında 113.100 iken, 2016 resmi rakamlarına göre 143.000'e

ulaşmıştır. Özellikle küçük ve kırsal kesimlerden iç göç olmaktadır. Tokat il merkezinde ikamet eden mevcut nüfus ise 150.000 civarındadır.

3.2. TOKAT BELEDİYESİ'NİN KURUMSAL YAPISI

Belediyede iki adet Belediye Meclis Üyeleri görevlendirilen; üç adette memur olmak üzere toplam beş adet Başkan Yardımcısı görev yapmaktadır. Şekil 2' de belediyeye ait teşkilat yapısı gösterilmiştir.

Şekil 2. Tokat Belediyesi Teşkilat Şeması

Belediye Encümeni Belediye Başkanı ile birlikte; 3 siyasi ve 3 daire müdüründen olmak üzere toplam 7 kişiden teşekkül etmektedir. Siyasi üyeler her yıl yenilenmekte olup, diğer üyeler belediye birim amirleri içerisinde Belediye Başkanı tarafından görevlendirilmektedirler. Belediye Encümenleri hafta da bir gün toplanmaktadır.

2017 yılı Temmuz Ayı Belediye personel sayısı 395 kişi olup dağılımı şöyledir.

Memur Sayısı 256

Kadrolu İşçi Sayısı 138

Sözleşmeli

1

Belediyede iki adet Belediye Meclis Üyeleri görevlendirilen; üç adette memur olmak üzere toplam beş adet Başkan Yardımcısı görev yapmaktadır.

Toplam birim sayısı 23 adettir. Bunlar:

Tablo 1.1: Tokat Belediyesi'nde Bulunan Müdürlükler

Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü	Mali Hizmetler Müdürlüğü
Bilgi İşlem Müdürlüğü	Park ve Bahçeler Müdürlüğü
Çevre Koruma ve Kontrol Müdürlüğü	Veteriner Müdürlüğü
Kültür ve Sosyal Hizmetler Müdürlüğü	Yazı İşleri Müdürlüğü
Destek Hizmetleri Müdürlüğü	İmar ve Şehircilik Müdürlüğü
Emlak ve İstimlak Müdürlüğü	Su İşleri Müdürlüğü
Fen İşleri Müdürlüğü	Su ve Kanalizasyon Müdürlüğü
Hal Müdürlüğü	Teftiş Kurulu Müdürlüğü
Hukuk İşleri Müdürlüğü	Temizlik İşleri Müdürlüğü
Plan ve Proje Müdürlüğü	Ulaşım Hizmetleri Müdürlüğü
İnsan Kaynakları ve Eğitim Müdürlüğü	Zabıta Müdürlüğü
İtfaiye Müdürlüğü	

3.2.1. Tokat Belediyesinin Misyonu ve Vizyonu

Tokat Belediyesinin Misyonu; Tokat Belediyesi sınırları içerisinde bulunan insanların, başta çevre, eğitim ve sağlık alanlarında yasalarla belirlenen tüm kamu hizmetlerini yerine getirmektir. Bu hizmetler yerine getirilirken saydamlık, hesap verebilirlik etkinlik, katılımcılık, ilkelerini göz önünde bulundurmaktadır. Aynı zamanda ticari ve turistik potansiyel zenginlikleri de ön planda tutarak, belediye kaynaklarının bir plan içerisinde, planlı bir şekilde kullanımı ve dağıtımını yaparak Tokat halkının yaşam standartlarını artırmaktır (Faaliyet Raporu, 2016: 10). Belediye idaresi Tokat ve Tokatlı olma bilincini artırarak ve kent kimliğine kabul ederek belediyeler bünyesinde önderliğini her zaman ele alma hedefini benimsemiştir.

Tokat Belediyesi kendi tüzel kimliğini, şehirde yaşayan vatandaşlara en yakın ve en hızlı hizmetin yerine getirilme çizgisinde olan bir tüzel kişilik olarak benimseyen ve kabul edilen belediye sosyal siyasetin yerel yürütücüsü olduğunu ifade etmektedir.

Tokat Belediyesinin vizyonu ise, hizmet kalitesinin sunumda ödün vermeden, hizmeti en iyi şekilde gerçekleştiren ve sürdürülebilir kalkınma yolunda toplum tarafından takdir edilen bir kuruluş olmaktır. Aynı zamanda toplum ve çevre sağlığına liderlik eden, köklü kültürel zenginliğine ve geçmişine yakışır şekilde sürekli fark yaratan ve değerlerini ortaya koyan, erişilebilir alanları arttıran, yenilikçi bir anlayış ile köklü çözümler ortaya koyan, kaynaklarını doğayla uyumlu ve etkin kullanan bir belediye olmayı amaçlamaktadır.

3.2.2. Tokat Belediyesi'nin Hedefleri

Tokat Belediyesi'nin temel hedefi; halk ve STK'lar ile birlikte yerinden yönetim ilkesini dikkate alan, hizmet anlayışının merkezinde insan olan bir ortam oluşturmaktır. Bunun yanında kaliteli hizmet amacı ile sosyal belediyecilik ilkelerinden hareket çalışmalar yapan, ihtiyaçları göz önünde bulunduran, tüm olumsuzlukları ortadan kaldıracak çok yönlü çözümler üreten prensiplerine göre hareket eden bir kuruluş olmaktır (Faaliyet Raporu, 2016: 10).

Bu bağlamda;

- i. İnsan hakları ve demokrasiye fazlasıyla önem veren
- ii. Yeşil alan oranının artmasına dikkat eden
- iii. Kişi başına daha çok kültürel ve sanatsal aktivitelerin yapıldığı ve sunulduğu,
- iv. Kentin sağlığına dikkat ederken Dünya Sağlık Örgütü'nün şartlarını göz önünde bulunduran

v. Kente yaşayan vatandaşının eğitim seviyesinin üst sıralara ulaşmasına yardımcı olmayı ilke edinen ve bunun için toplantılara, panellere, seminerlere ve sempozyumlara katkı sağlayan,

vi. İş bilgi ve becerisi iyi olan, eğitilmiş, gerekli sayıda, işine sadık ahlaki değerlere önem veren, güler yüzlü hizmet prensipli personelin olmasını hedefleyen,

vii. Düzenli işleyen bir hiyerarşik yapıda birimlerin işbirliği ve uyumunu sağlamış, bir Tokat Belediyesi hedeflenmiştir (Faaliyet Raporu, 2016: 10).

3.2.3. Tokat Belediyesi'nin Genel İlkeleri

Tokat Belediyesi'nin hedefi, en kaliteli hizmeti gerçekleştiren, hizmetin gerçekleşmesinde gerilemenin olmadığı, devamlı bir daha iyi olma ve kalkınma hedefinde liderliği ve yöneticiliği kabul eden bir kurum ve tüzel kişilik olmaktır. Tokat Belediyesi'nin amacı ve vizyonunu oluşturan değerlerini ifade edecek olursak (Faaliyet Raporu, 2016: 12).

i. Vatandaş Odaklı Hizmet Anlayışı; vatandaşların hizmetlere yönelik yapmış olduğu olumlu ya da olumsuz eleştiriler neticesinde düzenleme ve çalışmaların tekrar elden geçirilmesidir.

ii. Tarafsızlık; hizmet noktasında bulunan vatandaşların ve tarafların eşit muamele görmesi, aynı zamanda kayırmacılıktan uzak durulmasıdır.

iii. Saygı; farklı fikirlerin dinlenilmesi, çalışma noktalarındaki farklı görüş sahibi vatandaşlara karşı saygı, adalet, anlayış ilkesine sahip olunması ve ona göre davranılması; sorumlulukların yerine getirilmesinde profesyonelce davranış sergilenmesidir.

iv. Profesyonellik; hedefleri gerçekleştirmek adına kurumun çıkarlarına göre hareket edilmesi ve sorumluluk bilincinin olmasıdır.

v. Şeffaflık Ve Hesap Verebilirlik; İlgili birim yapılan ve yapılmakta olan hizmetler ile ilgili topluma belirli aralıklarla bilgi aktarımının gerçekleşmesi, denetim ve değerlendirme olasılıklarının her zaman gerçekleşebilecek şekilde olmasıdır.

vi. Katılımcılık; yapılan hizmetlerin şekillendirilmesi, düzenlemesi ve bu çalışmaların faaliyete geçmesi noktasında ilgili tarafların görüşlerinin dikkate alınmasıdır.

vii. İşbirliği; kuruluşlarla işbirliği temel alınarak, ilgili ulusal ve uluslararası kurumlar ile dayanışma ve destek içerisinde faaliyet göstermektir.

viii. Etkinlik; hizmetlerin fayda-maliyet yönü hesaba katılarak gerçekleşmesi ve uzman çalışanlar ile beraber yapılmasıdır.

ix. Sosyal Belediyecilik; ihtiyaç sahibi bireylere yardım yapılması, sosyal dayanışma ve uyum gerçekleştirilmesiyle sosyokültürel faaliyetlerin yerine getirilebilmesi için lazım olan altyapı çalışmalarının gerçekleşmesi için çaba sarf eden; bireyler ve toplumsal kesimler arasında zayıflayan bağların daha olmasına yönelik çalışmalar yapılması hedeflenmiştir.

3.2.4. Tokat Belediyesi'nin Sunduğu Sosyal Belediyecilik Hizmetleri

Tokat Belediyesi, Kültürel ve Sosyal İşler Müdürlüğü bünyesinde farklı sosyal belediyecilik (Güven ve Alan, 2016: 689) projeleri yapmaktadır. Bu bölümde Tokat Belediyesi'nin 2014 yılı sonrasında yapmış olduğu sosyal belediyecilik faaliyetleri ele alınacaktır.

3.2.4.1. Behzat ve Karşıyaka Hanımeli Kültür ve Sanat Merkezi

İlk olarak 2014 yılında Devegörmez Mahallesi'nde açılan Behzat Hanımeli Kültür ve Sanat Merkezi, aynı zamanda 2016 yılında Karşıyaka mevkiinde Karşıyaka Hanımeli Kültür ve Sanat Merkezi açılmıştır. Psikologlar ve aile danışmanlarınca Aile ve Değerler Eğitimi Kursları adı altında hanımlara çeşitli seminerler verilmektedir. Bu

seminerlerde çocuk gelişiminden sağlığa, aile içi iletişimden kadın haklarına, medeni kanuna, öfke kontrolünden hasta haklarına kadar birbirinden farklı konular ele alınmaktadır. Ayrıca ergen çocuğumuzla nasıl bir iletişim geliştirebiliriz, madde bağımlılığı ve aile tutumları, toplumsal cinsiyet, aile içi şiddet ve kadın hakları, takıntılı kişilik, alzheimer, depresyon, ailede ruhsal sorunlar, stresle başa çıkmanın yolları, erken yaşta evlilik, çocukların ihmal ve istismardan korunması, öfke kontrolü, çocuk yetiştirmede ödül ve ceza, doğru anne baba tutumları, internet ve çocuk, okul başarısında ailenin rolü, çocuklarda davranış problemleri, aile içi iletişim, evlilikte sorunlarla baş edebilme: aile danışmanlığı nedir?, ev kazaları ve ilk yardım, sınav kaygısıyla başa çıkma, batıl inançlar ve hurafeler, dinimizde kadınlar, mahremiyet eğitimi, sosyal güvenlik ve kadın, tüketici olarak haklarımızın farkında mıyız?, kişisel gelişim eğitimleri, öfke kontrolü, şiddet ve mola verme, tükenmişlik sendromu, sınava hazırlık sürecinde anne-babalara düşen görevler, panik atak, stres yönetimi konularında da kadınlara seminerler verilmektedir (Güven ve Alan, 2016: 690).

Hanımeli Kültür ve Sanat Merkezleri'nde halk oyunları, ahşap boyama, kırkyama, iğne oyası, el örgüsü, mefruşat, resim, vitray, yağlı boya, tel kırma, takı tasarımı, sabun, mum batık, yöresel bebek, ebru, okuma-yazma, diksiyon, tezhip, bilgisayar, İngilizce, cilt bakımı, manikür-pedikür, kuaförlük, ev aksesuarları, Türk sanat müziği, Türk halk müziği, ud, bağlama, kanun ve keman kursları da düzenlenmektedir. Ayrıca Tokat Belediyesi tarafından Taşhan'da oluşturulan butik mağazada kadınlar, bu kurslarda yapmış olduğu el ürünlerini satarak aile bütçelerine katkı sağlamaktadırlar.

Kişisel Gelişim Kursları biriminde hafıza teknikleri, beden dili teknikleri, yaşam koçluğu, iletişim becerileri, öğrenci koçluğu, anlayarak hızlı okuma, başarı ve motivasyon, etkili hitabet semineri, kişisel liderlik semineri, motivasyon, test çözüm teknikleri, takım çalışması ve problem çözme teknikleri alanında çalışmalar yapılmaktadır.

Spor ve Sağlıklı Yaşam Kursları bölümünde ise fitness ve plates salonu olarak planlanan bölümde kadınlar uzman eğitmenler gözetiminde spor yapabilmektedirler. 18-60 yaş arası kadınların olduğu merkeze üyelik için öncelikli olarak sağlık raporu

istenilmektedir. Hocaların gözetiminde aerobic ve step dersleri verilmektedir. Sorumlu kişilerle yapılan görüşmelerde kadınların bu merkezlerde psikolojik olarak rahatladığı, birçok kişinin kullandıkları ilaçları bıraktıkları, mutlu bir ortamın olduğunu belirtmektedirler. Merkezlerdeki etkinliklerden faydalanan kadın sayısı yaklaşık 9000 kişi civarındadır. Şimdiye kadar mezun olan yüzlerce kadın kursiyer bulunmaktadır. Kurs kayıtları online olarak yapılabilmektedir. Aynı zamanda yaz aylarında 14 yaş altı kız çocukları için yemek ve pastacılık kursu verilmektedir.

3.2.4.2. Gençlik Merkezi

Semerkant Mahallesi İl Emniyet Müdürlüğü karşısında Tokat Belediyesi tarafından gençlere yönelik olarak tasarlanan dört katlı tesisin açılışı 19 Mayıs 2016 Atatürk' ü Anma ve Gençlik ve Spor Bayramı'nda gerçekleşmiştir.

Lise ve üniversite çağındaki gençlerin verimli zaman geçirmek için planlanmıştır. Gençlik merkezine gelen gençlerin dürüst, ahlaklı, vatanına ve milletine faydalı yetişmesi için çaba sarf eden bir kurum olmayı amaçlamaktadır. Bu merkez gençlerin azami derecede faydalanmasını, çeşitli sportif, sosyal ve kültürel aktivitelere katılarak hayata hazırlanmalarına yardımcı olmaktadır. Aynı zamanda gençlerin paylaşımında bulunabileceği ve kendilerini ifade edebileceği ortamları sunmayı, manevi duygularının geliştirilmesini, sosyal sorumluluk projeleriyle desteklenmelerini, açılan kurslar ile etkinlikler ve aktivitelerle kişisel gelişimlerine katkıda bulunmayı, ekip çalışması ile paylaşma ruhunu hayata geçirmeyi ve iyi bir birey, mutlu bir aile ve huzurlu bir toplum olma bilincini kazandırmayı amaçlamaktadır.

Açıldığı günden bugüne fotoğrafçılık, uygulamalı tiyatro, ebru, Kuran-ı Kerim, model uçak, web tasarımı, gitar, Osmanlıca, İngilizce, hızlı ve etkin okuma, oryantiring, işaret dili, bilgisayar, bağlama, satranç, diksiyon, halk oyunları, keman, resim, Arapça, hat sanatı kursları verilmiştir. Ayrıca çeşitli alanlarda faaliyet gösteren bilgi organizasyon ve sosyal sorumluluk, bilimsel yayıncılık ve araştırma, gıda teknolojisi, organizasyon ve tanıtım, ekoloji ve coğrafya, genç halk bilimciler, yönetim ve siyaset, genç gönüllüler, atıcılık ve binicilik, ilim ve medeniyet, kültür ve sanat, Türk dünyası, oryantiring, gezginler, fotoğrafçılık, havacılık, arkeoloji, erasmus, edebiyat, tiyatro,

paten, izcilik, trafik kulüplerinin yanı sıra kişisel gelişim kurs ve seminerler Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü modüllerindeki bütün kurslar ve ayrıca hobi kursları da ücretsiz olarak verilmektedir. Şimdiye kadar bu kurslardan yaklaşık 2650 kişi faydalanmış ve sertifika sahibi olmuştur.

3.2.4.3. Yeşilirmak Bilgi Evi

23 Nisan 2016 tarihinde açılan Yeşilirmak Bilgi Evi'nde birden fazla sosyokültürel hizmet sunulmaktadır. Bilgi evi ilkokul ve ortaokul çocuklarının eğitimi için hizmet vermektedir. Vermiş olduğu hizmetleri belirtecek olursak

- İlköğretim öğrencilerinin örgün eğitim kurumlarında aldıkları eğitime katkı sağlamak,
- Örgün eğitimde başarılı olamayan öğrencilere etüt imkânı sunmak,
- Öğrencilere kontrollü bir şekilde internet ve bilgisayardan yararlanma imkânı oluşturmak,
- Serbest zamanlarını etkin, verimli ve üretken şekilde değerlendirmelerine yönelik ortam sağlamak,
- Ders çalışma alışkanlığı kazandırmak ve öz güveni artırmak,
- Düşünme, öğrenme, araştırma ve geliştirme becerilerini geliştirmek,
- Branş öğretmenlerinin gözetimi altında verilen rehberlik hizmetleri ile kendilerine kendi kendine özgürce ifade edebilme ve yeteneklerini geliştirebilme fırsatı vermek,
- Sanatsal etkinlikler ile içlerindeki gizli potansiyelleri gün ışığına çıkarmalarını teşvik etmek,

- Teknolojik materyaller eşliğinde müdahale ederek, el becerilerini geliştirerek ve süreçleri takip ederek öğrenme bilincini geliştirmek,

- Tarihî ve kültürel mekân ve alanlara, farklı kurum, kuruluş ve fuarlara geziler yapmak.

3.2.4.4. Mahalle ve Semt Konakları

Tokat Belediyesi tarafından 2016 yılı itibariyle açılmış olan bu konaklar, eski Tokat evlerini yansıtmak amacıyla Mahmutpaşa İbn-i Kemal ve Karşıyaka Mahalle Konaklarında Tokat halkına hizmet vermektedir. İnsanların işten çıktıktan sonra evine giderken vakit geçirebileceği oturup sohbet edecekleri, çay kahve içtikleri, kitap, gazete okudukları, dinlenebildikleri, mahalleye ait problemleri muhtarlar ile oturup konuşacağı ve sorunların çözümü için fikir alış-verişinde bulunabileceği mahalle konakları yapılmıştır. Mahalle konaklarının yapılmasındaki amaç sevgi ve saygının içerisinde vatandaşların sosyal çerçevede ihtiyaçlarına gidebildiği bir hizmet alanı olması için hayata geçirilmiştir. Aynı zamanda mahalle sakinlerinin şerbet, nişan ve bir takım etkinlikler yapabilecek bölümleri barındıran Mahalle Konakları taziye ziyaretleri içinde kullanılabilirlerdir.

Kadınların rahatça gün yapabilecekleri odaların yanı sıra sosyal faaliyet alanları için iki özel sınıf bulunmaktadır. Ayrıca Mahalle Konaklarında mahalle muhtarlığı, il müftülüğü, aile ve sosyal politikalar il müdürlüğü ve halk sağlığı müdürlüğüne ait birer oda mevcut olup vatandaşlara hizmet vermektedirler (Tokat Belediyesi, 2016b).

3.2.4.5. Sosyal Market

İhtiyaç sahibi insanların kullandığı sosyal market bünyesinde aynı zamanda aş evi bulundurmaktadır. Sosyal market ve aş evi 2015 yılı itibariyle aynı noktada hizmet vermektedir. Bu ihtiyaç sahibi vatandaşlar sosyal markette para kullanmadan alışveriş yapabilmekte, ihtiyaçlarını karşılayabilmektedirler. Aynı zamanda vatandaşların gıda, temizlik ve diğer ihtiyaçlarını ücretsiz alabileceği bir market açıldı. Sosyal markette et ve süt ürünleri de dâhil her türlü temel gıda, giyim ve temizlik ürünleri ihtiyaç sahibi

vatandaşlara ücretsiz sunulmaktadır. Bu markete gelir düzeyi yüksek olan insanlar, esnaf, mağazalar başta bulunabilmektedir. Sosyal markette nakit para geçmemektedir. İhtiyaç sahibi insanlara içinde ailede kişi sayısına göre belirlenen kart verilmekte o kişilerde o kartlar evinin ihtiyacını gidermektedir. Bu sosyal marketten yararlanan aile sayısı yaklaşık olarak 550'dir.

Aş evi sosyal marketin arka tarafındadır. Daha önce aşevi tarafından muhtaç vatandaşlar için yemek dağıtımı yapılmaktaydı. İsraf ve kuyruk çilesini önlemek için yemek dağıtımı sonlandırılmıştır. Sadece yemek yapma gücü bulunmayan ve evden dışarı çıkamayacak durumda olan vatandaşlara yemek dağıtımı yapılmakta yemek kaplarının toplanılması ve temizliği yine belediye personeli tarafından gerçekleştirilmektedir.

Özellikle kurban bayramlarında gelir düzeyi yüksek insanların kurban bedellerini ödeyerek muhtaç insanlara yardımların ulaşması noktasında Aşevi farklı çalışmalar yürütmektedir (Tokat Belediyesi, 2015b).

3.2.4.6. Bakıma Muhtaç ve Yaşlılara Hizmet Projesi

Tokat Belediyesi ekipleri tarafından il merkezinde yaşayan yaşlılara, uzman psikolog ve konuyla ilgili gönüllü katılımcılar eşliğinde ziyaretler yapılmakta ve çeşitli hizmetler sunulmaktadır. Bu proje 2016 yılıyla birlikte hizmete girmiştir. Bu bağlamda evde sağlık hizmetleri, bakım, tamir, onarım gibi çeşitli teknik hizmetler, ev temizliği, yaşlılar için kişisel bakım hizmetleri, kuaförlük hizmeti, yemek hizmetleri, talep doğrultusunda onun faturalarını yatırım yine onun için alışveriş yapma, gibi hizmetler gerçekleştirilmektedir. Yine yaşlıların çeşitli sosyal etkinliklere ve gezilere katılımının olması, ulaşım alanında hizmetler verilmesi, park, bina ve yaşam alanlarında yaşlılara yönelik düzenlemelerinin yapılması, psikolojik destek hizmetleri, rehberlik ve danışmanlık gibi hizmetler de sunulmaktadır. Bu hizmetlerin koordinasyonu belediyenin Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü tarafından yürütülmekte, bu kapsamda 65 yaş üstü yalnız yaşayan yaşlılara, bu hizmetlerin götürülebilmesi için hem ilgili kurum ve kuruluşları hem de gönüllü vatandaşlar arasında koordinasyon sağlanmaktadır.

Bu proje kapsamında kimi kimsesi olmayan, sosyal ve ekonomik yönden sıkıntı yaşayan, bakıma muhtaç yaşlılar ve aileler için kendi buldukları sosyal çevreden ayrılmadan evde bakım hizmetleri gerçekleştirilmektedir. Şimdiye kadar 85 aile ve toplamda 125 kişi bu hizmetlerden yararlanmışır (Tokat Belediyesi, 2016a).

3.2.4.7. Tokat Yemekleri Yarışması

Tokat Belediyesi, Tokat Valiliği ve Kent Konseyi tarafından düzenlenen yöresel yemek yarışması Tokat kebabının ve Tokat mutfağının lezzetinin gün yüzüne çıkartılması, yöresel yemeklerin yaşatılması için 2014 yılı itibariyle Cumhuriyet Meydanında yapılmaktadır. Yöresel Yemek Yarışmasında işletmelerin gelen misafirlerine Tokat Kebabını daha lezzetli bir şekilde sunmaları adına şehir dışından gelen ünlü aşçıların oluşturduğu jüri tarafından işletmeler arasında en iyiler belirlenerek teşvik amaçlı ödüllendirilmektedir. Başlangıç ve ana yemeğinde ise ev kadınları yarışmaktadır. Buradaki amaç Tokat mutfağına ait unutulmaya yüz tutmuş yemekleri geçmiş ile günümüz arasında bir bağ kurarak yeni nesillere tanıtmaktır. Yarışmada ilk üçe giren kadınlara çeşitli ödüller verilmekte gelen misafirlere de yemekler ikram edilmektedir (Tokat Belediyesi, 2014a).

3.2.4.8. Spora Yönelik Destek Hizmetler

Tokat Belediyesi il merkezindeki gençlerin boş vakitlerini değerlendirerek farklı aktivitelere yönelmesi ve kötü alışkanlıklardan uzak durması amacıyla spor etkinliklerini destekleyerek bu yönde farklı çalışmalar yapmıştır. Bu çalışmaların 2014 yılı öncesinde de yapıldığını ve son yıllarda giderek arttığını belirtmek gerekir. Aynı zamanda gençlerin sporla daha ilgili olmasını sağlayarak sağlıklı birey olarak yetişmesine yardımcı olmuştur. Gençlerin bedensel ve ruhsal alışkanlıklarının geliştirilmesi amacıyla amatör spor kulüplerine forma, ayakkabı, tozluk gibi malzemeler temin edilmiş ve bu yönde amatör spor kulüplerine ve dereceye giren sporculara maddi destekte bulunulmuştur. Bunun dışında Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü tarafından organize edilen “Yaz Spor Okulu” kapsamında farklı dallarda eğitim verilmektedir. Aynı zamanda spor Akademilerine hazırlık kursu da düzenlenmekte ve böylece öğrencilerin spor akademisi bölümlerine girmelerine destek olunmaktadır. Faaliyet

raporuna bakıldığında şu dallarda eğitim verildiği görülmektedir; voleybol, basketbol, yüzme ve futboldur.

Yaz spor okuluna katılmak isteyen öğrenci sağlık kuruluşundan spor yapmaya engeli olmadığına dair sağlık raporu alıp velisi ile Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğüne gelerek katılmak istediği spor dalını belirterek kaydını yaptırmaktadır.

3.2.4.9. Ramazan Ayı Programları

Tokat Belediyesi tarafından her yıl ramazanda muhtaçların ve iftar anında evine yetiştiremeyen kişilerin öğrencilerin iftar vaktinde yemek yiyebilmeleri adına şehrin farklı noktalarında iftar çadırı kurmaktadır. Bu çadırlarda yaklaşık 3000 kişi iftar yapmaktadır. Bununla birlikte ihtiyaç sahibi insanlara her yıl ortalama 2000 ramazan erzak kolisi dağıtılmaktadır. Aynı zamanda Cumhuriyet Meydanında ramazan ihya geceleri programları düzenlemektedir. Bu programda sanatçılar sahne almakta, meddah, hacivat-karagöz gösterileri yapılmaktadır. Ayrıca çocukların bu alanda vakit geçirebilecekleri oyun alanları oluşturulmakta, tarihi tokat evlerinde ikramlar yapılmaktadır.

3.2.4.10. Çocuklar İçin Trafik Eğitim Pisti

Tokat Belediyesi, çocuklar için trafik bilincine sahip kuşaklar yetiştirilmesi ve trafik bilincinin olması amacıyla standartlara uygun, içerisinde yeterli miktarda akülü araba, ışıklı, ışısız ve döner kavşaklar, trafik levhaları, yaya geçitleri, bulunan bir pist oluşturmuştur. Yaklaşık 200 Bin TL harcanan bu alan içerisinde dinlenme alanları ve sinema salonu da bulunmaktadır. Kullanılan birçok araç gerecin belediye bünyesinde imal edilerek maliyetler en aza indirilmiştir. İl Milli Eğitim Müdürlüğü ile birlikte hareket edilip 2016 yılından itibaren okullar sırasıyla çocukları bu alana getirip çocuklara eğitim verilmektedir (Tokat Belediyesi, 2016c).

3.2.4.11. Gazi Osman Paşa Müzesi

Gazi Osman Paşa'nın vefatının 115. senesi 6 Nisan 2015 tarihinde Tokat merkez Devegörmez Mahallesi restore edilen tarihi Tokat evi Tokat Belediyesi tarafından

turizme kazandırılmıştır. Müzeye dönüştürülen konağın hem Gazi Osman Paşa'nın adını ve hatırasını yaşatmak hem de Plevne müdafaası ile o dönemlerde yaşanan olayların gelecek nesillere aktarılması açısından müzede Gazi Osman Paşa ile II. Abdülhamit'in balmumu heykeli bulunmaktadır. Aynı zamanda Osmanlı askeri üniformaları ve dönem kıyafetleri, Gazi Osman Paşa'nın aldığı nişan ve madalyalar ile Plevne savunmasını temsili olarak gösteren minyatür maket askerler yer almaktadır (Ak Zambak, 2015: 17).

3.2.4.12. Saklamıyorum Paylaşıyorum Projesi

Evlerde kullanılmayan oyuncak ve kitapların toplanıp, ihtiyaç sahibi insanlara ulaştırılması amacıyla başlatılan “Saklamıyorum, Paylaşıyorum” projesi birilerinin kullanmadığı eşyaları ihtiyacı olanlara ulaştırarak Tokat halkı arasında bir duyarlılık oluşması sağlanmıştır. Vatandaşlar, ister hiç kullanılmamış ister kullanılmış olsun oyuncak, dergi veya ders kitapları gibi eşyaları şehrin belirli yerlerine konulan kumbaraların içerisine atabilmekte belediye de belirli zaman aralıklarla insanların paylaşmış olduğu bu eşyaları ihtiyacı olan ve çocuklara dağıtmaktadır. Belediye sosyal ve kültürel çalışmalarla kent bilincinin gelişmesi için toplumun bilinçlenmesi adına bu projeyi sürdürmektedir (Tokat Belediyesi, 2014b).

3.2.4.13. Akıllı Vezne Projesi

Vatandaşlara daha hızlı hizmet vermek adına akıllı veznelere şehrin belli noktalarına 2015 yılı itibariyle konulmuştur. Su parası, çevre temizlik vergisi, emlak vergisi ve belediyenin tahsil edeceği diğer alacaklar için kurulan akıllı veznelere insanlara yedi gün yirmi dört saat hizmet vermektedir. Daha önce tahsilatlar belediyenin gelir müdürlüğünde yapılmaktaydı. Bu noktada insanlar sadece mesai saatleri içerisinde belediyeye kadar gelmek koşulu ile belediyeye borçlarını ödeyebilmekte idi. Bu hantal durumun önüne geçmek adına ve insanların dilediği anda borçlarını ödemek ve su kartlarına yükleme yapmaları için bu akıllı veznelere hizmete geçirilmiştir. Akıllı veznelerde borçları taksitlendirme, nakit ve kredi kartı ödeme imkânları bulunmaktadır (Tokat Belediyesi, 2015a).

3.2.4.14. Askıda Ekmek Projesi

Tokat Belediyesi'nin öncülüğünde başlatılan alan el ile veren eli buluşturmayı amaçlayan proje 2014 yılında “Bir ekmekte sen paylaş” sloganı ile birlikte insanların sosyal sorumluluk projelerine daha duyarlı olması için yerel markette uygulanmıştır. Uygulamayla bağışlanan ekmeğin miktarını gösteren dijital ekran ile birlikte ne kadar ekmeğin paylaşımının yapıldığı da görülmüştür (Yeşil Tokat, 2014: 8).

3.2.4.15. Hoş Geldin Bebek Projesi

Her yeni doğum, yeni bir umut düşüncesiyle hareket eden Tokat Belediyesi sağlıklı, geleneklerine, vatanına bağlı ailesine, şehrine, ülkesine faydalı birer birey olarak büyütülmesi adına sosyal belediyecilik kapsamında “Hoş Geldin Bebek” projesiyle yeni doğan bebekleri ve aileleri 2014 yılından itibaren ziyaret etmektedir. Bu ziyaretlerde hem göz aydınlığı verilmekte, hem de bebek çantası, bebek bezi, şampuan, ıslak mendil, tulum ve bebek bakım kitapçığı gibi eğitici materyallerin bulunduğu hediye çantalarını da teslim edilmektedir (Ak Zambak, 2015: 46).

3.2.4.16. Kahvehaneden Kiraathaneye Projesi

Yaklaşık 30 yıl önce dönemin Tokat Valisi Merhum Recep Yazıcıoğlu tarafından adımları atılan bu proje 2014 yılı itibariyle Tokat Belediyesi'nin sosyal sorumluluk kapsamında yeniden hayata geçirdiği bir projedir. Şehirde yaşayan insanların belediyeye bağışta bulunduğu kitapların ve belediyenin yaptırmış olduğu kitaplıklar kahvehanelere hediye edilmiş, kahvehanelerde okuma köşesi oluşturulmuştur (Güven ve Alan, 2016: 692).

3.2.4.17. Kedi Evleri Projesi

Soğuk ve yağışlı havalarda hayvanların daha iyi korunmalarını, doğada daha sağlıklı bir şekilde yaşamaları için Tokat Belediyesi yalıtımı yapılmış ahşap kedi evlerini 2014 yılından itibaren şehrin muhtelif yerlerinde, kedilerin barınacağı ve rahatlıkla yaşayabilecekleri bir ortam oluşturulmuştur. Bu kedi evleri şu an 11 adet olup

toplamda 42 mahallenin belirli noktalarına yapılması hedeflenmektedir. Tokat Belediyesi doğada insanlarla hayvanların beraber yaşaması adına onların sağlıklı emniyetli ve huzurla yaşama haklarının olduğunu düşünerek hem çevreye daha duyarlı olma anlamında hem de insanlarımızı bu konuda teşvik etmek amacıyla böyle bir çalışma yapmıştır (Ak Zambak, 2015: 52).

3.2.4.18. Beyaz Masa Uygulaması

Tokat Belediyesi'ne şahsen, e-mail veya telefon yoluyla gelen istek ve şikâyetleri alıp, ilgili birimlere iletmek ile sorumlu olan beyaz masa birimi, birimler tarafından kendisine gelen cevapları da müracaat sahiplerine iletmek görevini yerine getirmektedir. Beyaz masa birimi belediyeye gelen talep ve şikâyetlerin cevaplanması en kısa sürede yapılmasına dikkat etmektedir. ISO Kalite Yönetimi kriterlerine bağlı olarak gelen-giden her türlü müracaatların geliş ve cevap sürelerinin kaydı tutularak her birimin ne kadar zamanda şikâyet/istek sahibine döndüğü kontrol altında tutulmaktadır. Ancak zaman zaman acil talepler önemine binaen direkt ilgili başkan yardımcısına yönlendirilerek sorunlara hızlı bir şekilde çözüm üretilmeye çalışılmaktadır.

3.2.4.19. Ekmeğini İsrâf Etme Uygulaması

Tokat Belediyesi muhtelif bölgelerine çöpler ile bayat ekmeklerin karışmasını engellemek ve bayat ekmeklerin geri dönüşüm yolu ile değerlendirilmesi amacıyla 100 adet geri dönüşüm kutusu 2014 yılında yerleştirmiştir. Bayat ekmeklerin bir geri dönüşüm kutusuyla toplanmasını ve bunların düzenli, tertipli bir şekilde bir araya getirilmesini toplandıktan sonrada bunların başta hayvan barınağı olmak üzere başka noktalarda kullanılmasını amaçlanmıştır.

3.2.4.20. Tokat'a Gitmek Gerek Projesi

Belediyeler artık, sadece betondan ibaret olmayan belediye algısını yıkarak, vatandaşlara her zaman yardımcı olmaya çalışmıştır. Yaşadığımız alanlar, karşılaştığımız sorunları anında iletebildiğimiz belediyeler, günümüzde sosyal medya aracılığıyla bizimle iletişime geçip, çözüm üretmektedir. Aynı zamanda bu sosyal

medya hesapları yaşanan ilin tanıtımı yapılan hizmetlerin sunulmasında önemli bir yere sahiptir. Sosyal medya hesaplarından paylaşılan içeriklerin etkileşim değerleri görülebildiği için belediye ve çalışanlarına yardımcı olmaktadır.

Hz. Mevlana'nın "Tokat' a gitmek gerek, çünkü Tokat' ta insan ve iklim mutedil" diye övdüğü şehir olduğu için, başta Tokat Belediye Başkanı Av. Eyüp EROĞLU ve Tokat Belediyesi'nin sosyal medya hesaplarından #TokataGitmekGerek hashtagi başlatılmıştır. Bu hashtag ile Tokat'ın güzel ve farklı bir şehir olduğu, tarihi, doğası, insanı, kültürü, yemeğinin tadılması, görülmesi ve gidilmesi amaçlanmıştır. Bu hashtag 4 Ocak 2017 tarihinde gün içerisinde Trend Topic olarak belediyelerin bilinçli bir şekilde sosyal medya hesaplarını kullandığı takdirde yapılan hizmetlerin, faaliyetlerin ve çalışmaların sunulması ve o ilin tanıtılmasında ne kadar etkili olduğunu göstermiştir (Milliyet, 2017).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Küreselleşme sürecinin zihinsel dünyamızı yeniden şekillendirdiği günümüzde, hayatımızın her alanında da ciddi değişimler ve dönüşümler yaşanmaktadır. İş yaşamı ve yönetim alanında geleneksel uygulamaların sürdürülebilirlikten uzak olduğu, var olan sorunlara yeni sorunların eklendiği günümüzde yoksulluk sorunu da “yeni yoksulluk” olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sosyal politika, sanayileşmiş ülkelerde güç ilişkileri sonucunda oluşan sosyal haklar temelinde bir gelişim göstermiş ve refah devleti uygulamalarıyla sosyal hizmet ve yardımlar sosyal güvenlik sisteminde temel bir hak olarak yer almıştır. Sanayileşmiş bütün devletlerde hemen hemen eş zamanlı yürütülen modern sosyal politika uygulamaları görülmekle birlikte, II. Dünya Savaşı’ndan sonra gelişmiş ülkelerde ülkelerin tarihsel, sosyoekonomik ve kültürel mirasına bağlı olarak her ülkede farklılık göstermiştir.

Sosyal politikalar Sanayi Devrimi’nin ilk dönemlerinden itibaren öne çıkan alanlardan biri olarak görülmektedir. İşçi sınıfının gerek çalışma gerekse yaşam koşullarının iyileştirilmesi bu politikaların ana amacını oluşturmaktadır. Bu amaca yönelik olarak devlet politikalarında çeşitli dalgalanmalar bulunmakla birlikte bu politikalar her dönem önemini korumuştur.

Devletlerin sosyal politikalara dönük yaklaşımları benimsenen ekonomik anlayış temelinde büyük değişimler göstermiştir. Refah devleti, diğerlerinden sosyal politika düzenleme ve uygulamalarının emeğin metalaşmasını sınırlandırması düzeyi, tabakalaşmayı azaltma düzeyi ya da refah rejimi içinde yer alan aktörlerin (devlet, piyasa, aile) refahı sağlamadaki rollerinin baskınlığına göre değişmekte ve bunlar kararlı yapılar olarak ortaya çıkarmaktadır. Dolayısıyla 1970’lerden itibaren genelde sosyal politika alanında özelden sosyal yardım alanında yaşanan değişim ve dönüşümler her ülkeyi aynı şekilde etkilememektedir.

Sosyal devlet yaklaşımı bu değişimlerden dolayı tüm dönemler için açıklayıcı bir çerçeve ortaya çıkarmaktadır. 1990’lardan sonra yaygınlaşan sosyal devlet olgusu,

temelde hızla küreselleşen kapitalizmin krizi ve bu krize neden olarak görülen refah devletinin sosyal politikadaki kapsam ve etkinliğini kavramaya dönüktür. Günümüzde neoliberal politikalar devam etmektedir. Bu anlayışa göre devletin ekonomik yaşama müdahalesi sınırlandırılmalı ve devlet küçültülmelidir. Buradaki küçültme kavramı bizi bir geçiş sürecine götürmüştür. Bu süreç içerisinde özellikle konumuz olan sosyal politikalarında amaç toplumun aktif rol ve sorumluluk almasına odaklanan bir yapı ortaya çıkarmaktır. Sivil toplum kuruluşları ve yerel yönetim birimleri bu amaç çerçevesinde büyük öneme sahiptir. Bu bağlamda yerel yönetimler neoliberal dönemde de sosyal politikanın ana aktörleri olarak ifade edilmektedir.

Neoliberal dönemde Türkiye için Avrupa Birliği sürece dâhil olma ve dönüşüm açısından temel tetikleyici nedendir. Bu çerçevede Avrupa Birliği sosyal politikalarına bakıldığında öncelikli olarak ekonomik ve sosyal yapının devam ve geliştirilmesine dönük uygulamalara vurgu yapıldığı görülmektedir. Yönetim anlayışı bakımından ise ulus üstü bir kurum olarak Avrupa Birliği'nde yerelleşme kavramı ön plandadır. Bundan dolayı yerel yönetimlerin temel hizmet sunucular noktasında halka en yakın birimler olduğu vurgulanmaktadır.

Devletin küçültülmesi ve sosyal devlet ilkesinden vazgeçme olarak da nitelendirilen bu süreçte devlet sosyal yardım ve sosyal hizmet alanlarından çekilmeye başlamış ve bu hizmetlerin yerel yönetimlere devri gündeme gelmiştir. Bu bağlamda yasal düzenlemelerde bulunulmuş ve sosyal belediyecilik kavramı ortaya çıkmıştır. Bu süreç sosyal hizmet ve sosyal yardımların sunum düzeyinin merkezi yönetime mi yoksa yerel yönetimlere mi ait olacağı tartışmalarını da beraberinde getirmiştir. Kimi çevreler merkezin hizmet sunumlarını tamamen yerele devretmesini kimileri ise sosyal devlet ilkesi gereği tamamen merkezden yürütülmesini savunmuşlardır. Yerele devredilmesini öne sürenler merkezi yönetimin görevlerini tam olarak yerine getirememesini ve yerellik ilkesini öne sürerek, hizmetlerin sunumunda halka en yakın birimler olan yerel yönetimlerce sunulması halinde hizmetlerin daha etkin, demokratik ve katılımcı olacağını savunmuşlardır.

Merkezi yönetim tarafından yürütülmesini savunanlar ise bölgesel farklılıklar nedeniyle yerel yönetimlerin adalet, eşitlik gibi sosyal devlet ilkesinin gereğini tam

olarak yerel yönetimlerin sağlayamayacağını ve hizmetlerin sunum yerinin merkezi yönetim olması gerektiğini ileri sürmüşlerdir.

Her iki düşüncenin doğruları ve yanlışları bulunmakla birlikte hizmetlerin sunum düzeyinin belirlenmesinde hizmetin faydasının yayıldığı alan kriter olarak esas alınmalıdır. Yani toplumun tamamını ilgilendiren sağlık, eğitim, adalet, sosyal güvenlik gibi hizmetlerin merkezden sunulması; sağladığı fayda coğrafi alanla sınırlı kalan yerel nitelikte olan kent içi ulaşım, aydınlatma, park ve dinlenme, etkinlikler, çevre, farkındalık vb. hizmetlerin ise yerelden sunulması gerektiği düşüncesindeyim. Çünkü sağlık, eğitim, sosyal güvenlik gibi hizmetleri sunmaya belediyelerin ne yeterli alt yapıları, ne personeli ne de mali güçleri bulunmaktadır. Belediyeler, eşitlik, adalet gibi temel ilkeleri de göz ardı edebilirler. Ancak ayrıca belediyeler söz konusu hizmetlerin sunumunda eğitimle ilgili olarak okulların bakım ve onarımını yapmaları gibi yardımcı görevler üstlenebilirler. Örneğin, anaokulu inşası yaparak Milli Eğitim Bakanlığına devredebilir.

Günümüzde Türkiye’de sosyal belediyecilik olarak faaliyetler aslında Osmanlıdan bu yana süre gelen sorumluluklardandır. Toplumumuzda var olan milli ve manevi değerler hiçbir yönetmelik ve kanuna gerek duyulmadan, sosyal hizmetlerin gerçekleşmesinde etkili olduğu bilinmektedir. Sosyal belediyecilik faaliyetlerindeki anlayışın ve yapılan faaliyetlerin zamanla değiştiğini, bu faaliyetlerin sadece “sosyal yardım” olarak kabul edilmesinden çıkıp, içinde sosyal, kültürel ve eğitsel pek çok hizmeti de barındırdığını söyleyebiliriz.

Türk yerel yönetim anlayışında belediyelerin sunmuş olduğu hizmetlerde sosyal belediyecilik anlayışı giderek ön plana çıkmaktadır. Bu yüzden karşılaştırma yapacak olursak önceki belediyecilik anlayışına klasik belediyecilik, son zamanlarda ortaya çıkan ve giderek ön planda olan belediyecilik anlayışına sosyal belediyecilik diyebiliriz. İlk olarak klasik belediyecilik ile sosyal belediyeciliğin kabul ettiği düşünceler bakımından farklı olduğunu belirtmeliyiz. Klasik belediyecilikte devletçi bir anlayış hâkimken, sosyal belediyecilikte ise neoliberal anlayış benimsenmiştir. Klasik belediyecilik devletçi anlayış ile çalışmalarını gerçekleştirir iken, sosyal belediyecilikte ise özelleştirmeci anlayış ile çalışmalar yapılmaktadır. Klasik belediyecilik anlayışı

sosyal hizmet ve sosyal yardım çalışmalarının zorunlu olup olmamasına göre sosyal belediyecilikten ayrılmıştır. Klasik belediyecilik merkezîyetçilik açısından baskın olduğu için demokratik ve katılımcılık yönünden sosyal belediyeciliğe oranla kısıtlıdır. Klasik belediyecilikte sosyal hizmet görevlerini yetki eksikliği ve kaynak yetersizliği nedeniyle yapmamaktadır. 5393 Sayılı Belediye Kanunu'nda genel yetki ilkesine bakılarak belediyelerin görev ve yetkileri açık olarak ifade edilmiştir. Bu kanun sosyal görevleri daha ön planda tutmuştur. Klasik belediyecilikte norm kadro sıkıntısı vardır ama sosyal belediyecilikte bilgi ve teknoloji yönetimi, geniş bütçesi ve farklı araçlar bakımından daha zengindir. Klasik belediyeciliğe göre hesap verebilirlik, saydamlık, toplam kalite ilkelerini benimseyen sosyal belediyecilik daha denetlenebilir bir görünüm arz etmektedir.

Tokat Belediyesinin sosyal belediyecilik kapsamındaki faaliyetleri incelendiğinde; su, yol, kanalizasyon, park-bahçe vb. klasik belediye hizmetlerinin yanında son yıllarda farklı sosyal içerikli hizmet örneklerini hayata kazandırdığı görülmektedir. Bu farkındalıkla Tokat ilinde yaşayan insanların sosyokültürel ve sosyoekonomik yapılarının güçlendirmesine yönelik çalışmalar yapılmaktadır. Bu ve benzeri uygulamaların tüm belediyelerde klasik belediyecilik anlayışının yanında güçlendirilerek vatandaşın hizmetine sunulması, belediyelerin benzer uygulamaları örnek olarak geliştirmeleri, sosyal belediyeciliğin önemli gereksinimlerinden birini oluşturmaktadır.

Yapılan incelemeler sonucu Tokat Belediyesi tarafından gerçekleştirilen sosyal belediyecilik çalışmalarında bazı sorunlarla da karşılaşıldığı görülmüştür. Tokat Belediyesi tarafından çalışmaların halka gerekli düzeyde ifade edilememesi ve halkın yeterli bilgi sahibi olmadığından bu çalışmaların öncelikli olmadığını ifade etmesi, kurumsallaşma noktasında bazı birimlerde eksiklik olması Tokat Belediyesi'nin zayıf yönleri olarak ifade edilebilir.

Tokat Belediyesi'nin gerçekleştirilen hizmetlerin vatandaşlar için farkındalığın oluşması adına sürdürülebilirlik olmasına özen göstermesi gerekir. Kahveden Kırathaneye, Askıda Ekmek, Hoş Geldin Bebek, Kedi Evleri projelerinin sürdürülebilir olması noktasında gerekli çalışmalar yapılmalıdır. Belediyenin amaçlarına dair düzenli

olarak mali yapı gibi alanlarda raporlar hazırlanmalı, düzenlenmeli ve kamuoyu ile paylaşılmalıdır.

Tokat Belediyesi vatandaşların belediye çalışmaları ve hizmetlerine yönelik düşüncelerini ölçmek, buna göre hizmet önceliklerini belirlemek ve idari personeli yönlendirmek adına hizmet yapan tüm birimlerde anket çalışmaları yapılmalıdır. Başka belediyeler olmak üzere başta valilik ve üniversite gibi kurumlar ile daha çok iletişim halinde olunmalı, projeler gerçekleştirilmelidir.

Genel olarak Tokat Belediyesi'nin sosyal belediyecilik çalışmalarına baktığımızda: Karşıyaka ve Behzat Hanımeli Kültür ve Sanat Merkezlerinin olması, gençlik merkezi ve bilgi evinin bulunması, yemek yarışmalarının yapılması, ramazan ve diğer aylarda sosyokültürel faaliyetler gerçekleştirmesi, çocukların trafikte daha bilinçli hareket etmesi için uygulamalı trafik eğitimi verilmesi, vatandaşların kullanması için açık-kapalı spor tesisleri olması, belediyede sosyal belediyecilikle ilgilenen yetkililerin yeniliklere ve gelişmelere açık olması, çocuk, kadın, engelli ve yaşlı vatandaşlara hayatlarını kolaylaştırmak adına projeler geliştirmesi Tokat Belediyesi'nin güçlü olduğu yönleri olarak ifade edilebilir.

Sonuç olarak 2014 öncesinde daha çok alt yapı çalışmalarına özen gösteren ve sosyal belediyecilik noktasında çok fazla çalışması bulunmayan Tokat Belediyesi 2014 yılında yapılan yerel yönetim seçimlerinden sonra sosyal belediyecilik hizmetlerine önem vermiş ve bu önemin giderek arttığı görülmüştür. Kanal Tokat, Tokat Meydan ve Tokat Şehir Parkı projeleri gibi sadece o şehre ait olabilecek projeler yapılacak olması da sosyal belediyecilik hizmetlerinin şehrin tanıtılmasında ve gelişmesinde önemli bir rolü olduğunu da göstermektedir.

Yapılan çalışmanın geneli dikkate alındığında Tokat Belediyesi tarafından sosyal belediyecilik hizmetlerinin daha da başarılı bir noktaya gelebilmesi adına bir takım belirtilen hususlara dikkat edilmesi gerektiği düşüncesindeyim.

Son yıllarda her şeyden önce sosyal hizmet ve sosyal yardım faaliyetlerini tek bir çatı altında toplayan merkezde bir bakanlığın kurulması gereği yerine getirilmiş ve

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı kurulmuştur. Merkezde sosyal devlet; yerelde ise sosyal belediyeçilik anlayışı çerçevesinde hareket edilerek merkezin ve yerel yönetimlerin sosyal hizmet ve sosyal yardımlara ilişkin ortak olarak belirleyecekleri politikalar hayata geçirilmelidir. Yerel yönetimlerin kaynak-personel açısından güçlendirilmesi, riskli gruplara yönelik daha profesyonel, bilinçli ve kurumsal hizmet sunmasının sağlanması gereklidir.

Belediyelerin sosyal belediyeçilik kapsamında daha iyi hizmet sunabilmeleri için merkezi yönetim tarafından sadece gerekli mali kaynaklar tahsis edilmemeli, aynı zamanda bu hizmetlerin daha iyi sunulabilmesi için sürdürülebilirlik ve geri dönüşüm noktasında belediyeler ile iş birliği içerisinde olunmalıdır.

İnsanlara yardım yaparken, bu yardımları sürekli yapılacak bir yardım olmadığı, sadece kişinin ayakta kalabilmesini sağlama adına yapıldığı vurgulamalı ki insanlar sürekli olarak bu kurumlardan beslenecekleri kanısına kapılmamalıdır.

Üzerinde hassasiyetle durulması gereken bir konu vardır o da şudur: Her belediye, kendi sınırları içerisinde ikamet eden ve maddi imkânı yerinde olmayan insanların “sosyal doku” haritasını çıkarmalıdır. Sosyal doku haritası ile belediye sınırları içerisinde ikamet eden insanların sosyokültürel yapıları, ekonomik yapıları, iş yapabilme oranları, engelli olup olmadıkları, sahip oldukları etnik veya dini yapıları gibi birçok husus gün yüzüne çıkarılmalıdır. Bu çerçevede ortaya konan tablo ile sosyal belediyeçilik hizmetleri daha sıhhatli bir şekilde yerine getirilebilir ve bu hizmetler neticesinde sağlıklı faydalar ortaya çıkarılabilir. Bugün Türkiye’nin genelinde maalesef ciddi bir sosyal doku haritasının olmadığı görülmektedir. Bu da hizmetlerin istenilen verimlilikte yerine getirilemediğini de netice vermektedir.

Sosyal doku haritasının ortaya çıkarılması neticesinde yardıma muhtaç aileler içerisinde iş yapma imkânı olan insanlar tespit edilmeli ve bu insanlarla işveren arasında bir köprü görevi görülmelidir. Bu köprü kurulması neticesinde iş yapma imkânı olan insanlar yeteneklerine göre meslek edindirme kurslarının eğitimlerinden geçirilmeli ve işverenle buluşturulmaları sağlanmalıdır.

Gerek merkezden gerekse yerelden sundukları hizmetler yönünden ortaklık bulunan ve yukarıda belirtilen kurumlar arasında planlama, koordinasyon ve eşgüdüm bulunmamaktadır. Bu kurumların dağınık bir yapıya sahip olması hizmetin verimliliğini etkilemekte, tekrar eden hizmet yapılması nedeniyle yetersizlikle sonuçlanmaktadır.

Sosyal hizmet ve yardımların yerine getirilmesinde dikkate alınan kitlenin doğru bir şekilde tespiti ve ihtiyaç durumu önemli bir husustur. Dezavantajlı kesimde bir öncelik tespiti yapılmalı ve hizmetler bu önceliğe göre gerçekleştirilmelidir. Ayrıca bu hizmetlerin yürütülmesi esnasında konunun siyasi bir malzeme haline dönüştürülmemesi hizmetten yararlanan insanların rencide olmadan faydalanmasının sağlanması da önemli bir noktadır.

Son olarak sosyal belediyeçilik hizmetlerini yerine getiren personellerin profesyonelce hareket edebilmeleri açısından sürekli bir şekilde hizmet içi eğitimlere tabi tutulmaları hizmetlerin verimliliği açısından önemlidir. Diğer bir nokta da özellikle sosyal yardım hizmetlerini gerçekleştiren birimlerde çalışan personellerin sürekli olarak problemleri insanlarla ilgilenmeleri ve onların dertlerini dinlemeleri kendilerinin de psikolojik yapılarını büyük oranda etkilemekte ve zaman zaman istenmeyen olaylara da neden olabilmektedir. Dolayısıyla bu personellerin sürekli bir şekilde profesyonel destek almaları ve belli aralıklarla değişik birimlerde görevlendirilmeleri hizmetlerin sağlıklı bir şekilde gerçekleştirilmesinde önemli bir noktadır. Bu personellerin maddi ve manevi anlamda üst yöneticiler tarafından desteklenmeleri ve motive edilmeleri psikolojilerinde meydana gelebilecek yıpranmaları da engelleme noktasında önemli bir noktadır.

KAYNAKLAR

- 5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu. (2004, 10 Temmuz). Resmi Gazete (Sayı: 25531). Erişim Adresi: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2004/07/20040723.htm>
- 5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu. (2005, 22 Şubat). Resmi Gazete (Sayı: 25745). Erişim Adresi: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/03/20050304-1.htm>
- 5393 Sayılı Belediye Kanunu. (2005, 13 Temmuz). Resmi Gazete (Sayı: 25874). Erişim Adresi: <http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/07/20050713.htm&main=http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/07/20050713.htm>
- 5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Hakkında Kanun. (2006, 16 Haziran). Resmi Gazete (Sayı: 26200). Erişim Adresi: <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5510.pdf>
- 6360 Sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçede Kurulması İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun. (2012, 12 Kasım). Resmi Gazete. (Sayı: 28489). Erişim Adresi: <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6360.pdf>
- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile Türkiye Belediyeler Birliği Arasında İşbirliği Protokolü. (2012). http://www.aile.gov.tr/data/5404eb05369dc3119090f853/t.c._aile_ve_sosyal_politikalar_bakanligi_ile_turkiye_belediyeler_birligi_arasinda_isbirligi_protokolu.pdf, (01.02.2017).
- Aksoy, M. (2000). *Sosyal Bilimlere ve Sosyolojiye Giriş*. İstanbul: Alfa Yayıncılık.

- Akyüz, F. (2008). Sosyal Yardımdan Sosyal Sigortaya: Bismarckyan ve İngiltere Sosyal Güvenlik Sistemlerinin Tarihsel Dönüşümü. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 5(1): 58-70.
- Altan, Ö. Z. (2007). *Sosyal Politika*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Altın, İ. (2015). *Türkiye’ de Belediye Başkanlarının Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartına İlişkin Algı ve Yaklaşımları*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Mimar Sinan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Arslan, C. (2009). *Türkiye’ de Yerel Yönetimler Ve 2004 Sonrası Yerel Yönetim Reformu*. (Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Arslan, M. (2013). *Yerel Yönetimlerde Sosyal Belediyecilik Faaliyetleri (Arnavutköy Belediye Örneği)*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Asker, A. E. (1996). *Belediyelerin Sosyal Hizmet ve Sosyal Yardım Faaliyetleri*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ateş, H. (2009). Sosyal Belediyecilik. *Çerçeve Dergisi*. (49): 88-95.
- Aydın, H. ve Gündüz, V. (2010). Çocuk Güvenliğinin Sağlanmasında Yerel Yönetimlerin Rolü: “Taş Atan Çocuklar” Sorunu. *Türk İdaresi Dergisi*. (468): 9-32.
- Aydın, M. (2008). *Sosyal Politika ve Yerel Yönetimler*. İstanbul: Yedirenk Yayıncılık.
- Aydın, Y. (2011). Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Gelişim Süreci. *Dış Denetim Dergisi*. Nisan-Mayıs-Haziran. 11-20.

- Aygen, M. (2014). Sosyal Belediyecilik Üzerine Bir İnceleme: Elazığ Belediyesi Örneği. *Fırat Üniversitesi Harput Araştırmaları Dergisi*. 1(1): 173-192.
- Bağlı, M. S. (2011). Alman Yerel Yönetim Yapısı. *Türk İdare Dergisi*. 473: 43-74.
- Bayındırlık ve İskan Bakanlığı (2009). Kentleşme Şurası, Kentsel Yoksulluk Göç ve Sosyal Politikalar Komisyonu Raporu.
- Bayramoğlu, S. (2015). *Toplumcu Belediye Nam- ı Diğer Belediye Sosyalizmi*. Ankara: Nota Bene Yayınları.
- Berk, Z. (2010). *Kent Yoksulluğu ve Sosyal Belediyecilik Uygulamaları Kırıkkale Belediyesi Örneği*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Beşpınar, İ. (2008). Yerel Yönetimlerin Aile Destek Hizmetleri Çalışmaları: Kadıköy Belediyesi Örneği. *V.Aile Şurası Aile Destek Hizmetleri Bildirileri Kitabı*. Ankara. 5-7 Kasım 2008
- Bilgiç, V. (2007). *Türk Yerel Yönetimlerinin Tarihi Gelişimleri Üzerine Bir Değerlendirme, Kamu Yönetimi Yazıları*, Ed.: Bilal Eryılmaz, Musa Eken, Mustafa Lütfi Şen. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Bozkurt, Ö. Ergun, T. ve Sezen, S. (2008). *Kamu Yönetimi Sözlüğü*. Ankara: TODAİE.
- Çelebi, E. (1970). *Seyahatname*. (Z. Danışman, Çev.). İstanbul. Zuhuri Danışman.
- Çelik, A. (2014). Sosyal Belediyecilik Anlayışı Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi Örneği. *İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 16(1): 1-20.
- Çelikkol, A. (2001). *Çağdaş İş Yaşamında Ruh Sağlığı*. İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım.

Çiçek, E. (2012). *Türkiye’de Belediyelerin Sosyal Yardım ve Sosyal Hizmet Politikaları: Batı Akdeniz Örneği*. (Doktora Tezi). Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

_____ (2012). *Türkiye’de Belediyelerin Sosyal Yardım ve Sosyal Hizmet Politikaları: Batı Akdeniz Örneği*. Ankara: Türkiye Belediyeler Birliği Yayınları.

Çiçek, Y. (2014). Geçmişten Günümüze Türkiye’ de Yerel Yönetimler. *KSÜ Sosyal Bilimler Dergisi*. 11(1): 53-64.

Çorakçı, B. (1997). *Nüfus ve Hayat Kalitesi Bağımsız Komisyonu: Geleceğe Özen*. Ankara: TÇV Yayınları.

Çöpoğlu, M. (2011). Sosyal Belediyecilik. *Türkiye Belediyeler Birliği İller ve Belediyeler Dergisi*. 756(1): 62-71.

_____ (2014). Sosyal Belediyecilik ve Sorunları, *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 5(2): 223-247.

Çubuk, B., Şahin, M., Akdağlı, D., Kılıç, S., Çevik, Ş., Ertürk, Ü., Özyer, A., Alkaş Dere, P., Altunsoy, D., Duyum, H., Sürener, T., Demirci, M. (2011). Tokat İl Çevre Durum Raporu. Tokat: Çevre ve Şehircilik Bakanlığı.

Çukurçayır, M. A. (2013). *Almanya’da Siyasal Sistem ve Yerel Yönetimler*. M. Okcu, & H. Özgür içinde, *Dünyada Yerel Yönetimler Örnekler Uygulamalar* Ankara: Seçkin Yayınevi.

Demir, İ. (2006). *Yerel Yönetimlerin Sosyal Politika Fonksiyonları Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Örneği*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Demir, E. (2012). *Sosyal Politika*. Eskişehir: Açıköğretim Fakültesi Yayınları

- Doğan, A. E. (2007). *Eğreti Kamusalılık, Kayseri Örneğinde İslamcı Belediyecilik*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Dilik, S. (1988). Sosyal Güvenliğin Tarihsel Gelişimi. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*. 43(1): 41-80.
- Ekin, N. (1994). *Endüstri İlişkileri*. İstanbul: Beta Basım.
- Elma, F. (2013). Azerbaycan'da Yerel Yönetişim Ve Belediye: Bakü Ve Yakın Havzası Örneği. *Süleyman Demirel University Journal of Faculty of Economics & Administrative Sciences*, 18(2): 163-186.
- Emmioğlu K. (1999). Kent Yönetimi İnsan ve Çevre Sorunları Sempozyumu, ed. Mustafa Aykaç, İzzet Öztürk, Ahmet Ekerim, İstanbul Büyükşehir Belediyesi İSTAÇ Genel Müdürlüğü.
- Emmanuel H. (2006). *La decentralasatio,, Hatier, Paris. 1983 Avrupa Perspektifinden Yerel Yönetimler*. İstanbul:Alfa Aktüel Yayınları.
- Engelli ve Yaşlı Bakım Hizmetleri Genel Müdürlüğü (2016). Huzurevleri Envanteri Ağustos 2016. <http://eyh.aile.gov.tr/yayin-ve-kaynaklar/yasli-bakim-hizmetleri/huzurevleri-envanteri>, (17.04.2017).
- Eraşar, O. (2004). *Tokat Tarihi Su Yapıları (Hamamlar)*. Konya: Arkeoloji ve Sanat.
- Erder, S. (2004). *Yerel politikanın Yükselişi, İstanbul Büyükşehir Deneyimi 1984-2004*. İlhan Tekeli İçin Armağan Yazılar. Selim İlkin, Orhan Silier, Murat Güvenç. (Ed.) İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- _____ ve İncioğlu N. (2013). 2004 Sonrası Gelişmeler Yerel Siyaset İkinci Planda” http://www.arkitera.com/files/haber/14828/yerelpolitika_onsoz.pdf, (06.02.2017)

Ermiş, B.B. (2008). Bir Sosyal Destek Kaynağı Olarak Aile. *V. Aile Şurası Aile Destek Hizmetleri Sempozyumu Bildirileri Kitabı*(ss. 11-20), Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü. Ankara. 5-7 Kasım 2008.

Eroğul, C. (2014). *Devlet Nedir?* İstanbul: Yordam Yayınları.

Ersöz, H. Y. (2006). Sosyal Politika-Refah Devleti-Yerel Yönetimler İlişkisi. İstanbul (Prof. Dr. Toker Dereli'ye Armağan Özel Sayısı). *Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası*. 55(1): 759-775.

_____ (2011). *Sosyal Politikada Yerelleşme*. İstanbul: İstanbul Ticaret Odası Yayınları.

Eryılmaz, B. (2002). *Kamu Yönetimi*, İstanbul: Erkan Matbaası.

_____ (2015). *Kamu Yönetimi*. İstanbul: Umuttepe Yayınları.

Es, M. (2007). Kentsel Yoksulluğun Azaltılmasında Sosyal Belediyeciliğin Rolü. *Yerel Siyaset Dergisi*. 1(3): 45-52.

Europeanwater (2016). Trade Unions and Civil Society Welcome the Introduction of the Human Right to Water into the Constitution of Slovenia. <http://europeanwater.org/>, (19.03.2017).

Göksu, T., Aydın, M., ve Güney, M.S. (2009). *Osmanlıdan Günümüze Yerel Yönetimlerin Gelişimi Değişik Yönleriyle Yerelleşme*. Ankara: Seçkin Yayınları

Görmez, K. (1997). *Yerel Demokrasi ve Türkiye*. (2. Baskı). Ankara: Vadi Yayınları.

Göze, A. (2005). *Liberal, Marxiste, Faşist, Nasyonel Sosyalist ve Sosyal Devlet*. İstanbul: Beta Basım.

Gözübüyük, Ş. ve Akıllıoğlu, T. (1993). *Yönetim Hukuku*. Ankara: Turhan Kitabevi.

Gül, H., Sallan Gül, S. ve Memişoğlu, D. (2007). Türkiye’de Yoksullukla Mücadele Politikaları, Kentsel Yoksulluk ve Yerel Yönetişim. Hüseyin Özgür ve Muhammet Kösecik (der.) *Yerel Yönetimler Üzerine Güncel Yazılar II: Uygulama*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım

Güler, B. A. (1998). *Yerel Yönetimler*. Ankara: TODAİE Yayını.

_____ (2013). *Yerel Yönetimler Liberal Açıklamalara Eleştirel Yaklaşım*. Ankara: İmge Kitabevi.

Güloğlu, T., ve Es M. (2008). Yerelleşen Sosyal Yardım ve Sosyal Hizmet. *Sakarya Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 46: 1-106.

Güney, Z. (2015). Dünyada Yerel Yönetimler. http://www.ziyaguney.com/index.php?option=com_weblinks&view=category&id=48&Itemid=211&phpMyAdmin=d1ff13a5d325e406a625843f2c87167d, (20.06.2017).

Güngör, F. Ve Özügürlü M. (1997). İngiliz Yoksul Yasaları: Paternalizm, Piyasa ya da Sosyal Devlet. Ankara Üniversitesi SBF Tartışma Metinleri.

Güven A. ve Alan. Ç. (2016). Yerel Yönetimlerde Sosyal Sorumluluk Kapsamında Sosyal Belediyeciliğin Değişimi (Tokat Belediyesi Örneği). *Kamu Yönetiminde Değişimin Yönü ve Etkileri Kayfor 13 Bildiri Kitabı*. Konya. 15-17 Ekim 2015.

Güven, S. (2009). *Sosyal Politikanın Temelleri*. Bursa: Ezgi Kitabevi.

Güzel, A., Okur, A. R., Caniklioğlu, N. (2016). *Sosyal Güvenlik Hukuku*. İstanbul: Beta Yayınları.

Hacımahmutoğlu, H. (2009). *Türkiye’deki Sosyal Yardım Sisteminin Değerlendirilmesi*. Ankara: Sosyal Devlet Planlama Teşkilatı Uzmanlık Tezi.

Kalabalık, H. (2005). *Avrupa Birliği Ülkeleriyle Karşılaştırmalı Yerel Yönetim Hukuku*. Ankara: Seçkin Yayınları.

Kara, U. (2004). *Sosyal Devletin Yükselişi ve Düşüşü*. Ankara: Cantekin Matbaası.

Karakış, E. (2009). *Küreselleşen Dünya Yönetiminde Yerel Yönetimler Bağlamında Sosyal Politika*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Karasu, K. (2009). *İngiltere’de Kamu Yönetimi. Kamu Yönetimi Ülke İncelemeleri*. Ankara: İmge Kitabevi.

Karataş, K. (2003). Yoksullukla Mücadele: Bir Sosyal Politika Aracı Olarak Sosyal Yardımlar. 5. *Türkiye İnsan Hakları Hareketi Konferansı Bildirileri Kitabı*. Mardin. 14-16 Kasım 2003.

Karpat, D. (2011). *Yaygın Gelişimsel Bozukluk Tanısı alan Çocukların Ebeveynlerinin Yaşadığı Yas Tepkilerinin, Evlilik Uyumlarının ve Sosyal Destek Algularının İncelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Kaya, N. (2012). Yerel Yönetimlerde Sosyal Bütçe; Erzurum Büyükşehir Belediyesi Sosyal Bütçesinin Değerlendirilmesi. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*. 26(2): 157-169.

Keleş, R. (1995). Yerel Yönetimler Özerklik Şartı Karşısında Avrupa ve Türkiye. *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*. 4(6): 3-19.

_____ (2000) *Yerinden Yönetim ve Siyaset*. İstanbul: Cem Yayınevi.

Keleş, S. (2008). *Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Uygulamaları ve Ankara Büyükşehir Belediyesi Örneği*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Afyonkarahisar: Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kesgin, B. (2008). *Yoksulluğa Yerel Müdahale, Sosyal Belediyecilik Karşılaştırmasında Eminönü ve Beşiktaş Belediyeleri Örnekleri*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

_____ (2012). Kentsel Yoksulluğa Yönelik Yerinden ve Yerel Müdahale: Sosyal Belediyecilik. *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*. (26): 169-180.

Keskin, M. (2017). *Belediye Ve Yerel Seçim Çalışmalarında Halkla İlişkiler Ekseninde Gerçekleştirilen Sosyal Sorumluluk Faaliyetlerinin Seçmenin Davranışına Etkisi (Atakum İlçesi Örneği)*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Trabzon: Avrasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Kılıç, R. ve Çetinkaya, Ş. (2012). Türkiye’ de Yoksullukla Mücadele de Sosyal Yardım Stratejileri ve Bir Model Önerisi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. (34): 93-114.

Kızılay (2017). Tarihçemiz. <http://www.kizilay.org.tr/Kurumsal/tarihcemiz>, (02.03.2017).

Kitapçı, İ. (2007). *Sosyal Devlet Işığında Türk Sosyal Güvenlik Sisteminin Sorunları ve Reform Arayışları*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Koçak, O. ve Kavi E. (2014). Sosyal Politika Aktörü Olarak Sosyal Girişimci Belediyecilik *HAK-İŞ Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*. 3(6): 26-49.

Koçak, S. ve Ekşi, A. (2010). Katılımcılık ve Demokrasi Perspektifinden Türkiye’ de Yerel Yönetimler. *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*. (21): 295-307.

Koçer, H. E. (1970). *Türkiye’de Modern Eğitimin Doğuşu ve Gelişimi (1773-1923)*. İstanbul: Talim ve Terbiye Dairesi Yayını.

Kongar, E. (2007). *Sosyal Çalışmaya Giriş*. Ankara: Sabev Yayınları.

Koray, M. (2005). *Sosyal Politika*. İstanbul: İmge Yayınevi.

_____ ve Topçuoğlu A. (1995). *Sosyal Politika*. (3. Baskı) Bursa: Ezgi Kitabevi.

_____ ve Temiz, H. E. (2014). Merkezi Yönetimle İlişkiler, Kısıtlar ve Harcamalar Çerçevesinde Sosyal Belediyecilik ve Dört Büyükşehir Belediyesi Açısından Uygulamalar. *Çalışma ve Toplum*. 42(3): 11-60.

Köse, E. (2009). *Yurttan Kalan ve Ailesiyle Birlikte Yaşayan Lise Öğrencilerinin Yalnızlık ve Sosyal Destek Düzeylerinin İncelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Mengi, A. (1997). Federal Almanya'da Yerel Yönetimler. *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*. 6(4): 93-112.

_____ ve Keleş, R. (2002). Dünya Yerel Yönetim Özerklik Şartına Doğru. *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*. 11(4): 6-24.

Metin, O. (2011). Sosyal Politika Açısından AKP Dönemi: Sosyal Yardım Alanında Yaşananlar. *Çalışma ve Toplum Dergisi*. (1): 179-200.

Nadaroğlu, H. (2001). *Mahalli İdareler*. İstanbul: Beta Yayınları.

Negiz, N. (2011). Sosyal Yardım ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri Açısından Isparta Belediyesi: Farkındalık, Yararlanma ve Değerlendirme Açısından Bir Araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 16(2): 323-341.

Oktay, C. (1983). *Yükselen İstемler Karşısında Türk Siyasal Sistemi ve Kamu Bürokrasisi*. İstanbul: İÜ SBF Yayını.

- Ortaylı, İ. (1985). *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Yerel Yönetim Geleneği (1840-1878)*. İstanbul: Hil Yayınevi.
- _____ (2000). *Tanzimat Devrinde Osmanlı Mahalli İdareleri(1840-1880)*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Oppenheimer, F. (2005). *Devlet* (Çev: Alaeddin Ş.- Yavuz S.) Ankara: Phoenix Yayınları.
- Önder, Ö. (2005). Hollanda Yerel Yönetimleri. *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*. 14(2): 35-63.
- Öner, Ş. (2006). *Yeni Mevzuat Çerçevesinde Türkiye'de Belediye Yönetimi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Özdemir, İ. M. (2008). *Küreselleşme Sürecinde Türkiye'de Sosyal Devlet ve Sosyal Hizmetler*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özdemir, S. (2004). Sosyal Refah'ın Sağlanmasında Yeni Bir Anlayış:“Refah Karması” ve Sosyal Refah Sağlayıcı Kurumlar. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*. (48): 97-127.
- Özdenkoş, D. (1999). Merkezi Yönetim ile Yerel Yönetimler Arasında Görev Bölüşümü. *Gazi Üniversitesi İ.İ.B.F Dergisi*. 1(2): 77-95.
- Özel, M. (2013) Özerk Yerel Yönetimlerin Oluşumunda Kentlerin Tarihsel İşlevi Almanya Temelinde Bir Yaklaşım. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 18(2): 47-64.
- Özel, M. (2014). Yerel Yönetim Bilimi ve Ayrı Bir Disiplin Olarak Gelişme Sorunu. *Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*. 6(3): 153-164.

- Özkan, D. (2013). Aristokratik Liberalizmde Modern Devlet ve Demokratik Toplum. *Liberal Düşünce* (69-70): 191-199.
- Özkişaz A. ve Şimşek Ü. (2013). Türkiye’de Sosyal Belediyeciliği 1970’lerden Düşünmek. *Afro-Avrasya Coğrafyasında Kamu Yönetimi Uygulamaları ve Sorunları Kayfor XI Bildiriler Kitabı*. Samsun. 31 Ekim-1 Kasım 2013.
- Özkişaz A. ve Arslanel M. N. (2016). Terör, Göç, Birey ve Toplum. *TESAM Uluslararası Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Kitabı*. Bursa. 26-27 Ekim 2016.
- Öztürk, A. (1997). *21. Yüzyıl Türkiye’si İçin Yerel Yönetim Modeli*. İstanbul: Ümraniye Belediyesi Kültür Yayınları.
- Parlak, B. ve Ökmen M. (2010). *Kuramdan Uygulamaya Yerel Yönetimler, İlkeler, Yaklaşımlar ve Mevzuat*. Bursa: Alfa Aktüel Yayınları.
- Pektaş. E. K. (2010). Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Uygulamaları ve Temel Sorunlar. *Akademik İncelemeler Dergisi*. 5(1): 4-22.
- Pierson, C. (2006). *Beyond The Welfare State? The New Political Economy of Welfare*. (Third Edition) UK: Polity Press.
- Rogers, B., ve Coates, L. J. (2002). Food Based Safety Netsand Related Programs. *Social Protection Paper Series*.
- <http://siteresources.worldbank.org/SOCIALPROTECTION/Resources/SP-Discussion-papers/Safety-Nets-DP/0225.pdf>,
- Sallan Gül, S. (2000). Yeni Sağ Sosyal Güvenlik Anlayışının Tarihsel Bağlantıları: İngiltere ve Türkiye Örnekleri. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*. 40(3-4): 51-66.

Saracel, N. (1997). *Sosyal Yardım ve Hizmet Kuruluşlarının Sosyal Politikası ve Türkiye Yardım Sevenler Derneği Uygulaması*. Afyon: Afyon Kocatepe Üniversitesi Yayınları.

Sayım, F. ve Odabaş, T. (2015). 5510 Sayılı Yasa İle Değiştirilen Emekli Aylığı Bağlama Oranlarının Olası Finansal Etkisinin Sosyal Politika Hedefleri Açısından Değerlendirilmesi. *Hak- İş Uluslararası Emek Ve Toplum Dergisi*. 4(9): 93-119.

Selek Öz, C. (2010). *Sosyal Belediyecilik Bağlamında Evde Bakım Hizmetleri (İstanbul, Ankara ve Kocaeli Büyükşehir Belediyeleri Örnekleri)*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Sencer, M. (1986). *Türkiye' nin Yönetim Yapısı*. İstanbul: Alen Yayıncılık.

Seyyar, A. (2002). *Sosyal Siyaset Terimleri (Ansiklopedik Sözlük)*. İstanbul: Beta Yayınları

_____ (2003). Sosyal Siyaset Açısından Yoksulluğa Karşı Mücadele. *Yoksulluk Sempozyumu Bildiri Kitabı*. Ankara. 31 Mayıs-1 Haziran 2003.

_____ ve Demir, O. (2008). *Katılımcılık ve Kalkınma Ekseninde Yerel Sosyal Politikalar*. İstanbul: Kam Yayınları.

_____ (2009). Küresel Krizin Etkileri Karşısında Aktif Sosyal Politikaların Önemi. *Kamuda Sosyal Politika*. (8): 38-44.

_____ (2016). Sosyal Politika Nedir?.
<http://www.sosyalseyaset.net/documents/ss.htm>, (17.11.2016)

Seyitdanlıoğlu, M.(1999). Yerel Yönetim Metinleri XIX: Dersaadet Belediye Kanunu ve Getirdikleri. *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*. 8(4): 157-171.

Sezer, Ö. (2008). *Küreselleşme Sürecinde Türkiye' de Yerel Yönetimlerin Yapısal ve İşlevsel Dönüşümü*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

_____ ve Özgür, Ö. (2012). Sosyal Belediyecilik Bağlamında Yerel Hizmetlere Gönüllü Katılımın İncelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 12(20): 255-279.

Soykut Sarıca, Y. P. ve Yüksel E. (2010). Yerel Yönetimlerde Sosyal Sorumluluk Projesi Uygulaması Olarak Sosyal Hayata Katılım: Engelsiz Yaşam. *Çalışma İlişkileri Dergisi*. 3(1): 48-66.

Sönmez, Ş. (2015). *Sosyal Nitelikli Hizmetlerin Yerelleşme Sürecinin Değerlendirilmesi: Antalya Büyükşehir Belediyesi Örneği*. (Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi). Afyon: Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Sönmezay, H. (2010). *Lise Öğrencilerinde Zorbalığın İletişim Becerileri ve Algılanan Sosyal Destek İle İlişisinin İncelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi). Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Sunal O. (2010). Çocuğa Yönelik Çağdaş Sosyal Politika Yaklaşımları. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*. 6(23): 57-74.

Şahin, S. Z., Çekiç A. ve Gözcü, A. C. (2014). Ankara'da Bir Yerel Yönetim Monografisi Yöntemi Denemesi: Çankaya Belediyesi Örneği. *Ankara Araştırmaları Dergisi*. 2(2): 159-183.

Şahin, N. (2010). *Refah Devleti ve İnsan Hakları Açısından Yoksulluk ve Sosyal Dışlanma*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Şahinoğlu, İ. (2014). *Avrupa Birliği'ne Uyum Sürecinde Türkiye'de Sosyal Belediyecilik Anlayışı*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Şen, M. (2011). Bütüncül Belediyecilik Yaklaşımı Kültürel Belediyeciliğe Giden Yolda Bir Aşama: Sosyal Belediyecilik. http://www.sosyalpolitikalar.com.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=29:buetuencuel-belediyecilik-yaklam-kueltuereel-belediyecilie-giden-yolda-bir-aama-sosyal-belediyecilik&catid=7:kapak-dosyas&Itemid=31

Şengül, R. (2012). *Yerel Yönetimler*. Kocaeli: Umuttepe Yayınları.

Şenkal, A. (2007). *Küreselleşme Sürecinde Sosyal Politika*. İstanbul: Alfa Basım Yayım.

Şenyapılı, Ö. (1981). *Toplum ve İletişim*. Ankara: Turhan Kitabevi.

Talas, C. (1992). *Türkiye'nin Açıklamalı Sosyal Politika Tarihi*. Ankara: Bilgi Yayınevi.

Taşçı, F. (2010). *Yaşlılara Yönelik Sosyal Politikalar: İsveç, Almanya, İngiltere ve İtalya Örnekleri*. Ankara: Nobel Yayınları.

Tekeli, İ. (1982). *Türkiye'deki Belediyecilik Deneyiminin Genel Bir Değerlendirilmesi ve Yeni Model Arayışı. Yeni Bir Belediyeciliğe Doğru*. Ankara: Halkevleri Matbaası.

_____ (1983). Yerel Yönetimlerde Demokrasi ve Türkiye'de Belediyelerin Gelişimi. *Amme İdaresi Dergisi*. 2(6): 3-22.

Tokat Belediyesi (2015a). Akıllı Vezneler Hizmete Girdi. <http://www.tokat.bel.tr/icerik.php?icerik=739&Kategori=1001>, (01.05.2017).

Tokat Belediyesi (2014a). En Lezzetli Yarışma. <http://www.tokat.bel.tr/icerik.php?icerik=421&Kategori=1001>, (05.05.2017).

- Tokat Belediyesi (2014b). Saklamıyorum Paylaşıyorum. <http://www.tokat.bel.tr/icerik.php?icerik=425&Kategori=1001>, (11.05.2017).
- Tokat Belediyesi (2015b). Veren El Huzurlu Alan El Mutlu. <http://www.tokat.bel.tr/icerik.php?icerik=698&Kategori=1001>, (25.05.2017).
- Tokat Belediyesi (2016a). Biz Kimsesizlerin Kimsesiyiz. <http://www.tokat.bel.tr/icerik.php?icerik=868&Kategori=1001>, (13.06.2017).
- Tokat Belediyesi (2016b). Mahalle ve Semt Konakları. <http://www.tokat.bel.tr/icerik.php?icerik=837&Kategori=1005>, (13.06.2017).
- Tokat Belediyesi (2016c). Çocuklar İçin Trafik Eğitim Pisti. <http://www.tokat.bel.tr/icerik.php?icerik=845&Kategori=1005>, (13.06.2017).
- Tokat Belediyesi (2015). Ak Zambak Bülteni
- Tokat Belediyesi (2016). Faaliyet Raporu.
- Tokat, Hz. Mevlana'nın Sözü İle Sosyal Medyada Gündem Oldu (2017). <http://www.milliyet.com.tr/tokat-hz-mevlana-nin-sozu-ile-sosyal-tokat-yerelhaber-1756261/>, (16.06.2017).
- Toksöz, F., Özgür, A. E. ve Uluçay, Ö. (2009). *Yerel Yönetim Sistemleri*. İstanbul: Tesev Yayınları.
- Tonguç, A. ve Akşener, A. (2008). Aile Destek Hizmetleri Yerel Yönetimlerin Rolü ve AKDEM Örneği. *V.Aile Şurası Aile Destek Hizmetleri Bildirileri Kitabı*. Ankara. 5-7 Kasım 2008.
- Tortop, N., Aykaç, B., Yayman, H. ve Özer, M. A. (2006). *Mahalli İdareler*. Ankara: Nobel Yayınları

- Torun, A. (1995). *Tükenmişlik, Aile Yapısı ve Sosyal Destek İlişkileri Üzerine Bir İnceleme* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Toprak, Z. (2014). *Yerel Yönetimler*. Ankara: Siyasal Yayınları.
- Toprak, D., ve Şataf, C. (2009). Türkiye’de Yerel Yönetimler Reformu Çerçevesinde Sosyal Belediyecilik Yaklaşımı. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*. 1(1): 14-33.
- Tozanlı, G. (2016). *Yerel Yönetimlerde Sosyal Politika Uygulamaları: Bakırköy Örneği*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tuncay, C. A. ve Ekmekçi, Ö. (2011). *Sosyal Güvenlik Hukuku Dersleri*. İstanbul: Beta Yayınları.
- Tüik (2016). Nüfus ve Demografi Nüfus İstatistikleri. <http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist>, (17.04.2017).
- Türe, F. (2000). Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Kökeni: Osmanlı İmparatorluğu’nda Yerel Yönetimler. *Yerel Gündem*. (5): 34-41
- Türkoğlu, İ. (2013). Sosyal Devlet Bağlamında Türkiye’de Sosyal Yardım ve Sosyal Güvenlik. *Akademik İncelemeler Dergisi*. 8(3): 275-305.
- Uçaktürk, T. Uçaktürk, A. ve Özkan, M. (2011). Yerel Yönetimlerde Sosyal Sorumluluk Bağlamında Sosyal Belediyecilik: Biga Belediyesi Örneği. (http://akademikpersonel.kocaeli.edu.tr/ahmet.ucakturk/bildiri/ahmet.ucakturk11.08.2011_04.20.14bildiri.pdf, 03.04.2017)
- Uğur, A. ve Bostancı M. K. (2016). Sosyal Harcamaların Yerelleşmesi: Sosyal Belediyecilik Uygulamaların Etkinliği. *Gümüşhane Üniversitesi SBE Dergisi*. 7(15): 39-59.

- Urhan, V. F. (2008). Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Yeniden Yapılandırılması. *Sayıştay Dergisi*. (70): 85-102.
- Ulusoy, A. ve Akdemir T. (2010). *Mahalli İdareler*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Ünal, F. (2011). Tanzimat’tan Cumhuriyete Türkiye’ de Yerel Yönetimlerin Yasal ve Yapısal Dönüşümü. *Sosyal Bilimler Dergisi*. (30): 241- 248.
- Ünüsan, T. (1996). *Avrupa’da Yerel Yönetimler*. Ankara: Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü
- Yalçındağ, S. (1989). Federal Almanya’da Yerel Yönetimler. *Amme İdaresi Dergisi*. 22(1): 33-66.
- Yener, Z. (1998). *Tartışma Toplantısında Yaptığı Konuşma, Yerel Yönetimler ve Sosyal Hizmetler*. Ankara: TBD
- Yeniğürbüz, E. (2013). “Bakan Şahin: Sosyal Hizmetler Belediyelere Devredilecek”, *Hürriyet Gazetesi*. (02.02.2013). <http://www.hurriyet.com.tr/bakan-sahin-sosyal-hizmetler-belediyelere-devredilecek-22507135>, (10.09.2016)
- Yeşeren E. A. (2006). *Avrupa Perspektifinden Yerel Yönetimler*. İstanbul: Alfa Aktüel Yayınları.
- Yeşil Tokat (2014). Tokat Belediyesi Haziran Temmuz Bülteni.
- Yolcuoğlu, İ. G. (2012). Türkiye’ de Sosyal Politika ve Sosyal Hizmetlerin Geliştirilmesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*. 23(2): 145-158.
- Zengin, E. ve Bakurt M. (2014). Yerel Yönetimler ve Yerel Kalkınma. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 3(2): 95-124.

Yılmaz, S. ve Yolluk, M. E. (2011). Kamu Yönetimi - Merkezi Yönetim ve Yerel Yönetim İlişkileri. <http://todaie2011.blogspot.com.tr/2011/12/kamu-yonetimi-merkezi-yonetim-ve-yerel.html>, (06.11.2016).

EKLER

EK 1. TOKAT BELEDİYESİ SOSYAL BELEDİYECİLİK FAALİYETLERİ FOTOĞRAFLARI

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Çağatay ALAN

Doğum Yeri ve Tarihi : TOKAT/1988

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Gazi Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümü-Lisans (2007-2012)

Yüksek Lisans Öğrenimi : Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Yönetim Bilimleri Bilim Dalı

Yabancı Dil : İngilizce

Bilimsel Faaliyetler :

İş Deneyimi :

- Gaziosmanpaşa Üniversitesi Almus Meslek Yüksekokulu (Öğretim Görevlisi) (2015-)
- Almus Kaymakamlığı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı (Sosyal Yardım ve İnceleme Görevlisi) (2012-2015)

İletişim

E-Posta adresleri : cagatay.alan@gop.edu.tr / alan.cagatay@gmail.com